P. OVIDII
OPERA
QUÆ EXTANT.

VOL. IV.

LONDINI:
TYPIS J. BRINDLEY.
MDCCXLV.

P. OVIDII NASONIS

HEROIDES.

EPISTOLA PRIMA.

PENELOPE ULYSSI.

HANC tua Penelope lento tibi mittit, Ulyſſe,
Nil mihi reſcribas; at tamen ipſe veni.
Troja jacet certe, Danaïs inviſa puellis:
Vix Priamus tanti, totaque Troja, fuit.
O utinam tunc, cum Lacedæmona claſſe petebat,
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis!
Non ego deſerto jacuiſſem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quærenti ſpatioſam fallere noctem,
Laſſaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res eſt ſolliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum:
Antilochus noſtri cauſa timoris erat:
Sive Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis;
Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat haſtam;
Tlepolemi letho cura novata mea eſt.
Denique, quiſquis erat caſtris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene conſuluit caſto Deus æquus amori.
Verſa eſt in cinerem ſoſpite Troja viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.

Grata ferunt Nymphæ pro ſalvis dona maritis:
Illi victa ſuis Troïa fata canunt.
Mirantur juſtique ſenes, trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
Atque aliquis poſita monſtrat fera prœlia menſa
Pingit et exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois, hic eſt Sigeïa tellus,
Hic ſteterat Priami regia celſa ſenis.
Illic Æacides, illic tendebat Ulyſſes:
Hic lacer admiſſos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo ſenior, et quærere miſſo,
Rettulerat nato Neſtor: at ille mihi
Rettulit et fero Rheſumque Dolonaque cæſos.
Utque ſit hic ſomno proditus, ille dolo.
Auſus es, o nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo;
Totque ſimul mactare viros, adjutus ab uno:
At bene cautus eras, et memor ante mei.
Uſque metu micuere ſinus; dum victor amicum
Dictus es Iſmariis iſſe per agmen equis.
Sed mihi quid prodeſt veſtris disjecta lacertis
Ilios? et, murus quod fuit ante, ſolum:
Si maneo, qualis Troja durante manebam;
Virque mihi, dempto fine carendus, abes?
Diruta ſunt aliis, uni mihi Pergama reſtant;
Incola captivo quæ bove victor arat.
Jam ſeges eſt ubi Troja fuit, reſecandaque falce
Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.
Semiſepulta virum curvis feriuntur aratris
Oſſa: ruinoſas occulit herba domos.
Victor abes; nec ſcire mihi, quæ cauſa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quiſquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, ſi te modo viderit uſquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa Neſtoris arva,
Miſimus, incerta eſt fama remiſſa Pylo.

Miſimus et Sparten: Sparte quoque neſcia veri.
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Utilius ſtarent etiam nunc mœnia Phœbi.
(Iraſcor votis heu levis ipſa meis!)
Scirem ubi pugnares; et tantum bella timerem;
Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens:
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.
Hæc ego dum ſtulte meditor (quæ veſtra libido eſt)
Eſſe peregrino captus amore potes.
Forſitan et narres, quam ſit tibi ruſtica conjux;
Quæ tantum lanas non ſinat eſſe rudes.
Fallar; et hoc crimen tenues vaneſcat in auras:
Neve, revertendi liber, abeſſe velis.
Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, et immenſas increpat uſque moras.
Increpet uſque licet: tua ſum, tua dicar oportet
Penelope: conjux ſemper Ulyſſis ero.
Ille tamen pietate mea precibuſque pudicis
Frangitur, et vires temperat ipſe ſuas.
Dulichii Samiique, et, quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxurioſa, proci:
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
Viſcera noſtra, tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Piſandrum, Polybumque, Medontaque dirum,
Eurymachique avidas, Antinoique manus,
Atque alios referam, quos omnes turpiter abſens
Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis?
Irus egens, pecoriſque Melanthius actor edendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres ſumus imbelles numero, ſine viribus uxor,
Laërteſque ſenex, Telemachuſque puer.
Ille per inſidias pene eſt mihi nuper ademptus;
Dum parat, invitis omnibus, ire Pylon.
Di precor hoc jubeant, ut euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

Hoc faciunt cuſtoſque boum, longævaque nutrix:
Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui ſit inutilis armis,
Hoſtibus in mediis regna tenere valet.
Telemacho veniet (vivat modo) fortior ætas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis:
Tu citius venias, portus et ara tuis.
Eſt tibi ſitque, precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Reſpice Laërten: ut jam ſua lumina condas,
Extremum fati ſuſtinet ille diem.
Certe ego, quæ fueram, te diſcedente, puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

EPISTOLA II.

PHILLIS DEMOPHOONTI.

HOſpita, Demophoon tua te Rhodopeïa Phillis,
Ultra promiſſum tempus abeſſe queror.
Cornua cum Lunæ pleno quater orbe coïſſent,
Littoribus noſtris anchora pacta tua eſt.
Luna quater latuit; pleno quater orbe recrevit;
Nec vehit Actæas Sithonis unda rates.
Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante ſuum noſtra querela diem.
Spes quoque lenta fuit: tarde, quæ credita lædunt,
Credimus: invita nunc et amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi; ſæpe putavi
Alba procelloſos vela referre notos.
Theſea devovi, quia te dimittere nollet;
Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
Interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
Merſa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe deos ſupplex, pro te, ſcelerate, rogavi,
Cum prece thuricremis devenerata focis.
Sæpe videns ventos cœlo pelagoque faventes,
Ipſa mihi dixi; Si valet ille, venit.

Denique fidus amor, quidquid properantibus obſtat,
Finxit; et ad cauſas ingenioſa fui.
At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina; nec noſtro motus amore redis.
Demophoon, ventis et verba, et vela dediſti:
Vela queror reditu verba carere fide.
Dic mihi quid feci, niſi non ſapienter amavi?
Crimine te potui demeruiſſe meo.
Unum in me ſcelus eſt; quod te, ſcelerate, recepi:
Sed ſcelus hoc meriti pondus et inſtar habet.
Jura, fides ubi nunc, commiſſaque dextera dextræ,
Quique erat in falſo plurimus ore Deus?
Promiſſus ſocios ubi nunc Hymenæus in annos,
Qui mihi conjugii ſponſor et obſes erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur et undis;
Per quod ſæpe ieras, per quod iturus erat:
Perque tuum mihi juraſti, (niſi fictus et ille eſt)
Concita qui ventis æquora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque, toris quæ præſidet alma maritis,
Et per tædiferæ myſtica ſacra Deæ.
Si de tot læſis ſua numina quiſque Deorum
Vindicet; in pœnas non ſatis unus eris.
At laceras etiam puppis furioſa refeci:
Ut, qua defererer, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires:
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, nominibuſque tuis:
Credidimus lacrymis. an et hæ ſimulare docentur?
Hæc quoque habent artes, quaque jubentur, eunt?
Dîs quoque credidimus: quo jam tot pignora nobis?
Parte ſatis potui qualibet inde capi.
Nec moveor, quod te juvi portuque locoque:
Debuit hoc meriti ſumma fuiſſe mei.
Turpiter hoſpitium lecto cumulaſſe jugali
Pœnitet, et lateri conſeruiſſe latus.

Quæ fuit ante illam, mallem ſuprema fuiſſet
Nox mihi; dum potui Phyllis honeſta mori.
Speravi melius, quia me meruiſſe putavi:
Quæcunque ex merito ſpes venit, æqua venit.
Fallere credentem non eſt operoſa puellam
Gloria: ſimplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis, et amans, et fœmina, verbis:
Dî faciant, laudis ſumma ſit iſta tuæ:
Inter et Ægidas media ſtatuaris in urbe:
Magnificus titulis ſtet pater ante ſuis.
Cum fuerit Scyron lectus, torvuſque Procruſtes,
Et Sinis, et tauri mixtaque forma viri;
Et domitæ bello Thebæ, fuſique bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua poſt illum titulo ſignetur imago:
Hic eſt, cujus amans hoſpita capta dolo eſt.
De tanta rerum turba, factiſque parentis,
Sedit in ingenio Creſſa relicta tuo.
Quod ſolum excuſat, ſolum miraris in illo:
Heredem patriæ, perfide, fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito;
Inque capiſtratis tigribus alta ſedet.
At mea deſpecti fugiunt connubia Thraces,
Quod ferar externum præpoſuiſſe meis.
Atque aliquis, Doctas jam nunc eat, inquit, Athenas:
Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat ſucceſſibus opto,
Quiſquis ab eventu facta notanda putat.
At ſi noſtra tuo ſpumeſcant æquora remo,
Jam mihi, jam dicar conſuluiſſe meis.
Sed neque conſului: nec te mea regia tanget,
Feſſave Biſtonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis ſpecies abeuntis inhæret,
Cum premeret portus claſſis itura meos.
Auſus es amplecti; colloque infuſus amantis
Oſcula per longas jungere preſſa moras:
Cumque tuis lacrymis, lacrymas confundere noſtras;
Quodque foret velis aura ſecunda, queri:

Et mihi discedens suprema dicere voce;
Phylli, face exspectes Demophoonta tuum.
Exspectem, qui me nunquam visurus abisti?
Exspectem pelago vela negata meo?
Et tamen exspecto; redeas modo serus amanti:
Ut tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forsitan, et, nobis qui male favit, amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nosti.
Hei mihi! si, quæ sim Phyllis, et unde, rogas.
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus, hospitiumque dedi.
Cujus opes auxere meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui.
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi,
Nomine fœmineo vix satis apta regi:
Qua patet umbrotum Rhodope glacialis ad Hæmum,
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas avibus libata sinistris,
Castaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit mœstum devia carmen avis.
Adfuit Alecto, brevibus torquata colubris;
Suntque sepulchrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos, fruticosaque littora calco,
Quaque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
Sidera; prospicio, quis freta ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile qua primas porrigit æquor aquas.
Quo magis accedunt, minus et minus utilis adsto:
Linquor, et ancillis excipienda cado.
Est sinus, adductos modice falcatus in arcus,
Ultima prærupta cornua mole rigent.
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit; et, quoniam fallere pergis, erit.

Ad tua me fluctus projectam littora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes, adamantaque, teque;
Non tibi sic, dices, Phyili, sequendus eram.
Sæpe venenorum fuit mihi: sæpe cruenta
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
Præbuerunt, laqueis implicuisse libet.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem:
In necis electum parva futura mora est.
Inscribere meo causa invidiosa sepulchro:
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon letho dedit, hospes amantem:
Ille neci causam præbuit, illa manum.

EPISTOLA III.

BRISEIS ACHILLI.

QUAM legis, a rapta Briseïde littera venit,
Vix bene barbarica Græca notata manu.
Quascumque adspicies, lacrymæ fecere, lituras;
Sed tamen et lacrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te, dominoque viroque,
Fas est; de domino pauca viroque querar.
Non, ego poscenti quod sum cito tradita Regi,
Culpa tua est: quamvis hoc quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me Talthybiusque vocarunt;
Eurybati data sum Talthybioque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultum,
Quærebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui: pœnæ mora grata fuisset.
Hei mihi! discedens oscula nulla dedi.
At lacrymas sine fine dedi rupique capillos:
Infelix iterum sum mihi visa capi.
Sæpe ego decepto volui custode reverti;
Sed, me qui timidam prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperer ne forte timebam,
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.

Sed data sim, quia danda fui: tot noctibus absum,
Nec repetor. cessas, iraque lenta tua est.
Ipse Menœtiades, tunc, cum tradebar, in aurem,
Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.
Non repetisse parum est: pugnas, ne reddar, Achille,
I nunc, et cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone et Amyntore nati;
Ille gradu propior sanguinis, ille comes:
Laërtaque satus; per quos comitata redirem:
Auxerunt blandæ grandia dona preces,
Viginti fulvos operoso ex ære lebetas;
Et tripodas septem, pondere et arte pares.
Addita sunt illis auri bis quinque talenta:
Bis sex, adsueti vincere semper, equi.
Quodque supervacuum, forma præstante puellæ
Lesbides, eversa corpora capta domo.
Cumque tot his, (sed non opus est tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa neges?
Qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
Quo levis a nobis tam cito fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi ego consortes pariter generisque necisque
Tres cecidisse: tribus, quæ mihi, mater erat.
Vidi ego, quantus erat, fusum tellure cruenta,
Pectora jactantem sanguinolenta, virum.
Tot tamen amissis te compensavimus unum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi, juratus per numina Matris aquosæ,
Utile dicebas ipse fuisse caput.
Scilicet ut, quemvis veniam dotata, repellas;
Et mecum fugias, quæ tibi dentur, opes.
Quin etiam fama est, cum craastina fulserit Eos,
Te dare nubiferis linea vela notis.

Quod ſcelus ut pavidas miſeræ mihi contigit aures,
Sanguinis atque animi pectus inane fuit
Ibis: et (ô miſeram) cui me, violente, relinques?
Quis mihi deſertæ mite levamen erit?
Devorer ante, precor, ſubito telluris hiatu,
Aut rutilo miſſi fulminis igne cremer:
Quam ſine me Phthiis caneſcant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditusque placent, patriique penates;
Non ego ſum claſſi ſarcina magna tuæ.
Victorem captiva ſequar, non nupta maritum:
Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achaïadas longe pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit (eatque) tuos.
Digna nurus ſocero, Jovis Æginæque nepote;
Cuique ſenex Nereus proſocer eſſe velit.
Nos humiles, famulæque tuæ, data penſa trahemus:
Et minuent plenas ſtamina noſtra colos.
Exagitet ne me tantum tua, deprecor, uxor,
Quæ mihi neſcio quo non erit æqua modo,
Neve meos coram ſcindi patiare capillos:
Et leviter dicas: Hæc quoque noſtra fuit.
Vel patiare licet: dum ne contempta relinquar.
Hic mihi væ miſeræ concutit oſſa metus.
Quid tamen exſpectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et jacet ante tuos Græcia mœſta pedes.
Vince animos, iramque tuam, qui cetera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacida, ſed me tamen ante recepta:
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota eſt, propter me deſinat ira:
Simque ego triſtitiæ cauſa moduſque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris:
Conjugis Œnides verſus in arma prece eſt.
Res audita mihi, nota eſt tibi. fratribus orba
Devovit nati ſpemque caputque parens.
Bellum erat: ille ferox poſitis feceſſit ab armis,
Et patriæ rigida mente negavit opem.

Sola virum conjux flexit. felicior illa !
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor : nec me pro conjuge geſſi,
Sæpius in dominum ſerva vocata torum,
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat :
Servitio, dixi, nomina addis onus.
Per tamen oſſa viri, ſubito male tecta ſepulchro,
Semper judiciis oſſa verenda meis.
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patria, cum patriaque, jacent,
Perque tuum noſtrumque caput, quæ junximus una ;
Perque tuos enſes, cognita tela meis ;
Nulla Mycenæum ſociaſſe cubilia mecum
Juro : fallentem deſeruiſſe velis.
Si tibi nunc dicam : Fortiſſime, tu quoque jura,
Nulla tibi ſine me gaudia facta : neges.
At Danaï mœrere putant. tibi plectra moventur :
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.
Et ſi quis quærat, quare pugnare recuſes :
Pugna nocet : citharæ, voxque, Venuſque juvant.
Tutius eſt jacuiſſe toro, tenuiſſe puellam,
Threïciam digitis increpuiſſe lyram :
Quam manibus clypeos, et acutæ cuſpidis haſtam,
Et galeam preſſa ſuſtinuiſſe coma.
Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant :
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas ?
Cumque mea patria laus tua victa jacet ?
Di melius : validoque, precor, vibrata lacerto
Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus.
Mittite me, Danaï ; dominum legata rogabo :
Multaque mandatis oſcula mixta feram.
Plus ego quam Phœnix, plus quam facundus Ulyſſes,
Plus ego quam Teucri (credite) frater agam :
Eſt aliquid collum ſolitis tetigiſſe lacertis,
Præſentiſque oculos admonuiſſe ſui.
Sis licet immitis, Matriſque ferocior undis :
Ut taceam, lacrymis comminuere meis,

Forſitan hunc generis fato reddamus amorem;
Et Venus e tota gente tributa petat.
Juppiter Europen (prima eſt ea gentis origo)
Dilexit, tauro diſſimulante Deum.
Paſiphaë mater, decepto ſubdita tauro,
Enixa eſt utero crimen onuſque ſuo.
Perfidus Ægides, ducentia fila ſecutus,
Curva meæ fugit tecta ſororis ope.
En ego nunc, ne forte parum Minoïa credar,
In ſocias leges, ultima gentis, eo.
Hoc quoque fatale eſt: placuit domus una duabus;
Me tua forma capit, capta parente ſoror.
Theſides Theſeuſque duas rapuere ſorores.
Ponite de noſtra bina trophæa domo.
Tempore, quo vobis inita eſt Cerealis Eleuſin,
Gnoſia me vellem detinuiſſet humus.
Tunc mihi præcipue (nec non tamen ante) placebas:
Acer in extremis oſſibus hæſit amor.
Candida veſtis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.
Quemque vocant aliæ vultum rigidumque trucemque,
Pro rigido, Phædra judice, fortis erat.
Sint procul a nobis juvenes, ut fœmina, compti.
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iſte rigor, poſitique ſine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas;
Exiguo flexos miror in orbe pedes.
Seu vaſtum valido torques haſtile lacerto;
Ora ferox in ſe verſa lacertus habet.
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
Denique, noſtra juvat lumina, quidquid agas.
Tu modo duritiem ſilvis depone jugoſis:
Non ſum materia digna perire tua.
Quid juvat incinctæ ſtudia exercere Dianæ;
Et veneri numeros eripuiſſe ſuos?
Quod caret alterna requie, durabile non eſt.
Hæc reparat vires, feſſaque membra novat.

Arcus, (et arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ)
Si nunquam ceſſes tendere. mollis erit.
Clarus erat ſilvis Cephalus, multæque per herbam
Conciderant, illo percutiente, feræ.
Nec tamen Auroræ male ſe præbebat amandum:
Ibat ad hunc ſapiens a ſene Diva viro.
Sæpe ſub ilicibus Venerem, Cinyraque creatum,
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arſit et Œnides in Mænalia Atalanta:
Illa feræ ſpolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primum turba numeremur in iſta:
Si venerem tollas, ruſtica ſilva tua eſt.
Ipſa comes veniam: nec me ſalebroſa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina ſuis oppugnant fluctibus Iſthmon:
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Trœzena colam, Pittheïa regna:
Jam nunc eſt patria gratior illa mea.
Tempore abeſt, aberitque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora ſui.
Præpoſuit Theſeus (niſi ſi manifeſta negamus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Sola nec hæc nobis injuria venit ab illo.
In magnis læſi rebus uterque ſumus.
Oſſa mei fratris clava perfracta trinodi
Sparſit humi: ſoror eſt præda relicta feris.
Prima ſecurigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna vigore parens.
Si quæras, ubi ſit; Theſeus latus enſe peregit:
Nec tanto mater pignore tuta fuit.
At ne nupta quidem, tædaque accepta jugali.
Cur? niſi ne caperes regna paterna nothus.
Addidit et fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi cauſa, ſed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
In medio niſu viſcera rupta forent!
I nunc, ſic meriti lectum reverere parentis;
Quem fugit, et factis abdicat ille ſuis.

Nec, quia privigno videar coïtura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Iſta vetus pietas, ævo moritura futuro,
Ruſtica Saturno regna tenente, fuit.
Juppiter eſſe pium ſtatuit, quodcunque juvaret:
Et fas omne facit fratre marita ſoror.
Illa coït firma generis junctura catena,
Impoſuit nodos cui Venus ipſa ſuos.
Nec labor eſt; celare licet: pete munus ab illa;
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexos aliquis; laudabimur ambo:
Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras dabitur referanda mariti
Janua, non cuſtos decipiendus erit.
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.
Oſcula aperta dabas, oſcula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa;
Tu licet in lecto conſpiciare meo.
Tolle moras tantum, properataque fœdera junge.
Qui mihi nunc fævit, ſic tibi parcat Amor.
Non ego dedignor ſupplex humiliſque precari:
Heu! ubi nunc faſtus, altaque verba, jacent?
Et pugnare diu, nec me ſubmittere culpæ
Certa fui: certi ſi quid haberet Amor.
Victa precor, genibuſque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profuguſque pudor ſua ſigna relinquit:
Da veniam faſſæ, duraque corda doma.
Quo mihi, quod genitor, qui poſſidet æquora, Minos?
Quod veniant proavi fulmina torta manu?
Quod ſit avus, radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas ſub Amore jacet. miſerere priorum:
Et, mihi ſi non vis parcere, parce meis.
Eſt mihi dotalis tellus, Jovis inſula, Crete.
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos. potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro ſævior ipſe truci?

Per Venerem parcas, oro, quæ plurima mecum eſt:
Sic nunquam, quæ te ſpernere poſſit, ames.
Sic tibi ſecretis agilis Dea ſaltibus adſit,
Silvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
Et cadat adverſa cuſpide foſſus aper.
Sic tibi dent Nymphæ (quamvis odiſſe puellas
Diceris) arentem quæ levet unda ſitim.
Addimus his lacrymas precibus quoque: verba precantis
Perlegis; at lacrymas finge videre meas.

EPISTOLA V.

ŒNONE PARIDI.

PErlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non eſt
Iſta Mycenæa littera facta manu.
Pegaſis Œnone, Phrygiis celeberrima ſylvis,
Læſa queror de te, ſi finis ipſe, meo.
Quis Deus oppoſuit noſtris ſua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obeſt?
Leniter, ex merito quidquid patiare, ferendum eſt:
Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum, te contenta marito,
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides, (adſit reverentia vero)
Servus eras: ſervo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti;
Mixtaque cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe ſuper ſtramen, ſœnoque jacentibus alto
Defenſa eſt humili cana pruina caſa.
Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos,
Et tegeret catulos qua fera rupe ſuos?
Retia ſæpe comes, maculis diſtincta, tetendi;
Sæpe citos egi per juga longa canes.
Inciſæ ſervant a te mea nomina fagi:
Et legor Œnone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina creſcunt:
Creſcite, et in titulos ſurgite recta meos.

Populus eſt (memini) fluviali conſita ripa,
Eſt in qua noſtri littera ſcripta memor.
Populе, vive precor, quæ conſita margine ripæ,
Hoc in rugoſo cortice carmen habes:
Cum Paris Œnone poterit ſpirare relicta,
Ad fontem Xanthi verſi recurret aqua.
Xanthe, retro propera, verſæque recurrite lymphæ;
Suſtinet Œnonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi dixit: ab illa
Peſſima mutati cœpit amoris hiems:
Qua Venus et Juno, ſumptiſque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere ſinus, gelidusque cucurrit,
Ut mihi narraſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modice terrebar) anuſque,
Longævoſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, fectæque trabes, et, claſſe peracta,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Fleſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare:
Præterito magis eſt iſte pudendus amor.
Et fleſti, et noſtros vidiſti flentis ocellos:
Miſcuimus lacrymas mœſtus uterque ſuas.
Non ſic adpoſitis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quam vix ſuſtinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suſcitat; et remis eruta canit aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Qua licet; et lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereïdas oro:
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture rediſti?
Hei mihi, pro dira pellice blanda fui!
Adſpicit immenſum moles nativa profundum;
Mons fuit: æquoreis illa reſiſtit aquis.

Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſumma fulſit mihi purpura prora,
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terraſque cita ratis attigit aura:
Fœmineas vidi, corde tremente, genas.
Non ſatis id fuerat: quid enim furioſa morabar?
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique ſinus, et pectora planxi,
Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevique ſacram querulis ululatibus Iden:
Illinc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
Sic Helene doleat, deſertaque conjuge ploret;
Quæque prior nobis intulit, ipſa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta ſequantur
Æquora, legitimos deſtituantque toros.
At cum pauper eras, armentaque paſtor agebas,
Nulla niſi Œnone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphæ ſocer eſſe recuſet;
Aut Hecubæ fuerim diſſimulanda nurus.
Dignaque ſum, et cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas poſſint ſceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Deſpice: purpureo ſum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus eſt tibi: nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiva repoſcitur armis;
Hac venit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danaïs reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deïphobo Poledamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid cenſeat ipſe,
Conſule; quis ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum, patriæ præponere raptam:
Cauſa pudenda tua eſt; juſta vir arma movet.
Nec tibi, ſi ſapias, fidam promitte Lacænam,
Quæ ſit in amplexus tam cito verſa tuos.

Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, et externo læſus amore dolet;
Tu quoque clamabis: Nulla reparabilis arte
Læſa pudicitia eſt; deperit illa ſemel.
Ardet amore tui: ſic et Menelaon amavit;
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito!
Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum, ſine pondere ſucci,
Mobilibus ventis arida facta, volant.
Et minus eſt in te, quam ſumma pondus ariſta,
Quæ levis adſiduis ſolibus uſta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffuſis vaticinata comis;
Quid facis, Œnone? quid arenæ ſemina mandas?
Non profecturis littora bubus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
Perdat; iö prohibe; Graja juvenca venit.
Dum licet, obſcœnam ponto, Dî, mergite puppim:
Heu quantum Phrygii ſanguinis illa vehit!
Dixerat: in curſu famulæ rapuere furentem;
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium vates miſeræ mihi vera fuiſti!
Poſſidet en ſaltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis inſignis, adultera certe eſt:
Deſeruit ſocios, hoſpite capta, Deos.
Illam de patria Theſeus, (niſi nomine fallor)
Neſcio quis Theſeus, abſtulit ante ſua.
A juvene et cupido credatur reddita virgo:
Unde hoc compererim tam bene, quæris; emo.
Vim licet appelles, et culpam nomine veles;
Quæ toties rapta eſt, præbuit ipſa rapi.
At manet Œnone fallenti caſta marito:
Et poteras falli legibus ipſe tuis.
Me Satyri celeres (ſilvis ego tecta latebam)
Quæſierunt rapido, turba proterva, pede:
Cornigerumque caput pinu præcinctus acuta
Faunus, in immenſis qua tumet Ida jugis.

Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit :
Ille meæ ſpolium virginitatis habet,
Id quoque luctando : rupi tamen ungue capillos,
Oraque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec pretium ſtupri gemmas aurumve popoſci :
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe, ratus dignam, medicas mihi tradidit artes ;
Admiſitque meas ad ſua dona manus.
Quæcunque herba potens ad opem, radixque medeni
Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram, quod amor non eſt medicabilis herbis !
Deficior prudens artis ab arte mea.
Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, et a noſtro ſaucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fœcunda creandis,
Nec Deus, auxilium tu mihi ferre potes.
Et potes, et merui : dignæ miſerere puellæ ;
Non ego cum Danaïs arma cruenta fero.
Sed tua ſum, tecumque fui puerilibus annis :
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

EPISTOLA VI.

HYPSIPYLE JASONI.

LIttora Theſſaliæ reduci tetigiſſe carina
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum finis : hoc tamen ipſum
Debueram ſcripto certior eſſe tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cum cuperes ; ventos non habuiſſe potes.
Quamlibet adverſo ſignetur epiſtola vento :
Hypſipyle miſſa digna ſalute fui.
Cur mihi fama prior, quam nuntia littera, venit.
Iſſe ſacros Marti ſub juga panda boves ?
Seminibus jactis ſegetes adoleſſe virorum,
Inque necem dextra non eguiſſe tua ?
Pervigilem ſpolium pecudis ſervaſſe draconem,
Rapta tamen forti vellera fulva manu ?

O ego si possem timide credentibus, Ista
Ipse mihi scripsit, dicere, quanta forem!
Quid queror officium lenti cessasse mariti!
Obsequium, maneo si tua, grande tuli,
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte recepta tori.
Credula res amor est: utinam temeraria dicar
Crimnibus falsis insimulasse virum!
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat; et tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus! Ille pudore
Hæsit, in oppositа lumina fixus humo.
Protinus exilui; tunicisque a pectore ruptis,
Vivit? an, exclamo, me quoque fata trahunt?
Vivit, ait: timidumque mihi jurare coëgi,
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Ut rediit animus, tua facta requirere cœpi:
Narrat, aënipedes Martis arasse boves:
Vipereos dentes in humum pro semine jactos,
Et subito natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos, civili Marte peremptos,
Impleisse ætatis fata diurna suæ.
Devicto serpente, iterum, si vivat Iason,
Quærimus: alternant spesque timorque fidem.
Singula dum narrat; studio curisque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Faxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furto tibi cognita: pronuba Juno
Adfuit, et sertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
Non erat hic aries villo spectabilis aureo:
Nec senis Æëtæ regia Lemnos erat.
Certa fui primo (sed me mala fata trahebant)
Hospita fœmineа pellere castra manu.

Lemniadesque viros, nimium quoque, vincere norunt;
Milite tam forti ripa tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi:
Hic tibi bisque æstas, bisque cucurrit hiems.
Tertia messis erat: cum tu, dare vela coactus,
Implesti lacrymis talia verba tuis:
Abstrahor, Hypsipyle: sed (dent modo fata recursus)
Vir tuus hinc abeo: vir tibi semper ero.
Quod tamen e nobis gravida celatur in alvo,
Vivat; et ejusdem simus uterque parens.
Hactenus: et, lacrymis in falsa fluentibus ora,
Cætera te memini non potuisse loqui.
Ultimus e sociis sacram conscendis in Argo.
Illa volat: ventus concava vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis adspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit undas:
Huc feror; et lacrymis ossque sinusque madent.
Per lacrymas specto; cupidæque faventia menti
Longius adsueto lumina nostra vident.
Addo preces cassas, immixtaque vota timori,
Nunc quoque te salvo persolienda mihi.
Vota ego persolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet; atque ira mixtus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iasona perdo?
Hostia pro damnis concidat icta meis?
Non equidem secura fui; semperque verebar,
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolidas timui: nocuit mihi barbara pellex:
Non expectata vulnus ab hoste tuli:
Nec facie meritisve placet: sed carmine movit:
Diraque cantata pabula falce metit.
Illa reluctantem curru deducere Lunam
Nititur, et tenebris abdere Solis equos.
Illa refrænat aquas, obliquaque flumina sistit:
Illa loco silvas, vivaque saxa movet.
Per tumulos errat passis discincta capillis,
Certaque de tepidis colligit ossa rogis.

Devovet abſentes; ſimulacraque cerea figit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus.
Et quæ neſcierim melius: male quæritur herbis,
Moribus et forma conciliandus, amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno
Impavidus ſomno, nocte ſilente, frui?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coëgit:
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod adſcribi factis procerumque tuiſque
Se favet; et titulo conjugis uxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, et populum, qui ſibi credat, habet.
Non hæc Æſonides, ſed Phaſias Æëtine
Aurea Phryxeæ terga revellit ovis.
Non probat Alcimede mater tua; conſule matrem:
Non pater, a gelido cui venit axe nurus.
Illa ſibi Tenai, Scythiæque paludibus udæ
Quærat, et a patria Phaſidos uſque, virum,
Mobilis Æſonide, vernaque incertior aura,
Cur tua pollicito pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde rediſti.
Sim reducis conjux, ſicut euntis eram.
Si te nobilitas, generoſaque nomina tangunt;
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus; Bacchi conjux redimita corona,
Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti:
Me quoque res tales inter habere potes.
Nunc etiam peperi: gratare ambobus, Iäſon:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque ſum; prolemque gemellam
Pignora Lucina bina favente dedi.
Si quæris, cui ſint ſimiles: cognoſceris illis:
Fallere non norunt: cætera patris habent.
Legatis quos pene dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas ſæva noverca vias.
Medeam timui: plus eſt Medea noverca:
Medeæ faciunt ad ſcelus omne manus.

Spargere quæ fratris potuit laniata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchiſque ablate venenis,
Diceris Hypſipyles præpoſuiſſe toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, teque mihi tæda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta:
Deſeruit Colchos: me mea Lemnos habet.
Quid refert, ſcelerata piam ſi vincit, et ipſo
Crimine dotata eſt, emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iaſon,
Quamlibet iratis ipſe dat arma dolor.
Dic age, ſi ventis (ut oportuit) actus iniquis
Intraſſes portus, tuque comeſque, meos;
Obviaque exiſſem, fœtu commitata gemello:
(Hiſcere nempe tibi terra roganda foret)
Quo vultu natos, quo me, ſcelerate, videres?
Perfidiæ pretio, qua nece, dignus eras?
Ipſe quidem per me tutus ſoſpeſque fuiſſes:
Non quia tu dignus, ſed quia mitis ego.
Pellicis ipſa meos impleſſem ſanguine vultus,
Quoſque veneficiis abſtulit illa ſuis.
Medeæ Medea forem: quod ſi quid ab alto
Juſtus ades votis, Juppiter, ipſe meis:
Quod gemit Hypſipyle, lecti quoque ſubnuba noſtri
Mœreat, et leges ſanciat ipſa ſuas.
Utque ego deſtituor conjux, materque duorum;
A totidem natis orba ſit, atque viro.
Nec male parta diu teneat; pejuſque relinquat:
Exulet; et toto quærat in orbe fugam.
Quam fratri germana fuit, miſeroque parenti
Filia: tam natis, tam ſit acerba viro.
Cum mare, cum terras conſumpſerit; aëra tentet:
Erret inops, exſpes, cæde cruenta ſua.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro:
Vivite devoto, nuptaque, virque, toro.

EPISTOLA VII.

DIDO ÆNEÆ.

SIC, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
Ad vada Mæandri concinit albus olor.
Nec, quia te noſtra ſperem prece poſſe moveri,
Adloquor: adverſo movimus iſta Deo.
Sed merita et famam, corpuſque animumque pudicum
Cum male perdiderim: perdere verba, leve eſt.
Certus es ire tamen, miſeramque relinquere Dido:
Atque idem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere ſolvere naves:
Quæque ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia; nec ſceptro tradita ſumma tuo.
Facta fugis; facienda petis: quærenda per orbem
Altera, quæſita eſt altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis ſua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, et altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas inſtar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur;
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ ſulfure tædæ:
Ut pia fumoſis addita thura focis.
Æneas oculis ſemper vigilantis inhæret:
Æneam animo noxque dieſque refert.
Ille quidem male gratus, et ad mea munera ſurdus;
Et quo, ſi non ſim ſtulta, carere velim:
Non tamen Æneam, quamvis male cogitat, odi:
Sed queror infidum, queſtaque pejus amo,
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater Amor: caſtris militet ille tuis.
Aut, ego quem cœpi (neque enim dedignor) amare,
Materiam curæ præbeat ille meæ.

Fallor; et iſta mihi falſo jactatur imago:
Matris ab ingenio diſſidet ille ſuæ.
Te lapis, et montes, innataque rupibus altis
Robora, te ſævæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quod tamen adverſis fluctibus ire paras.
Quo fugis? obſtat hiems: hiemis mihi gratia proſit,
Adſpice, ut everſas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, ſine me debere procellis:
Juſtior eſt animo ventus et unda tuo.
Non ego ſum tanti, (quamvis merearis) inque,
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretioſa odia et conſtantia magno;
Si, dum me careas, eſt tibi vile mori.
Jam venti ponent; ſtrataque æqualiter unda,
Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis eſſes!
Et, niſi duritia robora vincis, eris.
Quid? ſi neſcieris, inſana quid æquora poſſint?
Expertæ toties tam male credis aquæ?
Ut pelago ſuadente etiam retinacula ſolvas,
Multa tamen latus triſtia pontus habet.
Nec violaſſe fidem tentantibus æquora prodeſt:
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipue cum læſus Amor: quia mater Amoris
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti;
Neu bibat æquoreas naufragus hoſtis aquas.
Vive, precor: ſic te melius, quam funere, perdam:
Tu potius lethi cauſa ferare mei.
Finge, age, te rapido (nullum ſit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falſæ perjuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Conjugis ante oculos deceptæ ſtabit imago
Triſtis, et effuſis ſanguinolenta comis.
Quidquid id eſt, totum merui, concedite dicas:
Quæque cadent, in te fulmina miſſa putes.

Da breve ſævitiæ ſpatium pelagique tuæque :
Grande moræ pretium tuta futura via eſt.
Nec mihi parcatur ; puero parcatur Iülo :
Te ſatis eſt titulum mortis habere meæ.
Quid puer Aſcanius, quid Dî meruere Penates ?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neque fers tecum : nec, quæ mihi, perfide, jactas,
Preſſerunt humeros ſacra paterqua tuos.
Omnia mentiris : nec enim tua fallere lingua
Incipit a nobis ; primaque plector ego.
Si quæras, ubi ſit formoſi mater Iüli :
Occidit, a duro ſola relicta viro.
Hæc mihi narraras : at me movere, merentem :
Inde minor culpa pœna futura mea eſt.
Nec mihi mens dubia eſt, quin te tua numina damnent :
Per mare, per terras ſeptima jactat hiems.
Fluctibus ejectum tuta ſtat ione recepi,
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuiſſem :
Et mihi concubitus fama ſepulta foret !
Illa dies nocuit, qua nos declive ſub antrum
Cæruleus ſubitis compulit imber aquis.
Audieram vocem ; Nymphas ululaſſe putavi :
Eumenides ſatis ſigna dedere meis.
Exige læſe pudor pœnas, violate Sichæo :
Ad quem (me miſeram !) plena pudoris eo.
Eſt mihi marmorea ſacratus in æde Sichæus :
Adpoſitæ frondes velleraque alba tegunt.
Hinc ego me ſenſi noto quater ore citari :
Ipſe ſono tenui dixit, Eliſſa veni.
Nulla mora eſt ; venio ; venio tibi debita, conjux :
Sed tamen admiſſi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ ; decepit idoneus auctor :
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, ſeniorque Pater, pia ſarcina nati,
Spem mihi manſuri rite dedere viri.
Si fuit errandum, cauſas habet error honeſtas :
Adde fidem ; nulla parte pigendus erit.

Durat in extremum, vitæque noviſſima noſtræ
Proſequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit internas conjux mactatus ad aras:
Et ſceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor; cineresque viri, patriamque relinquo:
Et feror in duras, hoſte ſequente, vias.
Adplicor ignotis: fratrique elapſa fretoque,
Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Urbem conſtitui; lateque patentia fixi
Mœnia, finitimis invidioſa locis.
Bella tument: bellis peregrina et fœmina tentor:
Vixque rudes portas urbis, et arma, paro.
Mille procis placui: qui me coïere querentes,
Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.
Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iarbæ?
Præbuerim ſceleri brachia noſtra tuo.
Eſt etiam frater; cujus manus impia poſſit
Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.
Pone Deos, et quæ tangendo ſacra profanas:
Non bene cœleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus;
Pœnitet elapſos ignibus eſſe Deos.
Forſitan et gravidam Dido, ſcelerate, relinquas;
Parſque tui lateat corpore clauſa meo.
Accedet fatis matris miſerabilis infans;
Et nondum nato funeris auctor eris.
Cumque parente ſua frater morietur Iüli;
Pœnaque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire Deus: vellem vetuiſſet adire;
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce (nempe Deo) ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore ſi vivo, quanta fuere, forent.
Non patrium Simoënta petis; ſed Tibridis undas.
Nempe, ut perveniàs quo cupis, hoſpes eris.
Utque latet, vitatque tuas abſtruſa carinas,
Vix tibi continget terra petita ſeni.

Hos potius populos in dotem, ambage remiſſa,
Accipe; et advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Hancque, locum regni, ſceptraque ſacra tene.
Si tibi mens avida eſt belli, ſi quærit Iülus
Unde ſuo partus Marte triumphus eat;
Quem ſuperet, ne quid deſit, præbebimus hoſtem;
Hic pacis leges: hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem, fraternaque tela, ſagittas,
Perque fugæ comites, Dardana ſacra, Deos:
(Sic ſuperent, quoſcunque tua de gente reportas,
Mars ferus et damnis ſit modus ille tuis,
Aſcaniuſque ſuos feliciter impleat annos,
Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent:)
Parce precor domui, quæ ſe tibi tradit habendam:
Quod crimen dicis, præter amaſſe, meum?
Non ego ſum Phthias, magniſque oriunda Mycenis:
Nec ſteterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, ſed hoſpita dicar:
Dum tua ſit Dido, quodlibet eſſe feret.
Nota mihi freta ſunt Afrum frangentia littus:
Temporibus certis dantque, negantque viam.
Cum dabit aura viam; præbebis carbaſa ventis:
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut obſervem, manda mihi; certius ibis:
Nec te, ſi cupies ipſe, manere ſinam.
Et ſocii requiem poſcunt: laniataque claſſis
Poſtulat exiguas ſemirefecta moras.
Pro meritis, et ſiqua tibi præbebimus ultra,
Pro ſpe conjugii tempora parva peto.
Dum freta miteſcunt, et Amor: dum tempore et uſu
Fortitur ediſco triſtia poſſe pati.
Sin minus; eſt animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes eſſe diu.
Adſpicias utinam, quæ ſit ſcribentis imago!
Scribimus; et gremio Troïcus enſis adeſt:
Perque genas lacrymæ ſtrictum labuntur in enſem;
Qui jam pro lacrymis ſanguine tinctus erit.

Quam bene conveniunt fato tua munera noſtro!
Inſtruis impenſa noſtra ſepulchra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntur pectora telo:
Ille locus ſævi vulnus Amoris habet.
Anna ſoror, ſoror Anna, meæ male conſcia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec, conſumpta rogis, inſcribar, Eliſſa Sichæi;
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas et cauſam mortis et enſem.
Ipſa ſua Dido concidit uſa manu:

EPISTOLA VIII.

HERMIONE ORESTÆ.

ADloquor Hermione nuper fratremque virumque,
Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.
Pyrrhus Achillides, animoſus imagine patris,
Incluſam contra juſque piumque tenet.
Quod potui, renui; ne non invita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuere manus.
Quid facis, Æacide? non ſum ſine vindice, dixi:
Hæc tibi ſub domino, Pyrrhe, puella ſuo eſt.
Surdior ille freto clamantem nomen Oreſtæ
Traxit inornatis in ſua tecta comis.
Quid gravius, capta Lacedæmone, ſerva tuliſſem,
Si raperet Grajas barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei ſi te pia tangit, Oreſte,
Injice non timidas in tua jura manus.
An, ſi quis rapiat ſtabulis armenta recluſis,
Arma feras? rapta conjuge lentus eris?
Sit ſocer exemplo, nuptæ repetitor ademptæ:
Cui pia militiæ cauſa puella fuit.
Si ſocer ignavus vidua ſediſſet in aula;
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Nec tu mille rates ſinuoſaque vela pararis;
Nec numeros Danai militis: ipſe veni.

Sic quoque eram repetenda tamen : nec turpe marito,
Aſpera pro charo bella tuliſſe toro.
Quid, quod avus nobis idem Pelopeïus Atreus ?
Et ſi non eſſes vir mihi, frater eras ?
Vir, precor, uxori, frater ſuccurre ſorori :
Inſtant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis auctor et annis,
Tradidit : arbitrium neptis habebat avus :
At pater Æacidæ promiſerit inſcius acti :
Plus quo, qui prior eſt ordine, poſſet avus.
Cum tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat :
Si jungar Pyrrho, tu mihi læſus eris.
Et pater ignoſcet noſtro Menelaus amor :
Succubuit telis præpetis ipſe Dei.
Quem ſibi permiſit, genero permittet amorem :
Proderit exemplo mater amata ſuo.
Tu mihi, quod matri pater, es : quas egerat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis ſine fine ſuperbiat actis ;
Et tu, quæ referas, acta parentis habes.
Tantalides omnes, ipſumque regebat Achillen :
Hic pars militiæ ; dux erat ille ducum.
Tu quoque habes proavum Pelopem Pelopiſque parentem :
Si melius numeres, a Jove quintus eris.
Nec virtute cares : arma invidioſa tuliſti :
Sed tu quid faceres ? induit illa pater.
Materia, vellem, fortis meliore fuiſſes :
(Non lecta eſt, operi ſed data cauſa tuo.)
Hanc tamen impleſti ; juguloque Ægyſthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit :
Et tamen adſpectus ſuſtinet ille meos.
Rumpor, et ora mihi pariter cum mente tumeſcunt :
Pectoraque incluſis ignibus uſta dolent.
Hermione coram quidquamne objectet Oreſtæ ?
Nec mihi ſunt vires ; nec ferus enſis adeſt.
Flere licet certe : flendo diffundimus iram :
Perque ſinum lacrymæ, fluminis inſtar, eunt.

Has ſolas habeo ſemper, ſemperque profundo :
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fato, quod noſtros errat in annos,
Tantalides matres apta rapina ſumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni :
Nec querar in plumis delituiſſe Jovem.
Qua duo porrectus longe freta diſtinet Iſthmos,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Caſtori Amyclæo et Amyclæo Polluci
Reddita Mopſopia Tænaris urbe ſoror.
Tænaris, Idæo trans æquor ab hoſpite rapta,
Argolicas pro ſe vertit in arma manus.
Vix equidem memini : memini tamen ; omnia luctus,
Omnia ſolliciti plena timoris erant.
Flebat avus, Phœbeque ſoror, fratreſque gemelli :
Orabat ſuperos Leda, ſuumque Jovem.
Ipſa ego, non longos etiam nunc ſciſſa capillos,
Clamabam, Sine me, me ſine, mater, abis ?
Nam conjux aberat : ne non Pelopeïa credar,
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam vitaſſet Apollinis arcus !
Damnaret nati facta proterva pater.
Nec quondam placuit, nec jam placuiſſet Achilli,
Abducta viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cœleſtes injuria fecit iniquos ?
Quod mihi (væ miſeræ) ſidus obeſſe querar ?
Parva mea ſine matre fui ; pater arma ferebat :
Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis :
Nec gremio ſedi ſarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei : nec pacta marito
Intravi thalamos, matre parente, novos.
Obvia prodieram reduci tibi, (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen eſſe Helenen, quod eras pulcherrima, ſenſi ;
Ipſa requirebus, quæ tibi nata foret.

Pars hæc una mihi conjux bene ceſſit Oreſtes :
Is quoque, ni pro ſe pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet raptam, reduce et victore parente :
Munus et hoc nobis diruta Troja dedit.
Cum tamen altus equis Titan radiantibus inſtat,
Perfruor infelix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis, ululantem et acerba gementem,
Condidit, in mœſto procubuique toro ;
Pro ſomno lacrymis oculi funguntur obortis :
Quaque licet, fugio ſicut ab hoſte, virum.
Sæpe malis ſtupeo : rerumque oblita locique
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Utque nefas ſenſi ; male corpora tacta relinquo :
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Oreſtæ
Exit : et errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix juro, generiſque parentem,
Qui freta, qui terras, qui ſua regna quatit ;
Per patris oſſa tui, patrui mihi ; quæ tibi debent,
Quod ſe ſub tumulo fortiter ulta jacent :
Aut ego præmoriar, primoque extinguar in ævo ;
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

EPISTOLA IX.

DEJANIRA HERCULI.

GRatulor Œchaliam titulis accedere noſtris :
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubito pervenit in urbes
Decolor, et factis inficianda tuis ;
Quem nunquam Juno, ſerieſque immenſa laborum
Fregerit ; huic Iölen impoſuiſſe jugum.
Hoc velit Euryſtheus, velit hoc germana Tonantis :
Lætaque ſit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille velit, cui nox (ſi creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quam Juno, nocuit Venus : illa premendo
Suſtulit : hæc humili ſub pede colla tenet.

Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus cærulus ambit humum.
Si tibi pax terræ, tibi ſe tota æquora debent:
Impleſti meritis Solis utramque domum.
Quod te laturum eſt, cœlum prior ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito fidera fulcit Atlas.
Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si macula ſtupri facta priora notas?
Tene ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpiſti melius, quam deſinis: ultima primis
Cedunt: diſſimiles, hic vir et ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hoſtis,
Non potuit Juno vincere; vincit Amor.
At bene nupta feror; quia nominer Herculis uxor:
Sitque ſocer, rapidis qui tonat altus equis,
Quam male inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus; ſpecies læſura ferentem:
Si qua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi ſemper abeſt; et conjuge notior hoſpes
Monſtraque, terribiles perſequiturque feras.
Ipſa domo vidua, votis operata pudicis,
Torqueor; infeſto ne vir ab hoſte cadat.
Inter ſerpentes, aproſque, avidoſque leones
Jactor, et eſuros terna per ora canes.
Me pecudum fibræ, ſimulacraque inania ſomni,
Ominaque arcana nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Speque timor dubia, ſpeſque timore cadit.
Mater abeſt; queriturque Deo placuiſſe potenti:
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adeſt.
Arbiter Euryſtheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis, iraque longa Deæ.
Hæc mihi ferre parum eſt: peregrinos addis amores:
Et mater de te quælibet eſſe poteſt.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos

Non tibi crimen erunt Theutrantia turba ſorores:
Quarum de populo nulla relicta tibi.
Una, recens crimen, præfertur adultera nobis;
Unde ego ſum Lydo facta noverca Lamo.
Mæandros, toties qui terris errat in iſdem,
Qui laſſas in ſe ſæpe retorquet aquas:
Vidit in Herculeo ſuſpenſa monilia collo;
Illo, cui cœlum ſarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et ſolidis gemmas adpoſuiſſe toris.
Nempe ſub his animam peſtis Nemeea lacertis
Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Auſus es hirſutos mitra redimire capillos:
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mæonia, laſcivæ more puellæ,
Incingi zona dedecuiſſe putas?
Non tibi ſuccurrit crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dape pavit equas?
Si te vidiſſet cultu Buſiris in iſto;
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo;
Ne pigeat molli ſuccubuiſſe viro.
Inter Iöniacas calathum tenuiſſe puellas
Diceris; et dominæ pertimuiſſe minas,
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
Raſilibus calathis impoſuiſſe manum?
Craſſaque robuſto deducis pollice fila,
Æquaque famoſæ penſa rependis heræ?
Ah quoties, digitis dum torques ſtamina duris,
Prævalidæ fuſos comminuere manus.
Crederis, infelix, ſcuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ procubuiſſe tuæ.
Eximias pompas, præconia ſumma triumphi,
Factaque narrabas diſſimulanda tibi.
Scilicet immanes eliſis faucibus hydros
Infantem cunis involuiſſe manum:
Ut Tegeëus aper cupreſſifero Erymantho
Incubet, et vaſto pondere lædat humum:

Non tibi Threïciis adfixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ :
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi
Geryones ; quamvis in tribus unus erat :
Inque canes totidem trunco digeſtus ab uno
Cerberus, implicitis angue minante comis :
Quæque redundabat fœcundo vulnere ſerpens
Fertilis, et damnis dives ab ipſa ſuis :
Quique inter lævumque latus, lævumque lacertum,
Prægrave compreſſa fauce dependit onus :
Et male confiſum pedibus formaque bimembri
Pulſum Theſſalicis agmen equeſtre jugis :
Hæc tu Sidonio potes inſignitus amictu
Dicere ? non cultu lingua retenta filet ?
Se quoque Nympha tuis ornavit Iardanis armis,
Et tulit e capto nota trophæa viro.
I nunc, tolle animos, et fortia facta recenſe :
Quod tu non eſſes jure, vir illa fuit.
Qua tanto minor eſt, quanto te maxime rerum,
Quam quos viciſti, vincere majus erat.
Illi procedit rerum menſura tuarum :
Cede bonis : hæres laudis amica tuæ.
Pro pudor ! hirſuti coſtas exuta leonis
Aſpera texerunt vellera molle latus.
Falleris, et neſcis : non ſunt ſpolia iſta leonis,
Sed tua, tuque feri victor es ; illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre gravem lana vix ſatis apta colum :
Inſtruxitque manum clava domitrice ferarum :
Vidit et in ſpeculo conjugis arma ſui.
Hæc tamen audieram : licuit non credere famæ :
En venit ad ſenſus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex :
Nec mihi, quæ patior, diſſimulare licet.
Non finis averti ; mediam captiva per urbem
Invitis oculis adſpicienda venit.
Nec venit incultis, captarum more, capillis,
Fortunam vultus faſſa tegendo ſuos.

Ingreditur late lato ſpectabilis auro:
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo ſublime ſub Hercule victo:
Œchaliam vivo ſtare parente putes.
Forſitan et, pulſa Ætolide Deïanira,
Nomine depoſito pellicis, uxor erit:
Eurytidoſque Iöles, atque inſani Alcidæ
Turpia famoſus corpora junget Hymen.
Mens fugit admonitu, friguſque perambulat artus,
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine, amaſti:
Ne pigeat, pugnæ bis tibi cauſa fui.
Cornua flens legit ripis Achelous in udis,
Truncaque limoſa tempora merſit aqua.
Semivir occubuit in lethifero Eveno
Neſſus; et infecit ſanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? ſcribenti nuntia venit
Fama, virum tunicæ tabe perire meæ.
Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Œta?
Tu, ſceleris tanti cauſa, ſuperſtes eris?
Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar; conjugii mors mihi pignus erit.
Tu quoque cognoſces in me, Meleagre, ſororem.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Heu devota domus! ſolio ſedet Agrios alto:
Œnea deſertum nuda ſenecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.
Alter fatali vivus in igne fuit.
Exegit ferrum ſua per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Deprecor hoc unum, per jura ſacerrima lecti;
Ne videar fatis inſidiata tuis.
Neſſus, ut eſt avidum percuſſus arundine pectus,
Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
Illita Neſſeo miſi tibi texta veneno:
Impia quid dubitas Deïanira mori?

Jamque vale, ſeniorque pater, germanaque Gorge,
Et patria, et patriæ frater adempte tuæ.
Et tu, lux oculis hodierna noviſſima noſtris,
Virque, (ſed ô poſſis!) et puer Hylle, vale,

EPISTOLA X.

ARIADNE THESEO.

MItius inveni, quam te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quam tibi, pejus eram.
Quæ leges, ex illo, Theſeu, tibi littore mitto:
Unde tuam ſine me vela tulere ratem.
In quo me ſomnuſque meus male prodidit, et tu,
Per facinus ſomnis inſidiate meis.
Tempus erat; vitrea quo primum terra pruina
Spargitur, et tectæ fronde queruntur aves.
Incertum vigilans, a ſomno languida, movi
Theſea preſſuras ſemiſupina manus.
Nullus erat: referoque manus, iterumque retento,
Perque torum moveo brachia: nullus erat.
Excuſſere metus ſomnum; conterrita ſurgo:
Membraque ſunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis:
Utque erat a ſomno turbida, rapta coma eſt.
Luna fuit: ſpecto, ſi quid, niſi littora, cernam.
Quod videant oculi, nil, niſi littus, habent.
Nunc huc, nunc illuc, et utroque, ſine ordine, curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theſeu,
Reddebant nomen concava ſaxa tuum:
Et quoties ego te, toties locus ipſe vocabat:
Ipſe locus miſeræ ferre volebat opem.
Mons fuit; adparent frutices in vertice rari.
Hinc ſcopulus raucis pendet adeſus aquis.
Adſcendo, (vires animus dabat) atque ita late
Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque ſum crudelibus uſa)
Vidi præcipiti carbaſa tenta noto.

Aut vidi: aut etiam, cum me vidiſſe putarem,
Frigidior glacie ſemanimſque fui.
Nec languere diu patitur dolor: excitor illo,
Excitor; et ſumma Theſea voce voco.
Quo fugis? exclamo: ſcelerate, revertere, Theſeu.
Flecte ratem: numerum non habet illa ſuum.
Hæc ego: quod voci deerat, plangore replebam:
Verbera cum verbis mixta fuere meis.
Si non audires, ut ſaltem cernere poſſes,
Jactatæ late ſigna dedere manus:
Candidaque impoſui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jamque oculis ereptus eras: tum denique flevi:
Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
Poſtquam deſierant vela videre tua?
Aut ego diffuſis erravi ſola capillis,
Qualis ab Ogygio concito Baccha Deo:
Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi:
Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos;
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, qua poſſum, pro te, veſtigia tango;
Strataque, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo; lacrymiſque toro manante profuſis,
Preſſimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo: cur non diſcedimus ambo?
Perfide, pars noſtri, lectule, major ubi eſt?
Quid faciam? quo ſola ferar? vacat inſula cultu:
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare: navita nuſquam:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comiteſque mihi, ventoſque, ratemque;
Quid ſequar? acceſſus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar;
Temperet ut ventos Æolus; exul ero.
Non ego te, Crete, centum digeſta per urbes,
Adſpiciam, puero cognita terra Jovi.

Nam pater, et tellus juſto regnata parenti,
Prodita ſunt facto, nomina chara, meo.
Cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
Quæ regerent paſſus, pro duce fila dedi.
Cum mihi dicebas, Per ego ipſa pericula juro,
Te fore, dum noſtrum vivet uterque, meam,
Vivimus; et non ſum, Theſeu, tua: ſi modo vivis,
Fœmina, perjuri fraude ſepulta viri.
Me quoque, qua fratrem, mactaſſes, improbe, clava:
Eſſet, quam dederas, morte ſoluta fides.
Nunc ego non tantum, quæ ſum paſſura, recordor;
Sed quæcunque poteſt ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morſque minus pœnæ, quam mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hac, aut ſuſpicor illac,
Qui lanient avido viſcera dente lupos.
Forſitan et fulvos tellus alat iſta leones:
Quis ſcit, an hæc ſævas tigridas inſula habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas:
Quid vetat et gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiva catena;
Neve traham ſerva grandia penſa manu:
Cui pater eſt Minos, cui mater filia Phœbi:
Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, ſi terras, porrectaque littora vidi;
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum reſtabat; timeo ſimulacra Deorum:
Deſtituor rapidis præda cibuſque feris.
Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis:
Externos dedici læſa timere viros.
Viveret Androgeos utinam? nec facta luiſſes
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis!
Nec tua mactaſſet nodoſo ſtipite, Theſeu
Ardua parte virum dextera, parte bovem!
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem;
Fila per adductas ſæpe recepta manus!
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum:
Strataque Cretæam bellua tinxit humum.

Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illic tu ſilices, illic adamanta tuliſti:
Illic, qui ſilices, Theſea, vincat, habes.
Crudeles ſomni, qui me tenuiſtis inertem:
At ſemel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque, crudeles venti, nimiumque parati;
Flaminaque, in lacrymas officioſa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit:
Et data poſcenti, nomen inane, fides.
In me jurarunt ſomnus, ventuſque, fideſque:
Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergo ego nec lacrymas matris moritura videbo:
Nec, mea qui digitus lumina condat, erit?
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras:
Nec poſitos artus unget amica manus.
Oſſa ſuperſtabunt volucres inhumata marinæ:
Hæc ſunt officiis digna ſepulchra meis.
Ibis Cecropios portus patriaque receptus:
Cum ſteteris urbis celſus in arce tuæ,
Et bene narraris lethum taurique virique,
Sectaque per dubias ſaxea tecta vias;
Me quoque narrato ſola tellure relictam:
Non ego ſum titulis ſubripienda tuis.
Nec pater eſt Ægeus; nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius: auctores ſaxa fretumque tui.
Dî facerent, ut me ſumma de puppe videres!
Moviſſet vultus mœſta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, ſed, qua potes, adſpice mente
Hærentem ſcopulo, quem vaga pulſat aqua.
Adſpice demiſſos lugentis in ore capillos;
Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulſæ ſegetes Aquilonibus, horret:
Litteraque articulo preſſa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male ceſſit, adoro:
Debita ſit facto gratia nulla meo:
Sed nec pœna quidem: ſi non ego cauſa ſalutis;
Non tamen eſt, cur ſis tu mihi cauſa necis.

Has tibi, plangendo lugubria pectora, lassas
Infelix tendo trans freta longa munus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mœsta capillos:
Per lacrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem, Theseu; versoque relabere velo:
Si prius occidero; tu tamen ossa leges.

EPISTOLA XI.

CANACE MACAREO.

SI qua tamen cæcis errabunt scripta lituris;
Oblitus a dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum; strictum tenet altera ferrum,
Et jacet in gremio charta soluta meo.
Hæc est Æolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri.
Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset;
Auctorisque oculis exigeretur opus.
Ut ferus est, multoque suis truculentior Euris,
Spectasset siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid, cum sævis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille sui.
Ille Noto Zephyroque, et Sithonio Aquiloni
Imperat, et pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat (heu) ventis; tumidæ non imperat iræ:
Possidet et vitiis regna minora suis.
Quid juvat, admotam per avorum nomina cœlo,
Inter cognatos posse referre Jovem?
Num minus infectum, funebria munera, ferrum
Fœminea teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quæ nos commisit in unum,
Venisset letho serior hora meo!
Cur unquam plus me, frater, quam frater amasti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualemque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente Deum.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:
Sumebant minimos ora coacta cibos.

Nec somni faciles, et nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec cur hæc facerem, poteram mihi reddere causam:
Nec noram, quid amans esset: at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui gremioque pudor dejecit ocellos:
Hæc satis in tacita signa fatentis erant.
Jamque tumescebant vitiati pondera ventris,
Ægraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci suppositque manu?
Ut penitus nostris (hoc te celavimus unum)
Viscera crescens excuteretur onus.
Ah! nimium vivax admotis restitit infans
Artibus, et tecto tutus ab hoste fuit.
Jam novies erat orta soror pulcherrima Phœbi,
Denaque luciferos Luna movebat equos.
Nescia quæ faceret subitos mihi causa dolores,
Et rudis ad partus, et nova miles eram.
Nec tenui vocem: Quid, ait, tua crimina prodis?
Oraque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
Sed timor, et nutrix, et pudor ipse, vetant.
Contineo gemitus, elapsaque verba reprendo:
Et cogor lacrymas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos; et opem Lucina negabat:
Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat.
Cum superincumbens, scissa tunicaque comaque,
Pressa refovisti pectora nostra tuis.
Et mihi, Vive soror ô, soror charissima, dixti,
Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es
Illius, es de quo mater, et uxor eris.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:
Et positum est uteri crimen onusque mei.
Quid tibi grataris? media sedet Æolus aula:
Crimina sunt oculis subripienda patris;

Frugibus infantem, ramiſque albentis olivæ,
Et levibus vitiis ſedula celat anus:
Fictaque ſacra facit, dicitque precantia verba:
Dat populus ſacris, dat pater ipſe, viam.
Jam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
Venit, et indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem, mentitaque ſacra revelat
Æolus: inſana regia voce ſonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cum ſtringitur aura;
Ut quatitur tepido fraxina virga noto;
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.
Irruit; et noſtrum vulgat clamore pudorem:
Et vix a miſero continet ore manus.
Ipſa nihil, præter lacrymas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelidâ lingua retenta metu.
Jamque dari parvum canibuſque avibuſque nepotem
Juſſerat; in ſolis deſtituique locis.
Vagitus dedit ille miſer; (ſenſiſſe putares)
Quaque ſuum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credas, Germane, fuiſſe;
(Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cum mea me coram ſilvas inimicus in altas
Viſcera montanis ferret edenda lupis?
Exieram thalamo: tunc demum pectora plangi
Contigit, inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius, vultu mœrente, ſatelles
Venit et indignos edidit ore ſonos:
Æolus hunc enſem mittit tibi: (tradidit enſem)
Et jubet ex merito ſcire, quid iſte velit.
Scimus; et utemur violento fortiter enſe:
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus, genitor, conubia donas?
Hac tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces, Hymenæe, maritas:
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atræ:
Ut meus ex iſto luceat igne rogus.

Nubite felices, Parca meliore, ſorores:
Admiſſi memores ſed tamen eſte mei.
Quid puer admiſit, tam paucis editus horis:
Quo læſit facto, vix bene natus, avum?
Si potuit meruiſſe necem, meruiſſe putetur.
Ah miſer admiſſo plectitur ille meo!
Nate, dolor matris, rapidarum prœda ferarum,
(Hei mihi!) natali dilacerate tuo:
Nate, parum ſaufti miſerabile pignus amoris;
Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis:
In tua non tonſas ferre ſepulchra comas.
Non ſuper incubui: non oſcula frigida carpſi:
Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoque infantes cum vulnere proſequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orbe diu.
Tu tamen, o fruſtra miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa, precor, nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, ſocioque impone ſepulchro:
Urnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor noſtri, lacrymaſque in vulnera funde:
Neve reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) projectæ nimium mandata ſororis
Perfer: mandatis perfruar ipſa patris.

EPISTOLA XII.

MEDEA JASONI.

AT tibi Colchorum (memini) regina vacavi:
Ars mea, cum peteres, ut tibi ferret opem.
Tunc, quæ diſpeniant mortalia fila, Sorores
Debuerant fuſos evoluiſſe meos.
Tunc potui Medea mori bene: quidquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxeam petiit Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo;
Turbaque Phaſiacam Graja bibiſtis aquam?

Cur mihi plus æquo flavi placuere capilli;
Et decor, et linguæ gratia ficta tuæ?
Aut (semel in nostras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attuleratque viros)
Isset anhelatos non præmedicatus in ignes
Immemor Æsonides, oraque adunca boum.
Semina jecisset; totidem sensisset et hostes:
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerate, periisset!
Dempta forent capiti quam mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hac fruar: hæc de te gaudia sola feram.
Jussus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intrasti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est:
Quam pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic Ephyren bimarem; Scythia tenus ille nivosa
Omne tenet, Ponti qua plaga læva jacet.
Accipit hospitio juvenes Æëta Pelasgos,
Et premitis pictos corpora Graja toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi scire quid esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii; nec notis ignibus arsi:
Ardet ut ad magnos pinea tæda Deos.
Et formosus eras, et me mea fata trahebant:
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide, sensisti: quis enim bene celat amorem?
Emminet indicio prodita flamma suo.
Dicitur interea tibi lex; ut dura ferorum
Insolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plus, quam per cornua sævi;
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Æreæ pedes solidi, prætentaque naribus æra:
Nigra per adflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea, populos genitura, juberis
Spargere devota lata per arva manu,
Qui peterent secum natis tua corpora telis:
Illa est agricolæ messis iniqua suo.

Lumina cuſtodis, ſuccumbere neſcia ſomno
Ultimus eſt aliqua decipere arte labor.
Dixerat Æetes, mœſti conſurgitis omnes,
Menſaque purpureos deſerit alta toros.
Quam tibi nunc longe regnum dotale Creiiſæ,
Et ſocer, et magni nata Creontis erant?
Triſtis abis: oculis abeuntem proſequor udis:
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Ut poſitum tetigi thalamo male ſaucia lectum;
Acta eſt per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique truces, ſegeteſque nefandæ;
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor eſt: ipſum timor auget amorem:
Mane erat; et thalamo chara recepta ſoror,
Disjectamque comas averſaque in ora jacentem
Invenit, et lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis: petit altera, et altera habebit:
Æſonio juveni, quod rogat illa, damus.
Eſt nemus et piceis, et frondibus ilicis atrum:
Vix illud radiis ſolis adire licet.
Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianæ:
Aurea barbarica ſtat Dea facta manu.
Noſtin', an exciderunt mecum loca? venimus illuc:
Orſus es infido ſic prior ore loqui.
Jus tibi et arbitrium noſtræ Fortuna ſalutis
Tradidit: inque tua vitaque morſque manu.
Perdere poſſe ſat eſt, ſi quem juvet ipſa poteſtas:
Sed tibi ſervatus gloria major eo.
Per mala noſtra precor, quorum potes eſſe levamen;
Per genus et numen cuncta videntis avi;
Per triplicis vultus, arcanaque ſacra, Dianæ;
Et ſi forte alios gens habet iſta Deos.
O virgo, miſerere mei; miſerere meorum!
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod ſi forte virum non dedignare Pelaſgum,
(Sed mihi tam faciles unde meoſque Deos?)
Spiritus ante meus tenues vaneſcat in auras,
Quam thalamo, niſi tu, nupta ſit ulla meo.

Conſcia ſit Juno, ſacris præfecta maritis;
Et Dea, marmorea cujus in æde ſumus.
Hæc animum (et quota pars hæc ſunt?) movere puellæ
Simplicis; et dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas: an pars eſt fraudis in illis?
Sic cito ſum verbis capta puella tuis.
Jungis et æripides inadusto corpore tauros,
Et ſolidam juſſo vomere findis humum.
Arva venenatis, pro ſemine, dentibus imples:
Naſcitur, et gladios ſcutaque miles habet.
Ipſa ego, quæ dederam medicamina, pallida ſedi,
Cum vidi ſubitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miſerabile) fratres
Inter ſe ſtrictas conſeruere manus.
Pervigil ecce draco, ſquamis crepitantibus horrens,
Sibilat; et torto pectore vertit humum.
Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?
Quique maris gemini diſtinet Iſthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi ſum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
Flammea ſubduxi medicato lumina ſomno:
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui:
Munus in exilio quodlibet eſſe tuli
Virginitas facta eſt peregrini præda latronis:
Optima, cum chara matre, relicta ſoror.
At non te fugiens fine me, germane, reliqui:
Deficit hoc uno littera noſtra loco.
Quod facere auſa mea eſt, non audet ſcribere, dextra:
Sic ego, ſed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim poſt illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, tamque nocens.
Numen ubi eſt? ubi Dî? meritas ſubeamus in alto
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Complexos utinam Symplegades eliſiſſent,
Noſtraque adhærerent oſſibus oſſa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus miſiſſet edendos!
Debuit ingratis Scylla nocere viris.

Quæque vomit fluctus totidem, totidemque reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquæ.
Soſpes ad Hæmonias, victorque, reverteris urbes:
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas, pietate nocentes,
Cæſaque virginea membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare neceſſe eſt:
Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.
Auſus es, (juſto deſunt ſua verba dolori)
Auſus es, Æſonia, dicere, cede domo.
Juſſa domo ceſſi, natis comitata duobus;
Et, qui me ſequitur ſemper, amore tui.
Ut ſubito noſtras Hymen caniatus ad aures
Venit, et accenſo lampades igne micant,
Tibiaque effundit ſocialia carmina vobis,
At mihi funerea flebiliora tuba;
Pertimui; nec adhuc tantum ſcelus eſſe putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt; et, Hymen, clamant: Hymenæe, frequentant:
Quo propior vox hæc, hoc mihi pejus erat.
Diverſi flebant ſervi, lacrymaſque tegebant:
Quis vellet tanti nuntius eſſe mali?
Me quoque, quidquid erat, potius neſcire juvabat:
Sed tanquam ſcirem, mens mihi triſtis erat.
Cum minor e pueris, juſſus ſtudioque videndi,
Conſtitit ad geminæ limina prima foris:
Hic mihi; Mater, abi; pompam pater, inquit, Iaſon
Ducit; et adjunctos aurr eus urget equos.
Protinus abſciſſa planxi mea pectora veſte:
Tuta nec a digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ,
Sertaque compoſitis demere rapta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, Meus eſt; injiceremque manus.
Læſe pater, gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias, umbræ fratris, habete mei.
Deſeror (amiſſis regno, patriaque, domoque)
Conjuge: qui nobis omnia ſolus erat.

Serpentes igitur potui, tauroſque furentes;
Unum non potui perdomuiſſe virum?
Quæque feros populi doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipſa meas?
Ipſi me cantus, herbæque, arteſque relinquunt?
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt?
Non mihi grata dies: noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem:
Utilior cuivis, quam mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pellex amplectitur, artus:
Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan et, ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, et injuſtis auribus apta loqui,
In faciem, moreſque meos, nova crimina fingas;
Rideat, et vitiis læta ſit illa meis.
Rideat, et Tyrio jaceat ſublimis in oſtro;
Flebit: et ardores vincet aduſta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt, ſuccuſque veneni;
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit.
Quod ſi forte preces præcordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi ſum ſupplex, quam tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis; communes reſpice natos:
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimium ſimiles tibi ſunt: et imagine tangor:
Et, quoties video, lumina noſtra madent.
Per ſuperos oro, per avitæ lumina flammæ,
Per meritum, et natos, pignora noſtra, duos:
Redde torum; pro quo tot res inſana reliqui:
Adde fidem dictis; auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra tauroſque viroſque;
Utque tua ſerpens victa quieſcat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipſe dediſti;
Cum quo ſum pariter facta parente parens.
Dos ubi ſit, quæris: campo numeravimus illo,
Qui tibi, laturo vellus, arandus erat.

Aureus ille aries, villo ſpectabilis aureo,
Dos mea: Quam, dicam ſi tibi, redde; neges.
Dos mea, tu ſoſpes; dos eſt mea, Graja juventus:
I nunc, Siſyphias, improbe, confer opes.
Quod vivis; quod habes nuptam, ſocerumque potentem:
Hoc ipſum, ingratus quod potes eſſe, meum eſt.
Quos equidem actutum! ſed quid prædicere pœnam
Attinet? ingentes partu'it ira minas.
Quo feret ira, ſequar: facti fortaſſe pigebit;
Et piget infido conſuluiſſe viro.
Viderit iſta Deus, qui nunc mea pectora verſat.
Neſcio quid certe mens mea majus agit.

EPISTOLA XIII.

LAODAMIA PROTESILAO.

MIttit, et optat amans, quo mittitur, ire, ſalutem,
Ædonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama eſt vento retinente morari:
Ah! me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant veſtris obſiſtere remis:
Illud erat ſævis utile tempus aquis.
Oſcula plura viro, mandataque plura dediſſem:
Et ſunt, quæ volui dicere, plura, tibi.
Raptus es hinc præceps: et, qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat:
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti:
Solvor ab amplexu, Proteſilaë, tuo;
Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit:
Vix illud potuit dicere triſte Vale.
Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit:
Jamque meus longe Proteſilaus erat.
Dum-potui ſpectare virum, ſpectare juvabat:
Sumque tuos oculos uſque ſecuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
At poſtquam nec te, nec vela fugacia vidi;
Et quod ſpectarem, nil, niſi pontus, erat;

Lux quoque tecum ablit; tenebris exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandævus Acastus,
Vix mater gelida mœsta refecit aqua.
Officium fecere pium, sed inutile nobis:
Indignor miseræ non licuisse mori.
Ut rediit animus, pariter rediere dolores;
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
Nec libet aurata corpora veste tegi.
Ut quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta
Creditur; huc illuc, quo furor egit, eo.
Conveniunt matres Phyllëides, et mihi clamant,
Indue regales, Laodamia, sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes:
Bella sub Iliacis mœnibus ille gerat?
Ipsa comas pectar: galea caput ille prematur?
Ipsa novas vestes: dura vir arma ferat?
Qua possum, squalore tuos imitata labores
Dicar: et hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quam malus hospes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpasse munitæ,
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelaë, laboras,
Hei mihi, quam multis flebilis ultor eris!
Dî, precor, a nobis omen removete siniſtrum:
Et sua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotiesque subit miserabile bellum,
More nivis, lacrymæ, sole madentis, eunt.
Ilion et Tenedos, Simoïsque, et Xantus, et Ide,
Nomina sunt ipso pene timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat (ut fama est) multo spectabilis auro,
Quique suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe virisque potens, per quæ fera bella geruntur:
Et sequitur regni pars quotacumque sui.

His ego te victam, consors Ledæa gemellis,
Suspicor: hæc Danaïs posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea sanguinea bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi chara, caveto:
Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento:
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
Parcere me jussit Laodamia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam;
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, et adversos tendat Menelaus in hostes:
Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat; et causa quem vincit, vincat et armis:
Hostibus e mediis nupta petenda viro est.
Causa tua est dispar: tu tantum vivere pugna,
Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite, Dardanidæ, de tot (precor) hostibus uni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sævaque in oppositos pectora ferre viros.
Fortius ille potest multo, quum pugnat amore:
Bella gerant alii; Protesilaus amet.
Nunc fateor; volui revocare; animusque ferebat:
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi, ut gemui; tacitoque in pectore dixi:
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaum Troada tangat humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademptum!
Di faciant, ne tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
Jamque fatigatas ultima verset aquas.

Hoc quoque præmoneo: de nave noviſſimus exi:
Non eſt, quo properes, terra paterna tibi.
Cum venies, remoque move veloque carinam;
Inque tuo celerem littore ſiſte gradum.
Sive latet Phœbus, ſeu terris altior exſtat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte, venis.
Nocte tamen, quam luce, magis: nox grata puellis:
Quarum ſuppoſitus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces cælibe ſomnos:
Dum caveo veris, gaudia falſa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit a verbis multa querela tuis?
Excutior ſomno; ſimulacraque noctis adoro,
Nulla caret fumo Theſſalis ara meo.
Thura damus, lacrymamque ſuper; qua ſparſa relucet,
Ut ſolet adfuſo ſurgere flamma mero.
Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia ſolvar ab ipſa mea?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
Militiæ referas ſplendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit;
Multa tamen capies oſcula, multa dabis.
Semper in his apte narrantia verba reſiſtunt:
Promptior eſt dulci lingua retenta mora.
Sed cum Troja ſubit, ſubeunt ventique fretumque;
Spes bona ſollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria pelago vela vetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quo ruitis? veſtras quiſque redite domos.
Quo ruitis, Danaï? ventos audite vetantes:
Non ſubiti caſus, numinis iſta mora eſt.
Quid petitur tanto, niſi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abeſto,
Blandaque compoſitas aura ſecundet aquas.

Troäſin invideo; quæ ſi lacrymoſa ſuorum
Funera conſpicient nec procul hoſtis erit;
Ipſa ſuis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraque arma dabit
Arma dabit: dumque arma dabit, ſimul oſcula ſumet:
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producetque virum; dabit et mandata reverti:
Et dicet: Referas iſta, face, arma Jovi.
Ille, ferens dominæ mandata recentia ſecum,
Pugnabit caute, reſpicietque domum.
Exuet hæc reduci clypeum, galeamque reſolvet,
Excipietque ſuo pectora laſſa ſinu.
Nos ſumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ poſſunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverſo miles in orbe,
Quæ referat vultus eſt mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi; plus eſt, quam quod videatur, imago:
Adde ſonum ceræ; Proteſilaüs erit.
Hanc ſpecto, teneoque ſinu, pro conjuge vero:
Et tanquam poſſit verba referre, queror.
Per reditus, corpuſque tuum, mea numina, juro;
Perque pares animi conjugiique faces.
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
Quod tecum poſſis ipſe referre, caput;
Me tibi venturam comitem, quocumque vocaris:
Sive, (quod heu timeo!) ſive ſuperſtes eris.
Ultima mandato claudetur epiſtola parvo;
Si tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

EPISTOLA XIV.

HYPERMNESTRA LYNCEO.

Mittit Hypermneſtra de tot modo fratribus uni;
Cætera nuptarum crimine turba jacet.
Clauſa domo teneor, gravibuſque coërcita vinclis:
Eſt mihi ſupplicii cauſa, fuiſſe piam.

Quod manus extimuit jugulo demittere ferrum,
sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream praestat, quam sic placuisse parenti:
Non piget immunes caedis habere manus.
Me pater igne licet, quam non violavimus, urat;
Quaeque aderant sacris, tendat in ora faces;
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
Ut qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
Efficiet: non sum, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, saevaque sorores:
Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratae sanguine noctis;
Et subitus dextrae praepedit orsa tremor.
Quam tu caede putes fungi potuisse mariti,
Scribere de facta non sibi caede timet.
Sed tamen experiar: Modo facta crepuscula terris;
Ultima pars noctis, primaque lucis erat:
Ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi;
Et socer armatas accipit aede nurus.
Undique collucent praecinctae lampades auro:
Dantur in invitos impia thura focos.
Vulgus, Hymen, Hymenaea, vocant: fugit ille vocantes:
Ipsa Jovis conjux cessit ab urbe sua.
Ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos laeti, thalamos, sua busta, feruntur:
Strataque corporibus, funere digna, premunt.
Jamque, cibo, vinoque graves, somnoque, jacebant;
Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar:
Et tamen audibam; quodque verebar, erat.
Sanguis abit; mentemque calor, corpusque, relinquit:
Inque novo jacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro fragiles vibrantur aristae;
Frigida populeas ut quatit aura comas;
Aut sic, aut etiam tremui magis; ipse jacebas:
Quaeque tibi dederam vina, soporis erant.

Excuſſere metum violenti juſſa parentis:
Erigor; et capio tela tremente manu.
Non ego falſa loquar: ter acutum ſuſtulit enſem,
Ter male ſublato recidit enſe manus.
Admovi jugulo; fine me tibi vera fateri;
Admovi jugulo tela paterna tuo.
Sed timor et pietas crudelibus obſtitit auſis:
Caſtaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata ſinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba ſono:
Sævus, Hypermneſtra, pater eſt tibi: juſſa parentis
Effice: germanis ſit comes iſte ſuis.
Fœmina ſum, et virgo; natura mitis, et annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumque jacet, fortes imitare ſorores;
Credibile eſt cæſos omnibus eſſe viros.
Si manus hæc aliquam poſſet committere cædem,
Morte foret dominæ ſanguinolenta ſuæ.
Quo meruere necem, patruelia regna tenendo,
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruiſſe mori: quid fecimus ipſæ?
Quo mihi commiſſo non licet eſſe piæ?
Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellæ?
Aptior eſt digitis lana coluſque meis.
Hæc ego: dumque queror, lacrymæ ſua verba ſequuntur,
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, ſopitaque brachia jactas;
Pene manus telo ſaucia facta tua eſt.
Jamque patrem, famuloſque patris, lucemque timebam:
Expulerunt ſomnos hæc mea dicta tuos:
Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus:
Nox tibi, ni properas, iſta perennis erit.
Territus exſurgis: fugit omnis inertia ſomni:
Adſpicis in timida fortia tela manu.
Quærenti cauſam, Dum nox finit, effuge, dixi:
Dum nox atra finit, tu fugis: ipſa moror.
Mane erat: et Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat; Summæ criminis unus abes.

Fert male cognatæ jacturam mortis in uno;
Et queritur facti sanguinis esse parum.
Abstrahor a patriis pedibus; raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira;
Quo bos ex homine est, ex bove facta Dea.
At satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
Nec, modo formosam, posse placere Jovi.
Adstitit in ripa liquidi nova vacca parentis,
Cornuaque in patriis non sua vidit aquis:
Conatoque queri mugitus edidit ore:
Territaque est forma, territa voce sua.
Quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Jovis magni pellex, metuenda sorori,
Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
Et te ne feriant, quæ geris, arma, times.
Quæque modo, ut possis etiam Jove digna videri,
Dives eras; nuda nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris;
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quo properas? eadem sequerisque fugisque:
Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bovi.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
Auctor? dant anni quod querar, ecce, mei.
Bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
Pellimur: ejectos ultimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptroque potitur:
Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguissima restas:
Quique dati letho, quæque dedere, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores;
Accipiat lacrymas utraque turba meas,

En ego, quod vivis, pœnæ cruciandа reſervor :
Quid fiet ſonti, cum rea laudis agar ?
Et, conſanguineæ quondam centeſima turbæ,
Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, ſi qua piæ, Lynceu, tibi cura ſororis,
Quæque tibi tribui munera, dignus habes ;
Vel fer opem : vel dede neci : defunctaque vita
Corpora furtivis inſuper adde rogis.
Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa :
Scriptaque ſint titulo noſtra ſepulchra brevi.
Exul Hypermneſtra, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.
Scribere plura libet : ſed pondere laſſa catenæ
Eſt manus ; et vires ſubtrahit ipſe timor.

EPISTOLA XV.

SAPPHO PHAONI.

ECcquid, ut inſpecta eſt ſtudioſæ littera dextræ,
Protinus eſt oculis cognita noſtra tuis ?
An, niſi legiſſes auctoris nomina Sapphus,
Hoc breve neſcires unde veniret opus ?
Forſitan et, quare mea ſint alterna, requiras,
Carmina ; cum lyricis ſim magis apta modis.
Flendus amor meus eſt : elegeïa flebile carmen :
Non facit ad lacrymas barbitos ulla meas.
Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accenſis meſſibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diverſa Typhoïdos Ætnæ :
Me calor Ætnæo non minor igne coquit.
Nec mihi, diſpoſitis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt ; vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades Methymniadeſve puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba juvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno :
Non oculis grata eſt Atthis, ut ante, meis.
Atque aliæ centum, quas non ſine crimine amavi
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.

Eſt in te facies, ſunt apti luſibus anni:
O facies oculis inſidioſa meis!
Sume fidem et pharetram; fies manifeſtus Apollo:
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, et Gnoſida Bacchus amavit;
Nec norat Lyricos illa, vel illa modos.
At mihi Pegaſides blandiſſima carmina dictant:
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alceus, conſors patriæque lyræque,
Laudis habet: quamvis grandius ille ſonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
Sum brevis; at nomen, quod ter as impleat omnes,
Eſt mihi: menſuram nominis ipſa fero.
Candida ſi non ſum, placuit Cepheïa Perſeo
Andromade, patriæ fuſca colore ſuæ.
Et variis albæ junguntur ſæpe columbæ:
Et niger a viridi turtur amatur ave.
Si, niſi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua eſt; nulla futura tua eſt.
At, me cum legeres, etiam formoſa videbar;
Unam jurabas uſque decere loqui.
Cantabam; memini: (meminerunt omnia amantes)
Oſcula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas: omnique a parte placebam:
Sed tum præcipue, cum fit Amoris opus.
Tunc te plus ſolito laſcivia noſtra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba joco:
Quique, ubi jam amborum fuerat conſumpta voluptas,
Plurimus in laſſo corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt, nova præda, puellæ:
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis eſſe volo.
At vos erronem tellure remittite noſtrum,
Niſiades matres, Niſiadeſque nurus.
Neu vos decipiant blandæ mendacia linguæ;
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras, Erycina, Sicanos,
(Nam tua ſum) vati conſule, Diva, tuæ.

An gravis inceptum peragit Fortuna tenorem,
Et manet in curſu ſemper acerba ſuo?
Sex mihi natales ierant; cum lecta parentis
Ante diem lacrymas oſſa bibere meas.
Arſit inops frater, captus meretricis amore;
Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta cærula remo;
Quæſque male amiſit, nunc male quærit opes.
Me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam deſint, quæ me fine fine fatigent,
Adcumulat curas filia parva meas.
Ultima tu noſtris accedis cauſa querelis:
Non agitur vento noſtra carina ſuo.
Ecce, jacent collo ſparſi fine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veſte tegor vili: nullum eſt in crinibus aurum:
Non Arabo noſter rore capillus olet.
Cui colar infelix, aut cui placuiſſe laborem?
Ille mei cultus unicus auctor abeſt.
Molle meum, levibuſque cor eſt violabile telis:
Et ſemper cauſa eſt, cur ego ſemper amem.
Sive ita naſcenti legem dixere ſorores;
Nec data ſunt vitæ fila ſevera meæ;
Sive abeunt ſtudia in mores, arteſque magiſtræ;
Ingenium nobis molle Thalia facit.
Quid mirum, primæ ſi me lanuginis ætas
Abſtulit, atque anni, quos vir amare poteſt?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam;
Et faceres: ſed te prima rapina tenet.
Hunc ſi conſpicias, quæ conſpicis omnia, Phœbe;
Juſſus erit ſomnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexiſſet eburno;
Sed vidit et Marti poſſe placere ſuo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer; utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades: inque ſinus, formoſe, relabere noſtros:
Non ut ames, oro, verum ut amare ſinas.

Scribimus, et lacrymis oculi rorantur obortis:
Adspice, quam sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses;
Et modo dixisses; Lesbi puella, vale.
Non tecum lacrymas, non oscula summa tulisti:
Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantum injuria: nec tu,
Admoneat quod te, pignus amantis habes.
Non mandata dedi: neque enim mandata dedissem
Ulla, nisi, ut nolles immemor esse mei.
Per tibi, qui nunquam longe discedat, Amorem,
Perque novem juro, numina nostra, Deas!
Cum mihi nescio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lacrymæ deerant oculis, et lingua palato:
Adstrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor invenit; nec pectora plangi,
Nec puduit sciissis exululare comis.
Non aliter, quam si gnati pia mater adempti
Portet ad exstructos corpus inane rogos.
Gaudet, et e nostro crescit mœrore Charaxus
Frater; et ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur causa doloris;
Quid dolet hæc? certe filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor: omne videbat
Vulgus; eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura, Phaon: te somnia nostra reducunt;
Somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio; quanquam regionibus abstas:
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos.
Blandior interdum, verisque simillima verba
Eloquor: et vigilant sensibus ora meis.
Oscula cognosco, quæ tu committere linguæ,
Aptaque consueras accipere, apta dare.
Ulteriora pudet narrare: sed omnia fiunt.
Et juvat, et sine te non libet esse mihi.

At cum se Titan ostendit, et omnia secum;
Tam cito me somnos destituisse queror.
Antra nemusque peto; tanquam nemus antraque prosint:
Conscia deliciis illa fuere tuis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
Impulit, in collo crine jacente, feror.
Antra vident oculi scabro pendentia topho,
Quæ mihi Mygdonii marmoris instar erant.
Invenio silvam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, et multa texit opaca coma:
At non invenio dominum silvæque meumque:
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Agnovi pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigique locum, qua parte fuisti:
Grata prius lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus; et nullæ dulce quæruntur aves.
Sola virum non ulta pie mœstissima mater
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho desertos cantat amores.
Hactenus; ut media cætera nocte silent.
Est nitidus, vitroque magis perlucidus omni,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant:
Quem supra ramos expandit aquatica lotos,
Una nemus: tenero cespite terra viret.
Hic ego cum lassos posuissem fletibus artus,
Constitit ante oculos Naïas una meos.
Constitit, et dixit, Quoniam non ignibus æquis
Ureris, Ambracias terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, adspicit æquor:
Actiacum populi Leucadiumque vocant.
Hinc se Deucalion, Pyrrhæ succensus amore,
Misit, et illæso corpore pressit aquas.
Nec mora: versus Amor tetigit lentissima Pyrrhæ
Pectora; Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet; pete protinus altam
Leucada: nec saxo desiluisse time,

Ut monuit; cum voce abiit: ego frigida surgo;
Nec gravidæ lacrymas continuere genæ.
Ibimus, o Nymphe, monstrataque saxa petemus:
Sit procul insano victus amore timor.
Quidquid erit, melius quam nunc erit; aura, subito:
Hæc mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque, mollis Amor, pennas suppone cadenti:
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo, communia munera, ponam:
Et sub ea versus unus et alter erunt.
Grata lyram posui tibi, Phœbe, poëtria Sappho:
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cum profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda:
Et forma et meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, o scopulis, undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
At quanto melius jungi mea pectora tecum,
Quam poterant saxis præcipitanda dari!
Hæc sunt illa, Phaon, quæ tu laudare solebas;
Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forent: dolor artibus obstat;
Ingeniumque meis substitit omne malis.
Non mihi respondent veteres in carmina vires:
Plectra dolore tacent: muta dolore lyra est.
Lesbides æquoræ, nupturaq e, nuptaque proles;
Lesbides, Æolia nomina dicta lyra;
Lesbides, infamem quæ me feciftis amatæ:
Definite ad citharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat;
Me miseram! dixi quam modo pene, meus!
Efficite ut redeat: vates quoque vestra redibit:
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectusne agreste movetur?
An riget? et Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent;
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.

Sive redis, puppique tuæ votiva parantur
Munera; quid laceras pectora noſtra mora?
Solve ratem: Venus orta mari, mare præſtet amanti:
Aura dabat curſum: tu modo ſolve ratem.
Ipſe gubernabit reſidens in puppe Cupido:
Ipſe dabit tenera vela, legetque, manu.
Sive juvat longe fugiſſe Pelaſgida Sappho;
(Non tamen invenies, cur ego digna fuga.)
Hoc ſaltem miſeræ crudelis epiſtola dicat:
Ut mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

EPISTOLA XVI.

PARIS HELENÆ.

HANC tibi Priamides mitto, Ledæa, ſalutem;
Quæ tribui ſola te mihi dante poteſt.
Eloquar? an flammæ non eſt opus indice notæ;
Et plus, quam vellem, jam meus exſtat amor?
Ille quidem malim lateat; dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed male diſſimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam;
Uror: habes animi nuntia verba mei.
Parce, precor, faſſo: nec vultu cætera duro
Perlege, ſed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum eſt, quod epiſtola noſtra recepta
Spem facit, hoc recipi me quoque poſſe modo.
Quæ rata ſint, nec te fruſtra promiſerit, opto,
Hoc mihi quæ ſuaſit, mater Amoris, iter.
Namque ego divino monitu, ne neſcia pecces,
Advehor: et cœpto non leve numen adeſt.
Præmia magna quidem, ſed non indebita poſco:
Pollicita eſt thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigæo dubias a littore feci
Longa Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventoſque ſecundos;
In mare nimirum jus habet orta mari.

Perſtet: et, ut pelagi, ſic pectoris adjuvet æſtum:
Deferat in portus et mea vota ſuos.
Attulimus flammas, non hic invenimus, illas;
Hæ mihi tam longæ cauſa fuere viæ.
Nam neque triſtis hiems, neque nos huc adpulit error:
Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere: quas habeo, Dî tueantur, opes.
Nec venio Grajas, veluti ſpectator, ad urbes:
Oppida ſunt regni divitiora mei.
Te peto; quam lecto pepigit Venus aurea noſtro;
Te prius optavi, quam mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
Prima fuit vultus nuntia fama tui.
Nec tamen eſt mirum, ſi, ſicut oporteat, arcu
Miſſilibus telis eminus ictus, amo.
Sic placuit fatis: quæ ne convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
Jam gravidus juſto pondere venter erat.
Illa ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit; metuendaque noctis opacæ
Viſa ſeni Priamo, vatibus ille, refert.
Arſuram Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, ut nunc eſt, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Eſt locus in mediæ nemoroſis vallibus Idæ
Devius, et piceis ilicibuſque frequens:
Qui nec ovis placidæ, nec amantis faxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelſaque tecta,
Et freta proſpiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulſu viſa eſt mihi terra moveri:
Vera loquar, veri vix habitura fidem.
Conſtitit ante oculos, actus velocibus alis,
Atlantis magni Pleïoneſque nepos.

Fas vidisse fuit; fas sit mihi visa referre:
Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Tresque simul Divæ, Venus, et cum Pallade Juno
Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui, gelidusque comas crexerat horror:
Cum mihi, Pone metum, nuntius ales ait.
Arbiter es formæ: certamina fiere Dearum;
Vincere quæ forma digna sit una duas.
Neve recusarem, verbis Jovis imperat: et se
Protinus ætheria tollit in astra via.
Mens mea convaluit, subitoque audacia venit:
Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
Hanc esse ut scires, unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura est; ingentibus ardent
Judicium donis solicitare meum.
Regna Jovis conjux, virtutem filia jactat:
Ipse potens dubito, fortis an, esse velim.
Dulce Venus risit, Nec te, Pari, munera tangant;
Utraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: et pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus, pulchrior ipsa, tuos.
Dixit: et ex æquo donis formaque probata,
Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo, versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto;
Addit et ad festos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiere puellæ;
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natæ petiere ducumque:
Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Conjugii spes est, Tyndari, facta tui,
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam;
Lumina cum placido victa sopore jacent.

Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam, quamvis hinc procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
Cærulea peterem quin mea vota via.
Troïa cæduntur Phrygia pineta securi,
Quæque erat æquoreis utilis arbor aquis:
Ardua proceris spoliantur Gargara silvis:
Innumeraſque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves:
Texitur et costis panda carina suis.
Addimus antennas, et vela sequentia malos:
Accipit et pictos puppis adunca Deos,
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
Sponsor conjugii stat Dea picta sui.
Imposita est factæ postquam manus ultima classi;
Protinus Ægæis ire lubebat aquis.
Et pater et genetrix inhibent mea vota rogando;
Propositumque pia voce morantur iter.
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cum vellent nostræ jam dare vela rates;
Quo ruis? exclamat; referes incendia tecum;
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates, dictos invenimus ignes:
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior; ventisque ferentibus usus
Adplicor in terras, Œbali Nympha, tuas.
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio numinibusque Deûm.
Ille quidem ostendit, quidquid Lacedæmone tota
Ostendi dignum conspicuumque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui; præcordiaque intima sensi
Attonitus curis intumuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
Venit in arbitrium cum Cytherea meum,
Si tu venisses pariter certamen in illud;
In dubium Veneris palma futura fuit.

Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaque de facie nescia terra tua est.
Nec tibi par usquam Phrygia, nec Solis ab ortu
Inter formosas altera nomen habet.
Credis et hoc nobis? minor est tua gloria vero:
Famaque de forma pene maligna tua est.
Plus hic invenio, quam quod promiserit illa:
Et tua materia gloria visa sua est.
Ergo arsit merito, qui noverat omnia, Thesæus:
Et visa es tanto digna rapina viro:
More tuæ gentis nitida dum nuda palæstra
Ludis; et es nudis fœmina mixta viris.
Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit unquam:
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
Quam tu de thalamis abstraherere meis.
Tene manus unquam nostræ dimittere vellent?
Tene meo paterer vivus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem:
Nec Venus ex toto nostra fuisset ineis.
Vel mihi virginitas esset libata; vel illud,
Quod poterat salva virginitate rapi.
Da modo te; quæ sit Paridi constantia nosces:
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te; quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sororque Jovis.
Dumque tuo possem circumdare brachia collo,
Contempta est virtus, Pallade dante, mihi.
Nec piget; aut unquam stulte legisse videbor:
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam:
Te precor, o tanto digna labore peti.
Non ego conjugium generosæ degener opto:
Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
Pliada, si quæras, in nostra gente, Jovemque
Invenies: medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora,
Finibus immensis vix obeunda tenet.

Innumeras urbes, atque aurea tecta videbis:
Quæque ſuos dicas templa decere Deos.
Ilion adſpicies, firmataque turribus altis
Mœnia, Phœbææ ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria noſtra nurus.
O quoties dices, Quam pauper Achaïa noſtra eſt!
Una domus quaſvis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram:
In qua tu nata es, terra beata mihi eſt.
Parca ſed eſt Sparte: tu cultu divite digna es:
Ad talem formam non facit iſte locus.
Hanc faciem largis ſine fine paratibus uti,
Deliciiſque decet luxuriare novis.
Cum videas cultum noſtra de gente virorum;
Qualem Dardanidas credis habere nurus?
Da modo te facilem: nec dedignare maritum,
Rure Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat, et noſtro genitus de ſanguine, qui nunc
Cum Dîs pocandas nectare miſcet aquas.
Phryx erat Auroræ conjux; tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter.
Phryx etiam Anchiſes; volucrum cui mater Amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe jugis.
Nec, puto, collatis forma Menelaus et annis,
Judice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certe ſocerum tibi, clara fugantem,
Lumina; qui trepidos a dape vertat equos.
Nec pater eſt Priamo ſoceri de cæde cruentus;
Et qui Myrtoas crimine ſignet aquas.
Nec proavo Stygia noſtro captantur in unda
Poma, nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert, ſi te tenet ortus ab illis?
Cogitur huic domui Juppiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet; amplexu perfruiturque tuo.

At mihi conſpiceris poſita vix denique menſa;
Multaque, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero.
Pœnitet hoſpitii, cum, me ſpectante, lacertos
Impoſuit collo ruſticus iſte tuo.
Rumpor, et invideo: (quid enim tamen omnia narrem?)
Membra ſuperjecta cum tua veſte fovet.
Oſcula cum vero coram non dura daretis;
Ante oculos poſui pocula ſumpta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille:
Creſcit et invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: et te, laſciva, notavi
In gemitu riſum non tenuiſſe meo.
Sæpe mero volui flammam compeſcere: at illa
Crevit; et ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, verſa cervice recumbo:
Sed revocas oculos protinus ipſa meos.
Quid faciam dubito: dolor eſt meus illa videre;
Sed dolor a facie major abeſſe tua.
Qua licet et poſſum, luctor celare furorem:
Sed tamen adparet diſſimulatus amor.
Nec tibi verba damus: ſentis mea vulnera, ſentis:
Atque utinam ſoli ſint ea nota tibi!
Ah quoties, lacrymis venientibus, ora reflexi,
Ne cauſam fletus quæreret ille mei!
Ah quoties juvenum narravi potus amores,
Ad vultus referens ſingula verba tuos!
Indiciumque mei ficto ſub nomine feci;
Ille ego, ſi neſcis, verus amator eram.
Quin etiam, ut poſſem verbis petulantius uti,
Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.
Prodita ſunt (memini) tunica tua pectora laxa,
Atque oculis aditum nuda dedere meis;
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
Complexo matrem candidiora Jove.
Dum ſtupeo viſis, (nam pocula forte tenebam)
Tortilis e digitis excidit anſa meis.

Cfc illa ſi natæ dederas ; ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres reſupinus amores :
Et modo per nutum ſigna tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenen Æthramque tuarum
Auſus cum blandis nuper adire ſonis.
Quæ mihi non aliud, quam formidare, locutæ,
Orantis medias deſeruere preces.
Di facerent, magni pretium certaminis eſſes ;
Teque ſuo victor poſſet habere toro.
Ut tulit Hippomenes Schœneïda, præmia curſus,
Venit ut in Phrygios Hippodamia ſinus ;
Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus, Deïanira, tuos ;
Noſtra per has legis audacia fortiter iſſet :
Teque mei ſcires eſſe laboris opus.
Nunc mihi nil ſupereſt, niſi te, formoſa, precari ;
Amplectique tuos, ſi patiare, pedes.
O decus, ô præſens geminorum gloria fratrum ;
O Jove digna viro, ni Jove nata fores !
Aut ego Sigeos repteam te conjuge portus :
Aut ego Tænaria contegar exul humo.
Non mea ſunt ſumma leviter diſtricta ſagitta
Pectora : deſcendit vulnus ad oſſa meum.
Hoc mihi, nam repeto, fore ut a cœleſte ſagitta,
Figar, erat verax vaticinata ſoror,
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem :
Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt : ſed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto, nocte ſilente, tuo.
An pudet, et metuis Venerem temerare maritam,
Caſtaque legitimi fallere jura tori ?
Ah nimium ſimplex, Helene, ne ruſtica dicam,
Hanc faciem culpa poſſe carere putas !
Aut faciem mutes, aut ſis non dura, neceſſe eſt :
Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Jovem.

At mihi conſpiceris poſita vix denique menſa;
Multaque, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero.
Pœnitet hoſpitii, cum, me ſpectante, lacertos
Impoſuit collo ruſticus iſte tuo.
Rumpor, et invideo: (quid enim tamen omnia narrem?)
Membra ſuperjecta cum tua veſte fovet.
Oſcula cum vero coram non dura daretis;
Ante oculos poſui pocula ſumpta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille:
Creſcit et invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: et te, laſciva, notavi
In gemitu riſum non tenuiſſe meo.
Sæpe mero volui flammam compeſcere: at illa
Crevit; et ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, verſa cervice recumbo:
Sed revocas oculos protinus ipſa meos.
Quid faciam dubito: dolor eſt meus illa videre;
Sed dolor a facie major abeſſe tua.
Qua licet et poſſum, luctor celare furorem:
Sed tamen adparet diſſimulatus amor.
Nec tibi verba damus: ſentis mea vulnera, ſentis:
Atque utinam ſoli ſint ea nota tibi!
Ah quoties, lacrymis venientibus, ora reflexi,
Ne cauſam fletus quæreret ille mei!
Ah quoties juvenum narravi potus amores,
Ad vultus referens ſingula verba tuos!
Indiciumque mei ficto ſub nomine feci;
Ille ego, ſi neſcis, verus amator eram.
Quin etiam, ut poſſem verbis petulantius uti,
Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.
Prodita ſunt (memini) tunica tua pectora laxa,
Atque oculis aditum nuda dedere meis;
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
Complexo matrem candidiora Jove.
Dum ſtupeo viſis, (nam pocula forte tenebam)
Tortilis e digitis excidit anſa meis.

Cæc illa si natæ dederas ; ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres resupinus amores :
Et modo per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenen Æthramque tuarum
Ausus cum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi non aliud, quam formidare, locutæ,
Orantis medias deseruere preces.
Di facerent, magni pretium certaminis esses ;
Teque suo victor posset habere toro.
Ut tulit Hippomenes Schœneïda, præmia cursus,
Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus ;
Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus, Deïanira, tuos ;
Nostra per has legis audacia fortiter isset :
Teque mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari ;
Amplectique tuos, si patiare, pedes.
O decus, ô præsens geminorum gloria fratrum ;
O Jove digna viro, ni Jove nata fores !
Aut ego Sigeos repteam te conjuge portus :
Aut ego Tænaria contegar exul humo.
Non mea sunt summa leviter districta sagitta
Pectora : descendit vulnus ad ossa meum.
Hoc mihi, (nam repeto) fore ut a cœleste sagitta,
Figar, erat verax vaticinata soror,
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem :
Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem subeunt : sed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto, nocte silente, tuo.
An pudet, et metuis Venerem temerare maritam,
Castaque legitimi fallere jura tori ?
Ah nimium simplex, Helene, ne rustica dicam,
Hanc faciem culpa posse carere putas !
Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est :
Lis est cum forma magna pudicitiæ.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Jovem.

Vix fieri, ſi ſunt vires in ſemine avorum,
Et Jovis et Ledæ filia, caſta potes
Caſta tamen tum ſis, cum te mea Troja tenebit:
Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corrigat hora jugalis:
Si modo promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi et hoc ſuadet rebus, non voce, maritus:
Neve ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
Non habuit tempus, quo Creſſia regna videret,
Aptius: ô mira calliditate virum!
Ivit, et, Idæi, mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.
Negligis abſentis (teſtor) mandata mariti:
Cura tibi non eſt hoſpitis ulla tui.
Hunccine tu ſperes hominem ſine pectore dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, noſſe tuæ?
Falleris: ignorat: nec, ſi bona ſumma putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro.
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor;
Cogimur ipſius commoditate frui.
Aut erimus ſtulti, ſic ut ſuperemus et ipſum,
Si tam ſecurum tempus abibit iners,
Pene ſuis ad te manibus deducit amantem:
Utere non vafri ſimplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longa nocte cubili:
In viduo jaceo ſolus et ipſe toro.
Tu mihi, meque tibi communia gaudia jungant:
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina; meque
Adſtringam verbis in ſacra jura tuis.
Tunc ego, ſi non eſt fallax fiducia noſtri,
Efficiam præſens, ut mea regna petas.
Si pudet, et metuis, ne me videare ſecuta;
Ipſe reus ſine te criminis hujus agar.
Nam ſequar Ægidæ factum, fratrumque tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theſeus; geminas Leucippides illi:
Quartus in exemplis adnumerabor ego.

Troïa classis adest, armis instructa virisque :
Jam faciem celeres remus et aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes :
Teque novam credet vulgus adesse Deam.
Quaque feres gressus : adolebunt cinnama flammæ,
Cæsaque sanguineam victima planget humum,
Dona pater fratresque, et cum genetrice sorores,
Iliadesque omnes, totaque Troja, dabunt.
Hei mihi ! pars a me vix dicitur ulla futuri ;
Plura feres, quam quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur :
Concitet et vires Græcia magna suas.
Tot prius abductis, ecquæ repetita per arma est ?
Crede mihi, vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechtida Thraces :
Et tuta a bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe nova vexit Pagasæus Iäson :
Læsa nec est Colcha Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus :
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso major solet esse periclo :
Quæque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum :
Et mihi sunt vires : et mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quam vestræ copia terræ ;
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris ; aut armis anteferendus erit.
Pene puer cæsis abducta armente recepi
Hostibus : et causam nominis inde tuli.
Pene puer vario juvenes certamine vici ;
In quibus Ilioneus, Deïphobusque fuit.
Neve putes, non me nisi cominus esse timendum :
Figitur in jusso nostra sagitta loco
Num potes hæc illi primæ dare facta juventæ ?
Instruere Atriden num potes arte mea ?
Omnia si dederis ; nunquid dabis Hectora fratrem ?
Unus is innumeri militis instar habet.

Quid valeam, neſcis: et te mea robora fallunt:
Ignoras, cui ſis nupta futura viro
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti Dorica caſtra meo.
Nec tamen indigner pro tanta ſumere ferrum
Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, ſi de te totus contenderit orbis,
Nomen ab æterna poſteritate feres.
Spe modo non timida, Dîs hinc egreſſa ſecundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

EPISTOLA XVII.

HELENA PARIDI.

NUNC oculos tua cum violarit epiſtola noſtros;
Non reſcribendi gloria viſa levis.
Auſus es, hoſpitii temeratis, advena, ſacris
Legitimam nuptæ ſollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventoſa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora ſuo?
Nec tibi, diverſa quamvis e gente venires,
Oppoſitas habuit regia noſtra fores;
Eſſet ut officii merces injuria tanti?
Qui ſic intrabas, hoſpes, an hoſtis eras?
Nec dubito, quin hæc, cum ſit tam juſta, vocetur
Ruſtica, judicio, noſtra querela, tuo.
Ruſtica ſim ſane; dum non oblita pudoris:
Dumque tenor vitæ ſit ſine labe meæ.
Si non eſt ficto vultus mihi triſtis in ore;
Nec ſedeo duris torva ſupercilîis;
Fama tamen clara eſt: et adhuc ſine crimine vixi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quæ ſit fiducia cœpto;
Spemque tori dederit quæ tibi cauſa mei.
An, quia vim nobis Neptunius attulit heros:
Rapta ſemel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat noſtrum, ſi delinita fuiſſem:
Cum ſim rapta, meum quid, niſi nolle, fuit?

Non tamen e facto fructum tulit ille petitum:
Excepto, redii passa, timore, nihil.
Oscula luctanti tantummodo pauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mea.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset:
Di melius! similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam; minuitque modestia crimen:
Et juvenem facti pœnituisse pater.
Thesea pœnituit Paris ut succederet illi;
Ne quando nomen non sit in ore meum?
Nec tamen irascor: (quis enim irascatur amanti?)
Si modo, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quod fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno solet esse puellis;
Verbaque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ; matronaque rara pudica est:
Quid prohibet raris nomen ineſſe meum?
Nam mea quod visa est tibi mater idonea; cujus
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso, falsa sub imagine lusæ,
Error inest: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem possim nescisse, nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Ille bene erravit, vitiumque auctore redemit:
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Quod genus et proavos, et regia nomina jactas:
Clara satis domus hæc nobilitate sua est.
Juppiter ut soceri proavus taceatur, et omne
Tantalidæ Pelopis Tyndareïque decus;
Dat mihi Leda Jovem, cycno decepta, parentem;
Quæ falsam gremio credula fovit avem.
I nunc, et Phrygiæ late primordia gentis,
Cumque suo Priamum Laomedonte refer.
Quos ego suspicio: sed, qui tibi gloria magna est
Quintus, is a nostro nomine primus erit,
Sceptra tuæ quamvis rear esse potentia Trojæ,
Non tamen hæc illis esse minora puto.

Si jam divitiis locus hic numeroque virorum
Vincitur: at certe barbara terra tua eſt.
Munera tanta quidem promittit epiſtola dives,
Ut poſſint ipſas illa movere Deas.
Sed ſi jam fines vellem tranſire pudoris;
Tu melior culpæ cauſa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam ſine labe tenebo;
Aut ego te potius, quam tua dona, ſequar.
Utque ea non ſperno; ſic acceptiſſima ſemper
Munera ſunt, auctor quæ pretioſa facit.
Plus multo eſt, quod amas; quod ſim tibi cauſa laboris,
Quod per tam longas ſpes tua venit aquas.
Illa quoque, adpoſita quæ nunc facis, improbe, menſa,
(Quamvis experiar diſſimulare) noto.
Cum modo me ſpectas oculis, laſcive, protervis;
Quos vix inſtantes lumina noſtra ferunt:
Et modo ſuſpiras: modo pocula proxima nobis
Sumis; quaque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa ſupercilio pene loquente dari!
Et ſæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non ſatis ocultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel nullo murmure dixi,
Nil pudet hunc: nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoque in menſæ legi ſub nomine noſtro,
Quod deducta mero littera fecit, Amo.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi:
Hei mihi! jam didici ſi quoque poſſe loqui.
His ego blanditiis, ſi peccatura fuiſſem,
Flecterer: his poterant pectora noſtra capi.
(Eſt quoque confiteor) facies tibi rara: poteſtque
Velle ſub amplexus ire puella tuos.
Altera vel potius felix ſine crimine fiat,
Quam cadat externo noſter amore pudor.
Diſce meo exemplo, formoſis poſſe carere:
Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.
Quam multos credas juvenes optare, quod optas,
Qui ſapiant? oculos an Paris unus habes?

Non tu plus cernis ; ſed plus temerarius audes :
Nec tibi plus cordis, ſed magis oris, ineſt.
Tunc ego te vellem celeri veniſſe carina,
Cum mea virginitas mille petita procis.
Si te vidiſſem, primus de mille fuiſſes :
Judicio veniam vir dabit ipſe meo.
Ad poſſeſſa venis præceptaque gaudia ſerus :
Spes tua lenta fuit : quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tibi Troïa conjux,
Invitam ſic me nec Menelaus habet.
Define molle, precor, verbis convellere pectus :
Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed fine. quam tribuit ſortem Fortuna, tueri :
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta eſt : et in altæ vallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuere Deæ :
Unaque cum regnum, belli daret altera laudem ;
Tyndaridos conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœleſtia corpora poſſum
Arbitrio formam ſuppoſuiſſe tuo.
Utque ſit hoc verum ; certe pars altera ficta eſt,
Judicii pretium qua data dicor ego.
Non eſt tanta mihi fiducia corporis, ut me
Maxima, teſte Dea, dona fuiſſe putem.
Contenta eſt oculis hominum mea forma probari :
Laudatrix Venus eſt invidioſa mihi.
Sed nihil inficior : faveo quoque laudibus iſtis :
Nam mea vox quare, quod cupit, eſſe neget ?
Nec tu ſuccenſe, nimium mihi creditus ægre :
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.
Prima mea eſt igitur Veneri placuiſſe voluptas :
Proxima, me viſam præmia ſumma tibi :
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenæ præpoſuiſſe bonis.
Ergo ego ſum virtus ? ego ſum tibi nobile regnum ?
Ferrea ſim, ſi non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non ſum : ſed amare repugno
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.

Quid bibulum curvo proſcindere littus aratro,
Spemque ſequi coner, quam locus ipſe neget?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullaque fidelem
(Dî mihi ſint teſtes) luſimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera noſtra novo.
Felices, quibus uſus adeſt! ego, neſcia rerum,
Difficilem culpæ ſuſpicor eſſe viam.
Ipſe malo metus eſt; jam nunc confundor, et omnes
In noſtris oculos vultibus eſſo reor.
Nec reor hoc falſo: ſenſi mala murmura vulgi:
Et quaſdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu diſſimula: niſi ſi deſiſtere mavis:
Sed cur deſiſtas? diſſimulare potes.
Lude, ſed occulte: major, non maxima, nobis
Eſt data libertas, quod Menelaus abeſt.
Ille quidem procul eſt, ita re cogente, profectus:
Magna fuit ſubitæ juſtaque cauſa viæ;
Aut mihi ſic viſum eſt: ego, cum dubitaret, an iret,
Quamprimum, dixi; fac redituru eas.
Omine lætatus dedit oſcula: Reſque, domuſque,
Et tibi ſit curæ Troïus hoſpes, ait.
Vix tenui riſum: quem dum compeſcere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, Erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille ſecundis;
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Si meus hinc vir abeſt, ut me cuſtodiat abſens:
An neſcis longas Regibus eſſe manus?
Fama quoque eſt oneri: nam quo conſtantius ore
Laudamur veſtro, juſtius ille timet.
Quæ juvat, ut nunc eſt, eadem mihi gloria damno eſt:
Et melius famæ verba dediſſe foret.
Nec, quod abeſt, hic me tecum mirare relictam:
Moribus et vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit: et illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant uſtro data præcipis; utque
Simplicis utamur commoditate viri.

Et libet, et timeo; nec adhuc exacta voluntas
Et fatis; in dubio pectora noſtra labant.
Et vir abeſt nobis; et tu ſine conjuge dormis;
Inque vicem tua me, te mea forma capit:
Et longæ noctes: et jam ſermone coïmus:
Et tu (me miſeram!) blandus: et una domus.
Et peream, ſi non invitant omnia culpam:
Neſcio quo tardor, ſed tamen ipſa, metu.
Quam male perſuades, utinam bene cogere poſſis!
Vi mea ruſticitas excutienda fuit.
Utilis interdum eſt ipſis injuria paſſis:
Sic certe felix eſſe coacta velim.
Dum novus eſt, potius cœpto pugnemus amori:
Flamma recens parva ſparſa reſedit aqua.
Certus in hoſpitibus non eſt amor: errat, ut ipſi;
Cumque nihil ſperes firmius eſſe, fuit.
Hypſipyle teſtis, teſtis Minoïa virgo eſt;
In non exhibitis utraque queſta toris.
Tu quoque, dilectam multos, infide, per annos,
Diceris Œnonen deſtituiſſe tuam.
Nec tamen ipſe negas; et nobis omnia de te
Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.
Adde quod, ut cupias conſtans in amore manere,
Non potes, expediunt jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades; laudataque Pergama viſam;
Pronurus et magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia Famæ,
Ut probris terras impleat illa meis.
Quid de me Sparte poterit, quid Achaïa tota,
Quid gentes Aſiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid ſentiet uxor;
Totque tui fratres, Dardanideſque nurus?
Tu quoque, qui poteris tibi me ſperare fidelem,
Et non exemplis anxius eſſe tuis?

Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi ſolliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, Adultera, dices!
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum.
Delicti fies idem reprehenſor et auctor:
Terra, precor, vultus obruat ante meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuque beato:
Donaque promiſſis uberiora feram.
Purpura nempe mihi, pretioſque texta dabuntur:
Congeſtoque auri pondere dives ero.
Da veniam faſſæ; non ſunt tua munera tanti:
Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi lædar, Phrygiis ſuccurrat in oris?
Unde petam fratres, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promiſit Iäſon:
Pulſa eſt Æſonia num minus illa domo?
Non erat Æetes, ad quem deſpecta rediret:
Non Ipſea parens, Chalciopeque ſoror.
Tale nihil timeo; ſed nec Medea timebat:
Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
Navibus a portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoque me terret: quam ſe peperiſſe cruentam
Ante diem partûs eſt tua viſa parens.
Et vatum timeo monitus: quos igne Pelaſgo
Ilion arſuram præmonuiſſe ferunt.
Utque favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina trophea tuum;
Sic illas vereor; quæ, ſi tua gloria vera eſt,
Judice te cauſam non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te ſi proſequar, arma parens
Ibit per gladios (hei mihi!) noſter amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
Atracis Hæmonios Hippodamia viros?
Tu fore tam juſta lentum Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
Quod bene te jactas, et fortia facta recenſes,
A verbis facies diſſidet iſta ſuis.

Apta magis Veneri; quam ſint tua corpora Marti:
Bella gerant fortes: tu, Pari, ſemper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto;
Militia eſt operis altera digna tuis.
His ego, ſi ſaperem, pauloque audacior eſſem,
Uterer: utetur, ſi qua puella ſapit.
Aut ego, depoſito, faciam fortaſſe, pudore;
Et dabo conjunctas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præſentes plura loquamur;
Scimus quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas; et adhuc tua meſſis in herba eſt:
Hæc mora ſit voto forſan amica tuo.
Hactenus arcanum furtivæ conſcia mentis
Littera, jam laſſo pollice, ſiſtat opus.
Cætera per ſocias Clymenen Æthramque loquamur,
Quæ mihi ſunt comites conſiliumque duæ.

EPISTOLA XVIII.

LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem,
Si cadat ira maris, Seſta puella, tibi.
Si mihi Di faciles, et ſunt in amore ſecundi;
Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non ſunt faciles: nam cur mea vota morentur,
Currere me nota nec patiantur aqua?
Ipſa vides cœlum pice nigrius; et freta ventis
Turbida, perque cavas vix obeunda rates.
Unus, et hic audax, a quo tibi littera noſtra
Redditur, e portu navita movit iter.
Adſcenſurus eram: niſi quod, cum vincula proræ
Solveret, in ſpiculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante parentes:
Quemque tegi volumus, non latuiſſet, amor.
Protinus hæc ſcribens, Felix, i, littera dixi:
Jam tibi formoſam porriget illa manum.
Forſitan admotis dominæ tangere labellis;
Rumpere dum niveo vincula dente volet.

Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea est.
At quanto mallem, quam scriberet, illa nataret,
Meque per adsuetas sedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Est tamen et sensus apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
Noctibus; insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliqua, specto tua littora tristis:
Et quo non possum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam summa vigilantia turre,
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in ficca vestis arena:
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor:
Mersit et adversis ora natantis aquis.
At tu de rapidis, immansuetissime, ventis,
Quid mecum certa prœlia mente geris?
In me, si nescis, Borea, non æquora, sævis:
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum sis, non te tamen, imbrobe, quondam
Ignibus Actæis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aërios aditus; quo paterere modo?
Parce, precor; facilemque move moderatius auram:
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse:
Quasque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas!
Icarium quamvis hic prope littus adest.
Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auras
Tollere; quod dubia sæpe pependit aqua.
Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas)
Cum foribus patriis egrediebar amans.

Nec mora: depoſito pariter cum veſte timore,
Jactabam liquido brachia lenta mari.
Luna fere tremulum præbebat lumen eunti,
Ut comes in noſtras officioſa vias.
Hanc ego ſuſpiciens, Faveas, Dea candida, dixi;
Ut ſubeant animo Latmia ſaxa tuo.
Non ſinat Endymion te pectoris eſſe ſeveri:
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu, Dea, mortalem cœlo delapſa petebas;
Vera loqui liceat; quam ſequor, ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos;
Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non eſt prior ulla, tuaque:
Neve meis eredas vocibus, ipſa vides.
Quanto, cum fulges radiis argentea puris,
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis;
Tanto formoſis formoſior omnibus illa eſt;
Si dubitas, cæcum, Cynthia, lumen habes.
Hæc ego, vel certe non his diverſa, locutus
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercuſſæ radiabat imagine Lunæ,
Et nitor in tacita nocte diurnus erat:
Nullaque vox noſtras, nullum veniebat, ad aures,
Præter dimotæ corpore, murmur, aquæ.
Alcyones ſolæ memores Ceycis amati
Neſcio quid viſæ ſunt mihi dulce queri.
Jamque fatigatis humero ſub utroque lacertis,
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.
Ut procul adſpexi lumen, Meus ignis in illo eſt;
Illa meum, dixi, littora numen habent.
Et ſubito laſſis vires rediere lacertis,
Viſaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne poſſim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præſtat amor.
Quo magis accedo, propioraque littora fiunt,
Quoque minus reſtat; plus libet ire mihi.
Cum vero poſſum cerni quoque; protinus addis
Spectatrix animos, ut valeamque facis.

Nunc etiam nando dominæ placuiſſe laboro,
Atque oculis jacto brachia noſtra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix deſcendere in altum ;
Hoc quoque enim vidi : nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu, feliciaque oſcula jungis :
Oſcula (Dî magni!) trans mare digna peti,
Eque tuis demptos humeris mihi tradis amictus :
Et madidam ſiccas æquoris imbre comam.
Cetæra nox et nos, et turris conſcia novit,
Quodque mihi lumen per vada monſtrat iter.
Nec magis illius numerari gaudia noctis ;
Helleſpontiaci quam maris alga poteſt.
Quo brevius ſpatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis eſt cautum, ne foret illud iners.
Jamque, fugatura Tithoni conjuge noctem,
Prævius Auroræ Lucifer ortus erat.
Oſcula congerimus properata, ſine ordine, raptim,
Et querimur parvas noctibus eſſe moras.
Atque ita cunctatus, monitu nutricis amaro
Frigida deſerta littora turre peto.
Digredimur flentes : repetoque ego Virginis æquor,
Reſpiciens dominam, dum licet, uſque meam.
Si qua fides vero eſt ; veniens huc eſſe natator ;
Cum redeo, videor naufragus eſſe mihi.
Hoc quoque ſi credas ; ad te via prona videtur :
A te cum redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus repeto patriam : quis credere poſſit ?
Invitus certe nunc moror urbe mea.
Hei mihi ! cur animo juncti, ſecernimur undis ?
Unaque mens, tellus non habet una duos ?
Vel tua me Seſtos, vel te mea ſumat Abydos :
Tam tua terra mihi, quam tibi noſtra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor ?
Cur mihi cauſa levis, ventus, obeſſe poteſt ?
Jam noſtros curvi norunt delphines amores :
Ignotum nec me piſcibus eſſe reor.

Jam patet attritus ſolitarum limes aquarum ;
Non aliter, multa quam via preſſa rota,
Quod mihi non eſſet, niſi ſic iter, ante querebar :
At nunc per ventos hoc quoque deeſſe queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
Vixque manet portu tuta carina ſuo.
Hoc mare, cum primum de Virgine nomina merſa,
Quæ tener, eſt nactum, tale fuiſſe puto.
Et ſatis amiſſa locus hic infamis ab Helle eſt :
Utque mihi parcat, crimine nomen habet.
Invideo Phryxo ; quem per freta triſtia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium pecoris naviſve requiro :
Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nulla : fiat modo copia nandi,
Idem, navigium, navita, vector, ero.
Nec ſequar aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton :
Publica non curat ſidera noſter amor.
Andromedan alius ſpectet, claramve Corona n,
Quæque micat gelido Parrheſis Urſa polo.
At mihi, quod Perſeus et cum Jove Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe viæ.
Eſt aliud lumen, multo mihi certius iſtis ;
Non erit in tenebris quo duce noſter amor.
Hoc ego dum ſpectem, Colchos, et in ultima Ponti,
Quaque viam fecit Theſſala pinus, eam :
Et juvenem poſſim ſuperare Palæmona nando
Miraque quem ſubito reddidit herba Deum.
Sæpe per adſiduos languent mihi brachia motus,
Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, Pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo :
Protinus illa valent, atque ad ſua præmia tendunt ;
Ut celer Eleo carcere miſſus equus.
Ipſe meos igitur ſervo, quibus uror, amores :
Teque, magis cœlo digna puella, ſequor.
Digna quidem cœlo, ſed adhuc tellure morare :
Aut dic, ad Superos et mihi qua ſit iter.

Hic es, et exiguum misero contingis amanti:
Cumque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quod lato non separor æquore, prodest!
Num minus hoc nobis tam brevis obstat aqua?
An malim dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longe spem quoque habere mea.
Quo propius nunc es, flamma propiore calesco:
Et res nos semper, spes mihi semper adest.
Pene manu, quod amo, (tanta est vicinia) tango:
Sæpe sed (heu!) lacrymas hoc mihi pene movet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma,
Spemque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam; nisi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hiems?
Cumque minus firmum nil sit, quam ventus et unda,
In ventis et aqua spes mea semper erit?
Æstus adhuc tamen est: quid cum mihi læserit æquor
Plias, et Arctophilax, Oleniumque pecus!
Aut ego non novi, quam sit temerarius; aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet Amor.
Neve putes id me, quod abest, promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia salvo:
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas;
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus;
Et, Mortis, dices, huic ego causa fui.
Scilicet interritus offenderis omine nostri:
Litteraque invisa est hac mea parte tibi.
Desino: parce queri: sed et ut mare finiat iram,
Accedant, quæso, fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus est; dum transferor isto:
Cum tua contigero littora, perstet hiems.
Illic est aptum nostræ navale carinæ:
Et melius nulla stat mea pupis aqua.

Illic me claudat Boreas; ubi dulce morari;
Tunc piger ad remdum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam ſurdis convicia fluctibus ulla:
Triſte nataturo nec querar eſſe fretum:
Me pariter venti teneant, pariterque lacerti;
Per cauſas iſtic impediarque duas.
Cum patietur hiems, remis ego corporis utar:
Lumen in adſpectu tu modo ſemper habe.
Interea pro me pernoctet epiſtola tecum;
Quam precor ut minima proſequar ipſe mora.

EPISTOLA XIX.

HERO LEANDRO.

QUAM mihi miſiſti verbis, Leandre, ſalutem,
Ut poſſim miſſum rebus habere; veni.
Longa mora eſt nobis omnis, quæ gaudia differt:
Da veniam ſuſſæ; non patienter amo.
Urimur igne pari: ſed ſum tibi viribus impar:
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.
Ut corpus, teneris ita mens infirma puellis:
Deficiam; parvi temporis adde moram.
Vos, modo venando, modo rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa mora.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæſtræ:
Flectitis aut frœno colla ſequacis equi.
Nunc volucrem laqueo: nunc piſcem ducitis hamo;
Diluitur poſito ſerior hora mero.
His mihi ſubmotæ, vel ſi minus acriter urar,
Quid faciam, ſupereſt, præter amare, nihil.
Quod ſupereſt, facio: teque, ô mea ſola voluptas,
Plus quoque, quam reddi quod mihi poſſit, amo.
Aut ego cum chara de te nutrice ſuſurro;
Quæque tuum, miror, cauſa moretur iter:
Aut mare proſpiciens, odioſo concita vento
Corripio verbis æquora pene tuis:
Aut ubi ſævitiæ paulum gravis unda remiſit:
Poſſe quidem, ſed te nolle venire, queror:

Dumque queror, lacrymæ per amantia lumina manant,
Pollice quas tremulo conſcia ſiccat anus.
Sæpe tui, ſpecto, ſi ſint in littore paſſus:
Impoſitas tanquam ſervet arena notas.
Utque rogem de te, et ſcribam tibi, ſi quis Abydo
Venerit, aut quæro, ſi quis Abydon eat.
Quid referam, quoties dem veſtibus oſcula, quas tu
Helleſpontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux acta eſt, et noctis amicior hora
Exhibuit pulſo ſidera clara die;
Protinus in ſumma vigilantia lumina turre
Ponimus, adſuetæ ſigna notamque viæ.
Tortaque verſato ducentes ſtamina fuſo
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
Nil, niſi Leandri nomen, in ore meo eſt.
Jamne putes exiſſe domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes? et timet ille ſuos!
Jamne ſuas humeris illum deponere veſtes;
Pallade jam pingui tingere membra putes?
Adnuit illa fere: non noſtra quod oſcula curet;
Sed movet obrepens ſomnus anile caput.
Poſtque moræ minimum, Jam certe navigat, inquam;
Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
Paucaque cum tracta perfeci ſtamina tela;
An medio poſſis, quærimus, eſſe freto.
Et modo proſpicimus: timida modo voce precamur,
Ut tibi det faciles utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, et omnem
Adventus ſtrepitum credimus eſſe tui.
Sic ubi deceptæ pars eſt mihi maxima noctis
Acta; ſubit furtim lumina feſſa ſopor.
Forſitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
Et, quanquam non vis ipſe venire, venis.
Nam modo te videor prope me ſpectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare, quæ ſoleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc juncto veſtra fovere ſinu.

Multaque præterea, linguæ reticenda modeſtæ;
Quæ feciſſe juvat, facta referre pudet.
Me miſeram! brevis eſt hæc, et non vera voluptas:
Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes:
Nec careant vera gaudia noſtra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties a me, lente natator, abes?
Eſt mare (confiteor) nondum tractabile nanti:
Nocte ſed heſterna lenior aura fuit.
Cur ea præterita eſt? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit, nec tibi rapta, via eſt?
Protinus ut ſimilis detur tibi copia curſus;
Hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
At cito mutata eſt jactati forma profundi:
Tempore, cum properas, ſæpe minore venis.
Hic, puto, deprenſus nil, quod quereris, haberes;
Meque tibi amplexo nulla noceret hiems.
Certe ego tum ventos audirem lenta tonantes,
Et nunquam placidas eſſe precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur ſis metuentior undæ?
Contemptumque prius, nunc vereare, fretum?
Num memini, cum te ſævum veniente minaxque
Non minus, aut multo non minus, æquor erat.
Cum tibi clamabam, Sic tu temerarius eſto,
Ne miſeræ virtus ſit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quoque illa audacia fugit?
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis;
Sic tamen hoc potius, quam quod prius eſſe ſolebas:
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dum modo ſis idem: dum ſic, ut ſcribis, amemur:
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo, mea vota morantes,
Quam, ſimilis vento, ne tuus erret amor:
Ne non ſim tanti, ſuperentque pericula cauſam:
Et videar merces eſſe labore minor.
Interdum metuo, patria ne lædar, et impar
Ducar Abydeno Threſſa puella toro.

Ferre tamen poſſum patientius omnia; quam ſi
Otia, neſcio qua pellice captus, agas:
In tua ſi veniant alieni colla lacerti:
Sitque novus noſtri finis amoris amor.
Ah potius peream, quam crimine vulnerer iſto:
Fataque ſint culpa noſtra priora tua!
Nec quia venturi dederis mihi ſigna doloris,
Hæc loquor; aut fama ſollicitata nova.
Omnia ſed vereor: (quis enim ſecurus amavit?)
Cogit et abſentes plura timere locus.
Felices illas, ſua quas præſentia noſſe
Crimina vera jubet, falſa timere vetat!
Nos tam vana movet, quam facta injuria fallit:
Incitat et morſus error uterque pares.
O utinam venias! aut ut ventuſve paterve,
Cauſaque ſit certæ fœmina nulla moræ!
Quod ſi quam ſciero; moriar (mihi crede) dolendo.
Jamdudum peccas ſi mea fata petis.
Sed neque peccabis, fruſtraque ego terreor iſtis:
Quoque minus venias, invida pugnat hiems.
Me miſeram! quanto planguntur littora fluctu!
Et latet obſcura condita nube dies!
Forſitan ad pontum mater pia venerit Helles,
Merſaque roratis nata fleatur aquis:
An mare, ab inviſo privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream verſa noverca Deam?
Non favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis:
Hac Helle periit; hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
Nullus erat ventis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatiſſima forma
Criminis eſt Tyro fabula vana tui;
Lucidaque Alcyone, Circeque et Alymone nata,
Et nondum nexis angue Meduſa comis;
Flavaque Laodice, cœloque recepta Celæno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certe pluresque canunt, Neptune, poëtæ
Molle latus lateri compoſuiſſe tuo.

Cur igitur, toties vires expertus amoris,
Adſuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox; latoque mari tua prœlia miſce:
Seducit terras hæc brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas;
Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe Deo pelagi, juvenem terrere natantem:
Gloriaque eſt ſtagno quolibet iſta minor.
Nobilis ille quidem eſt, et clarus orgine: ſed non
A tibi ſuſpecto ducit Ulyſſe genus.
Da veniam, ſervaque duos; natat ille: ſed iſdem
Corpus Leandri, ſpes mea, pendet aquis.
Sternuit et lumen: poſito nam ſcribimus illo:
Sternuit; et nobis proſpera ſigna dedit.
Ecce merum nutrix fauſtos inſtillat in ignes:
Craſque erimus plures, inquit, et ipſa bibit,
Effice nos plures, evicta per æquora lapſus,
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi, ſocii deſertor Amoris:
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non eſt; auſo Venus ipſa favebit:
Sternet et æquoreas, æquore nata, vias.
Ire libet tumidas ipſi mihi ſæpe per undas:
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.
Nam cur, hoc vectis Phryxo Phryxique ſorore,
Sola dedit vaſtis fœmina nomen aquis?
Forſitan ad reditum metuas ne tempora deſint,
Aut gemini nequeas ferre laboris onus.
At nos diverſi medium coëamus in æquor:
Obviaque in ſummis oſcula demus aquis:
Atque ita quiſque ſuas iterum redeamus ad urbes;
Exiguum, ſed plus quam nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famæ cedere vellet amor?
Nunc male res junctæ, calor et reverentia, pugnant:
Quid ſequar in dubio eſt; hæc decet, ille juvat.
Ut ſemel intravit Colchos Pagaſæus Iäſon;
Impoſitam celeri Phaſida puppe tulit.

Ut ſemel Idæus Lacedæmona venit adulter;
Cum præda rediit protinus ille ſua.
Tu, quam ſæpe petis quod amas, tam ſæpe relinquis:
Et quoties grave fit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis, tumidarum victor aquarum,
Sic facito ſpernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ vincuntur ab æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia poſſe putes?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare.
Exitus hic fractis puppibus eſſe ſolet.
Me miſeram! cupio non perſuadere; quod hortor:
Siſque, precor, monitis fortior ipſe meis.
Dummodo pervenias, excuſſaque ſæpe per undas
Injicias humeris brachia laſſa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
Neſcio quæ pavidum frigora pectus habent.
Nec minus heſternæ confundor imagine noctis,
Quamvis eſt ſacris illa piata meis.
Namque ſub Aurora, jam dormitante lucerna,
(Somnia quo cerni tempore vera ſolent)
Stamina de digitis cecidere, ſopore remiſſis:
Collaque pulvino noſtra ferenda dedi.
Hic ego ventoſas nantem delphina per undas
Cernere non dubia ſum mihi viſa fide.
Quem, poſtquam bibulis illiſit fluctus arenis,
Unda ſimul miſerum vitaque deſeruit.
Quidquid id eſt, timeo; nec tu mea ſomnia ride:
Nec niſi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, niſi te ſoſpite, ſoſpes erit.
Spes tamen eſt fractis vicinæ pacis in undis.
Tum placidas tuto pectore finde vias.
Interea, nanti quoniam freta pervia non ſunt,
Leniat inviſas littera miſſa moras.

EPISTOLA XX.

ACONTIUS CYDIPPÆ.

POne metum: nihil hic iterum jurabis amanti;
Promiſſam ſatis eſt te ſemel eſſe mihi.
Perlege: diſcedat ſic corpore languor ab iſto,
Qui meus eſt, ulla parte dolente, dolor.
Quid pudor ora ſubit? nam, ſicut in æde Dianæ,
Suſpicor ingenuas erubuiſſe genas.
Conjugium pactamque fidem, non crimina, poſco:
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demptus ab arbore fœtus
Pertulit ad caſtas, me jaciente, manus;
Invenies illic id te ſpondere, quod opto,
Te potius, virgo, quam meminiſſe Deam.
Nunc quoque idem timeo: ſed idem tamen acrius illud
Adſumpſit vires; auctaque flamma mora eſt.
Quique fuit nunquam parvus; nunc tempore longo,
Et ſpe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor;
Non potes hoc factum teſte negare Dea.
Adfuit, et præſens, ut erant, tua verba notavit:
Et viſa eſt mota dicta probaſſe coma.
Deceptam dicas noſtra te fraude licebit:
Dum fraudis noſtræ cauſa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, niſi uti tibi jungerer uni?
Id me, quod quereris, conciliare poteſt.
Non ego natura, nec ſum tam callidus uſu;
Solertem tu me, (crede) puella, facis.
Te mihi compoſitis (ſi quid tamen egimus) a me
Adſtrinxit verbis ingeniofus Amor.
Dictatis ab eo feci ſponſalia verbis:
Conſultoque fui juris amore vafer.
Sit fraus huic nomen facto, dicarque doloſus:
(Si tamen eſt, quod ames velle tenere, dolus.)

En iterum ſcribo, mittoque rogantia verba ;
Altera fraus hæc eſt : quodque queraris, habes.
Si noceo quod amo ; fateor, ſine fine nocebo ;
Teque petam : caveas tu licet ipſa peti.
Per gladios alii placitas rapuere puellas :
Scripta mihi caute littera crimen erit ?
Dî faciant, poſſim plures imponere nodos !
Ut tua ſit nulla libera parte fides.
Mille doli reſtant : clivo ſudamus in imo :
Ardor inexpertum nil ſinet eſſe meus.
Sit dubium, poſſiſne capi ; captabere certe :
Exitus in Dîs eſt ; ſed capiere tamen.
Ut partem effugias, non omnia retia falles :
Quæ tibi, quam credis plura tetendit Amor.
Si non proficiant artes, veniemus ad arma ;
Inque tui cupido rapta ferere ſinu.
Non ſum, qui ſoleam Paridis reprehendere factum :
Nec quenquam ; qui, vir poſſit ut eſſe, fuit.
Nos quoque : ſed taceo. mors hujus pœna rapinæ
Ut ſit, erit quam te non habuiſſe, minor.
Aut eſſes formoſa minus, peterere modeſte.
Audaces facie cogimur eſſe tua.
Tu facis hoc, oculique tui ; quibus ignea cedunt
Sidera ; qui flammæ cauſa fuere meæ.
Hoc flavi faciunt crines, et eburnea cervix ;
Quæque, precor, veniant in mea colla manus :
Et decor, et vultus ſine ruſticitate pudentes ;
Et, Thetidi quales vix rear eſſe, pedes.
Cetera ſi poſſem laudare, beatior eſſem :
Nec dubito, totum quin ſibi par ſit opus.
Hac ego compulſus, non eſt mirabile, forma,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique, dum captam tu te cogare fateri,
Inſidiis eſto capta puella meis.
Invidiam patiar : paſſo ſua præmia dentur :
Cur ſuus a tanto crimine fructus abeſt ?
Heſionen Telamon, Briſeïda cepit Achilles :
Utraque victorem victa ſecuta ſuum.

Quamlibet accuſes, et ſis irata licebit;
Irata liceat dum mihi poſſe frui.
Idem, qui facimus, factam tenuabimus iram:
Copia placandæ ſit modo parva tui.
Ante tuos flentem liceat conſiſtere vultus:
Et liceat lacrymis addere verba ſuis.
Utque ſolent famuli, cum verbera ſæva verentur,
Tendere ſubmiſſas ad tua crura manus.
Ignoras tua jura; voca. cur arguor abſens?
Jamdudum dominæ more venire jube.
Ipſa meos ſcindas licet imperioſa capillos,
Oraque ſint digitis livida facta tuis:
Omnia perpetiar: tantum ſortaſſe timebo,
Corpore lædatur ne manus iſta meo.
Sed neque compedibus, nec me compeſce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cum bene ſe, quantumque volet, ſatiaverit ira;
Ipſa tibi dices, Quam patienter amat!
Ipſa tibi dices, ubi videris omnia ferre;
Tam bene qui ſervit, ſerviat iſte mihi.
Nunc reus infelix abſens agor: et mea, cum ſit
Optima, non ullo cauſa tuente perit.
Hoc quoque, quod jus eſt, ſit ſcriptum injuria noſtrum:
Quod de me ſolo nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia, ſi non
Vis mihi promiſſum reddere, redde Deæ.
Adfuit, et vidit, cum tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant: nihil eſt violentius illa,
Cum ſua, quod nolim, numina læſa videt.
Teſtis erit Calydonis aper: nam ſcimus, ut illo
Sit magis in natum ſæva reperta parens.
Teſtis et Actæon, quondam fera creditus illis,
Ipſe dedit letho cum quibus ante feras.
Quæque ſuperba parens, ſaxo per corpus oborto,
Nunc quoque Mygdonia flebilis exſtat humo.
Hei mihi, Cydippe! timeo tibi dicere verum;
Ne videar cauſa falſa monere mea:

Dicendum tamen eſt ; hoc eſt, (mihi crede) quod ægra
Ipſo nubendi tempore ſæpe jaces.
Conſulit ipſa tibi ; neu ſis perjura laborat :
Et ſalvam ſalva te cupit eſſe fide.
Inde fit, ut, quoties exiſtere perfida tentas,
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce movere feros animoſæ Virginis arcus :
Mitis adhuc fieri, ſi patiare, poteſt.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus :
Servetur facies iſta fruenda mihi.
Serventur vultus ad noſtra incendia nati :
Quique ſubeſt niveo lætus in ore rubor.
Hoſtibus e ſi quis ne fias noſtra, repugnat ;
Sic fit, ut, invalida te, ſolet eſſe mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente, vel ægra :
Dicere nec poſſum, quid minus ipſe velim.
Maceror interdum, quod ſim tibi cauſa dolendi :
Teque mea lædi calliditate puto.
In caput hæc noſtrum dominæ perjuria, quæſo,
Eveniant: pœna tuta ſit illa mea.
Ne tamen ignorem, quid agas ; ad limina crebro
Anxius huc illuc diſſimulanter eo.
Subſequor ancillam furtim famulumve, requirens
Profuerint ſomni quid tibi, quidve cibi.
Me miſerum ! quod non medicorum juſſa miniſtro,
Effingoque manus, inſideoque toro.
Et rurſus miſerum ! quod, me procul inde remoto,
Quem minime vellem, forſitan alter adeſt.
Ille manus iſtas effingit, et adſidet ægræ,
Inviſus Superis, cum Superiſque mihi.
Dumque ſuo tentat ſalientem pollice venam ;
Candida per cauſam brachia ſæpe tenet :
Contrectatque ſinus, et forſitan oſcula jungit :
Officio merces plenior iſta ſuo eſt.
Quis tibi permiſit noſtras præcerpere meſſes ?
Ad ſepem alterius quis tibi fecit iter :
Iſte ſinus meus eſt : mea turpiter oſcula ſumis :
A mihi promiſſo corpore tolle manus.

Improbe, tolle manus: quam tangis, noſtra futura eſt;
Poſtmodo ſi facias iſtud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non ſibi vindicet alter;
Si neſcis, dominum res habet iſta ſuum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
Neu falſam dicas eſſe; face ipſa legat.
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi;
Quid facis hic? exi: non vacat iſte torus.
Nam quod habes et tu humani verba altera pacti;
Non erit idcirco par tua cauſa meæ.
Hæc mihi ſe pepigit: pater hanc tibi, primus ab illa:
Sed propior certe, quam pater, ipſa ſibi eſt.
Promiſit pater hanc: hæc adjuravit amanti:
Ille homines, hæc eſt teſtificata Deam.
Hic metuit mendax, timet hæc perjura vocari:
Num dubites, hic ſit major, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula poſſis,
Reſpice ad eventus: hæc cubat, ille valet.
Nos quoque diſſimili certamina mente ſubimus:
Nec ſpes par nobis, nec timor æquus adeſt.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulſa eſt:
Idque ego jam, quod tu forſan amabis, amo.
Si tibi juſtitiæ, ſi recti cura fuiſſet;
Cedere debueras ignibus ipſe meis.
Nunc quoniam ferus hic pro cauſa pugnat iniqua;
Ad quid, Cydippe, littera noſtra redit;
Hic facit ut jaceas, et ſis ſuſpecta Dianæ:
Hunc tu, ſi ſapias, limen adire vetes.
Hoc faciente ſubis tam ſæva pericula vitæ:
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem ſi reppuleris, nec, quem Dea damnat, amaris;
Et tu continuo, certe ego ſalvus ero.
Siſte metum, virgo, ſtabili potiere ſalute;
Fac modo polliciti conſcia templa colas.
Nec bove mactato cœleſtia numina gaudent;
Sed, quæ præſtanda eſt et ſine teſte, fide.
Ut valeant aliæ, ferrum patiantur et ignes:
Fert aliis triſtem ſuccus amarus opem.

Nil opus eſt iſtis; tantum perjuria vita:
Teque ſimul ſerva, meque, datamque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Exciderint animo fœdera lecta tuo.
Admonita es modo voce mea, modo caſſibus iſtis;
Quos, quoties tentas fallere, ferre ſoles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Ut tibi luciferas offerat illa manus.
Audiet; et, repetens quæ ſint audita, requiret
Ipſa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; ſcit te promittere falſo:
Jurabis; ſcit te fallere poſſe Deos.
Non agitur de me: cura majore laboro;
Anxia ſunt vitæ pectora noſtra tuæ.
Cur modo te dubiam pavidi fievere parentes,
Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ?
Et cur ignorent? matri licet omnia narres:
Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut ſis mihi cognita primum;
Sacra pharetratæ dum facis ipſa Deæ.
Ut, te conſpecta, ſubito (ſi forte notaſti)
Reſtiterim fixis in tua membra genis:
Ut, te dum nimium miror, (nota certa furoris)
Deciderint humero pallia lapſa meo.
Poſtmodo neſcio qua veniſſe volubile malum,
Verba ferens doctis infidioſa notis.
Quod quia ſit lectum ſancta præſente Diana,
Eſſe tuam vinctam, numine teſte, fidem.
Ne tamen ignoret quæ ſit ſententia ſcripto;
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt:
Quem fore juraſti, ſit gener ille mihi.
Quiſquis is eſt, placeat; quoniam placet ante Dianæ:
Talis erit mater, ſi modo mater erit.
Sed tamen inquirat, qui ſim quantuſque, jubeto:
Inveniet vobis conſuluiſſe Deam.
Inſula Coryciis quondam celeberrima Nymphis
Cingitur Ægeo, nomine Cea, mari:

Illa mihi patria eſt: nec, ſi generoſa probaris
Nomina, deſpectis arguor ortus avis.
Sunt et opes nobis: ſunt et ſine crimine mores:
Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Adpeteres talem vel non jurata maritum:
Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in ſomnis jaculatrix ſcribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilem ſcribere juſſit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere ſagittæ:
Alterius noceant ne tibi tela, cave.
Juncta ſalus noſtra eſt: miſerere meique tuique:
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod ſi contigerit, cum jam data ſigna ſonabunt,
Tinctaque votivo ſanguine Delos erit.
Aurea ponetur mali felicis imago,
Cauſaque verſiculis ſcripta duobus erit:
Effigie pomi teſtatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo ſcripta, fuiſſe rata.
Longior infirmum ne laſſet epiſtola corpus,
Clauſaque conſueto ſit ſibi fine; vale.

EPISTOLA XXI.

CYDIPPE ACONTIO.

PErtimui, ſcriptumque tuum ſine murmure legi;
Juraret ne quos inſcia lingua Deos.
Et, puto, captaſſes iterum: niſi, ut ipſe fateris,
Promiſſam ſcires me ſatis eſſe ſemel.
Nec lectura fui: ſed, ſi tibi dura fuiſſem,
Auſta foret ſævæ forſitan ira Deæ.
Omnia cum faciam, cum dem pia thura Dianæ;
Illa tamen juſta plus tibi parte favet.
Utque cupis credi, memori te vindicat ira:
Talis in Hippolyto vix fuit illa ſuo.
At melius Virgo faviſſet virginis annis;
Quos vereor paucos ne velit eſſe mihi.

Languor enim, cauſis non adparentibus, hæret ;
Adjuvor et nulla feſſa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix hæc reſcribere, quamque
Pallida vix cubito membra levare putas ?
Huc timor accedit, ne quis, niſi conſcia nutrix,
Colloquii nobis ſentiat eſſe vices.
Ante fores ſedet hæc : quid agamque rogantibus intus,
Ut poſſim tuto ſcribere, Dormit, ait.
Mox ubi, ſecreti longi cauſa optima, ſomnus
Credibilis tarda definit eſſe mora,
Jamque venire videt, quos non admittere durum eſt ;
Exſcreat ; et ficta dat mihi ſigna nota ;
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo :
Et tegitur trepido littera cauta ſinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat :
Quantus ſit nobis, adſpicis ipſe, labor.
Qua peream, ſi dignus eras, ut vera loquamur :
Sed melior juſto, quamque mereris, ego.
Ergo te propter toties incerta ſalutis
Commentis pœnas doque dedique tuis ?
Hæc nobis formæ te laudatore ſuperbæ
Contingit merces ? et placuiſſe nocet ?
Si tibi deformis, quod mallem, viſa fuiſſem ;
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo : nunc me certamine veſtro
Proditis ; et proprio vulneror ipſa bono.
Dum neque tu cedis, nec ſe putat ille ſecundum ;
Tu votis obſtas illius, ille tuis.
Ipſa, velut navis, jactor ; quam certus in altum
Propellit Boreas, æſtus et unda refert.
Cumque dies charis optata parentibus inſtat,
Immodicus pariter corporis ardor ineſt :
Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipſum
Perſephone noſtras pulſat acerba fores.
Jam pudet : et timeo, quamvis mihi conſcia non ſim,
Offenſos videar ne meruiſſe Deos.
Accidere hoc aliquis caſu contendit : et alter
Acceptum Superis hunc negat eſſe virum.

Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat ista tuis.
Causa latet: mala nostra patent: vos pace movetis
Aspera submota prœlia: plector ego.
Dicam nunc, solitoque tibi me decipe more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis, quod amas, hostem sapienter amabis:
Me, precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,
Quam ferus indigna tabe perire finis;
Aut Dea si frustra pro me tibi sæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam;
Immemor es nostri: non potes; illa tui est.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Esset in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora finistra vias.
Quo pede processi! quo me pede limine movi!
Picta citæ tetigi quo pede texta ratis!
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento.
Mentior ah demens! ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem;
Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon;
Et facere ignava puppe videbar iter.
Quam sæpe, ut tardis, feci convicia remis;
Questaque sum vento lintea parca dari!
Et jam transieram Myconon, jam Tenon, et Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, insula, dixi?
Laberis in magno numquid, ut ante, mari?
Institeram terræ, cum jam, prope luce peracta,
Demere purpureis Sol juga vellet equis:
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comuntur nostræ, matre jubente, comæ.

Ipſa dedit gemmas digitis, et crinibus aurum :
Et veſtes humeris induit ipſa meis.
Protinus egreſſæ Superis, quibus inſula ſacra eſt,
Flava ſalutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo ſanguine tingit,
Feſtaque fumoſis ingerit exta focis ;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramuſque vago per loca ſacra pede.
Et modo porticibus ſpatior, modo munera regum
Miror : et in cunctis ſtantia ſigna locis.
Miror et innumeris ſtructam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa Dea eſt.
Et quæ præterea (neque enim meminive, libetve,
Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forſitan hæc ſpectans, a te ſpectabar, Aconti ;
Viſaque ſimplicitas eſt mea poſſe capi.
In templum redeo, gradibus ſublime, Dianæ.
Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus ?
Mittitur ante pedes malum, cum carmine tali :
Hei mihi ! juravi nunc quoque pene tibi.
Suſtulit hoc nutrix, miratague, Perlege, dixit :
Inſidias legi, magne poëta, tuas.
Nomine conjugii dicto, confuſa pudore
Senſi me totis erubuiſſe genis :
Luminaque in gremio, veluti defixa, tenebam ;
Lumina propoſiti facta miniſtra tui.
Improbe, quid gaudes ; aut quæ tibi gloria parta eſt ?
Quidve vir eluſa virgine laudis habes ?
Non ego conſtiteram ſumpta peltata ſecuri ;
Qualis in Iliaco Penthefilea ſolo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyte, præda relata tibi eſt.
Verba, quid exultas, tua ſi mihi verba dederunt ;
Sumque parum prudens capta puella dolis ?
Cydippe pomum, pomum Schœneïda cepit :
Tu nunc Hippomenes, ſcilicet, alter eris.
At fuerat melius, (ſi te puer iſte tenebat,
Quem tu neſcio quas dicis habere faces,)

More bonis ſolito ſpem non corrumpere fraude :
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipſe petendus eras ?
Cogere cur potius, quam perſuadere, volebas,
Si poteram audita conditione capi ?
Quid tibi nunc prodeſt jurandi formula juris,
Linguaque præſentem teſtificata Deam ?
Quæ jurat, mens eſt : nil conjuravimus illa ;
Illa fidem dictis addere ſola poteſt.
Conſilium prudenſque animi ſententia jurat,
Et niſi judicii vincula nulla valent.
Si tibi conjugium volui promittere noſtrum ;
Exige polliciti debita jura tori :
Sed ſi nil dedimus, præter ſine pectore vocem ;
Verba ſuis fruſtra viribus orba tenes.
Non ego juravi : legi jurantia verba.
Vir mihi non iſto more legendus eras.
Decipe ſic alias : ſuccedat epiſtola pomo ;
Si valet hoc ; magnas divitis auſer opes.
Fac, jurent Reges ſua ſe tibi regna daturos ;
Sitque tuum, toto quidquid in orbe placet.
Major es hac ipſa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præſens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promiſſi cauſa peracta mei eſt ;
Confiteor, timeo ſævæ Latoïdos iram :
Et corpus lædi ſuſpicor inde meum.
Nam quare, quoties ſocialia ſacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt ?
Ter mihi jam veniens poſitas Hymenæus ad aras
Fugit ; et e thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infuſa reſurgunt
Lumina : vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis,
Et trahitur multo ſplendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortiſque timorem
Cernit ; et a cultu multa remota ſuo.

Projicit ipſe ſuas deducta fronte coronas,
Spiſſaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in triſti lætum conſurgere turba:
Quique erat in palla, tranſit in ora rubor.
At mihi (væ miſeræ!) torrentur febribus artus:
Et gravius juſto pallia pondus habent.
Noſtraque plorantes video ſuper ora parentes:
Et, face pro thalami, fax mihi mortis adeſt.
Parce laboranti, picta Dea læta pharetra;
Daque ſalutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi eſt, illum cauſas depellere lethi;
Te contra titulum mortis habere meæ.
Numquid, in umbroſo cum velles fonte lavari,
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœleſtibus aras?
Atque tua eſt noſtra ſpreta parente parens?
Nil ego peccavi, niſi quod perjuria legi;
Inque parum fauſto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, ſi non mentiris amorem,
Thura feras: proſint, quæ nocuere, manus.
Cur, quæ ſuccenſet, quod adhuc tibi pacta puella.
Non tua fit, fieri ne tua poſſit, agit?
Omnia de viva tibi ſunt ſperanda: quid aufert
Sæva mihi vitam, ſpem tibi Diva mei?
Nec tu credideris illum, cui deſtinor uxor,
Ægra ſuperpoſita membra fovere manu.
Adſidet ille quidem, quantum permittitur ipſi:
Sed memi nit noſtrum virginis eſſe torum.
Jam quoque neſcio quid de me ſenſiſſe videtur:
Nam lacrymæ cauſa ſæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, et oſcula rara
Accipit, et timido me vocat ore ſuam.
Nec miror ſenſiſſe, notis cum prodar apertis:
In dextrum verſor, cum venit ille, latus.
Nec loquor, et tecto ſimulatur lumine ſomnus;
Captantem tactus rejicioque manum.
Ingemit, et tacito ſuſpirat pectore: meque
Offenſam, quamvis non mereatur, habet.

Hei mihi, quod gaudes, et te juvat iſta voluptas !
Hei mihi, quod ſenſus ſum tibi faſſa meos !
Si mihi lingua foret ; tu noſtra juſtius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras,
Scribis, ut invalidum liceat tibi viſere corpus ;
Es procul a nobis ; et tamen inde noces.
Mirabar, quare tibi nomen Acontius eſſet :
Quod faciat longe vulnus, acumen habes.
Certe ego convalui nondum de vulnere tali ;
Ut jaculo, ſcriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias ? anne ut miſerabile corpus,
Ingenii videas bina trophæa tui.
Concidimus macie ; color eſt ſine ſanguine : qualem
In pomo refero mente fuiſſe tuo.
Candida nec mixto ſublucent ora rubore ;
Forma novi talis marmoris eſſe ſolet.
Argenti color eſt inter convivia talis,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, viſam prius eſſe negabis :
Arte nec eſt, dices, iſta petenda mea :
Promiſſique fidem, ne ſim tibi juncta, remittes ;
Et cupies illud non meminiſſe Deam.
Forſitan et facies, jurem ut contraria rurſus ;
Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen adſpiceres vellem, prout ipſe rogabas,
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ.
Durius et ferro cum ſit tibi pectus, Aconti ;
Tu veniam noſtris vocibus ipſe petas.
Ne tamen ignores, ope qua revaleſcere poſſim :
Quæritur a Delphis fata canente Deo.
Is quoque neſcio quam, nunc ut vaga fama ſuſurrat,
Neglectam queritur teſtis habere fidem.
Hoc Deus et vates, hoc et mea carmina dicunt ;
At deſunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic ? niſi quod nova forte reperta eſt,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Teque tenente Deos, numen ſequor ipſa Deorum :
Doque libens victas in tua vota manus.

Faſſaque ſum matri deceptæ fœdera linguæ,
Lumina fixa tenens, plena pudoris, humo.
Cætera cura tua eſt: plus hoc quoque virgine factum,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Jam ſatis invalidos calamo laſſavimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, niſi, quod cupio me jam conjungere tecum,
Reſtat, ut adſcribat littera noſtra? Vale.

A. SABINI

EPISTOLÆ TRES

TRIBUS

OVIDII EPISTOLIS

RESPONDENTES.

EPISTOLA PRIMA.

ULYSSES PENELOPÆ.

PERTULIT ad miſerum tandem tua caſus Ulyſſen,
  Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi charamque manum, gemmaſque fideles:
  Solamen longis illa fuere malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forſitan eſſe;
  Quam tibi quæque tuli dicere, quæque feram.
Non hoc objecit mihi Græcia: cum mea fictus
  Detinuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec poſſe carere:
  Cauſaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi reſcribam curæ eſt, properemque venire.
  Dum propero, adverſi vela tulere Noti.
Non me Troja tenet, Grajis odioſa puellis;
  Jam cinis, et tantum flebile, Troja, ſolum.
Deïphobuſque jacet, jacet Aſius, et jacet Hector:
  Et quicunque tui cauſa timoris erat.
Evaſi et Thracum cæſo duce prœlia Rheſo,
  In mea captivis caſtra revectus equis:

Tutus et e media Phrygiæ Tritonidis arce
Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo ; male sedula quamvis
Clamabat vates, Urite, Troës, equum :
Urite, mendaci celantur robore Achivi :
Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles ;
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuere labori :
Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert ? pelago sunt obruta : non mihi classes ;
Non socii superant : omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perstat Amor.
Illum non avidis canibus Niseïa virgo
Fregit : non tumidis torta Charybdis aquis :
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore dissors
Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis,
Non quod sollennes altera Diva toros.
Utraque se nobis mortalia demere fila
Spondebat : Stygias utraque posse vias.
Te tamen, hac etiam spreta mercede, petivi,
Passurus terra tot mala, totque mari.
Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
Jamdudum ignoto sollicitere metu.
Certe ego cum Antinoum, Polybumque, Medontaque legi ;
Heu toto sanguis corpore nullus erat !
Tot juvenes inter, tot vina licentia, semper
(Hei mihi ! quo credam pignore ?) casta manes ?
Curve placent ulli, si sunt in fletibus ora,
Deperit et lacrymis non decor iste tibi ?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cœptum revoces callida semper opus.
Ars pia ; sed quoties oculos frustrabere lana,
Successum toties ars dabit ista tibi.

Ah melius, Polypheme, tuo ſuparatus in antro,
Finiſſem ingratos ad mala tanta dies!
Threïcio melius cecidiſſem milite victus,
Iſmaron errantes cum tenuere rates:
Crudelemve illo ſatiaſſem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis.
Vidi ubi (nequicquam quod me tua littera celat)
Soſpes digreſſo quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala: meque querentem
Fugit, ab amplexu ter reſoluta meo.
Phyllaciden vidi; contemptis ſortibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Fœlix laudata cum conjuge! læta per umbras
Illa ſuum fortes it comitata virum.
Nec dum illi Lacheſis dictos numeraverat annos:
Sed juvat ante ſuum ſic cecidiſſe diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atriden (hei mihi) cæde nova.
Illum Troja virum non læſerat: ille furentem
Nauplion, Euboïcos tranſieratque ſinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci ſolvens debita vota Jovi.
Tyndaris has illi læſo pro fœdere pœnas
Struxerat; externos ipſa ſecuta viros.
Ah: mihi quid prodeſt (captivas Teucridas inter
Cum ſtaret conjux Hectoris, atque ſoror)
Defectis Hecuben potius legiſſe ſub annis,
Ne tibi ſuſpectus pellicis eſſet amor?
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit: non membris ipſa reperta ſuis.
Latratu miſeras finivit mœſta querelas;
Et ſtetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abſtulit æquor,
Æolus infuſis incubuitque Notis.
Pervagus hinc toto non fœlix differor orbe;
Et, quocunque vocat fluctus et aura, feror.
Sed ſi Tireſias tam læti providus augur,
Quam verax vates in mala noſtra fuit;

Et terra et pelago, quidquid mihi triſte canebat,
Emenſus fato jam meliore vagor.
Jam mihi neſcio quo comitem ſe in littore jungit
Pallas, et hoſpitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas verſæ poſt funera Trojæ
Viſa mihi: medium temporis ira tulit.
Quidquid et Oïlides commiſerat, omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modo noverat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone ſatum capta de conjuge Teucrum:
Non ipſum, pro quo mille fuere rates.
Felix Pliſthenides, quacunque in ſorte fuiſti
Conjuge cum chara: non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras, ſive æquora vobis;
Ad nulla eſt veſter damna retentus amor.
Oſcula nec venti certe tenuere, nec undæ:
Promptaque in amplexus brachia ſemper erant.
Sic utinam errarem: faceres tu mollia, conjux,
Æquora: te ſocia nil mihi triſte foret.
Nunc quoque, Telemacho tecum mihi ſoſpite tecto,
Omnia ſunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infeſtas rurſus queror ire per undas,
Herculeam Sparten, Nectoreamque Pylon.
Ingrata eſt pietas, cui tanta pericula ſubſunt:
Nam male commiſſus fluctibus ipſe fuit.
Sed labor in fine eſt; occurſum in littore vates
Dixit: in amplexus, chare, ferere tuos.
Noſcendus ſoli veniam tibi. tu preme ſollers
Lætitiam, et tacito gaudia conde ſinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum.
Sic cecinit laurus ille monere ſuas.
Forſitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modo deſpectum ſubito mirentur Ulyſſen:
Heu, precor, ut properet ille venire dies!
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias conjuge, chara, frui.

EPISTOLA SECUNDA.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

PHyllidi Demophoon patria dimittit ab urbe :
Et patriam meminit muneris eſſe tui.
Nec face Demophoon alia, nec conjuge captus,
Sed tam non felix, quam tibi notus erat.
Theſea, (quo ſocero nequicquam, Phylli, tumebas ;
Impuleritque ignes forſitan ille tuos)
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hoſpes :
Hunc illi finem longa ſenecta dedit.
Qui modo peltiferas fudit Mæotidas armis,
Alcidæ magni, non minor ipſe, comes.
Qui ſocerum Minoa gravi ſibi fecit ab hoſte,
Mirantem monſtri cornua victa ſui.
Arguor exilii (quis credat ?) cauſa fuiſſe :
Nec tacitum frater me finit eſſe reum :
Dum thalamos, inquit, dilectæ Phyllidos urges,
Et tuus externo ceſſat in igne furor :
Fluxere interea pede tempora lapſa fugaci ;
Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forſitan aut nondum fractis occurrere rebus,
Aut poteras fractis utilis eſſe tamen.
Cur potiora tibi Rhodopeïa regna fuere,
Quæque magis regnis chara puella fuit ?
Intonat his Acamas : eadem mox objicit Æthra ;
Infelix functæ jam prope ſortis anus.
Et quod non condant nati ſua lumina palmæ,
Feciſſe hæc noſtras arguit uſque moras.
Non equidem inficior : multum clamavit uterque :
Staret Threïciis cum mihi puppis aquis :
Poſcunt, Demophoon, (quid ceſſas ?) carbaſa venti :
Demophoon patrios reſpice dure Deos.
Reſpice : et exemplum, qua gaudes, Phyllida ſume.
Sic amat, ut terra nolit abire ſua.

Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: et præfert barbara regna tuis.
Me tamen hæc inter tacitum convicia sæpe
Adversis memini vota tulisse Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gavisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri:
Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dicere, non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi; et flentem solando sæpe, remansi,
Cum staret cursus jam mihi certa dies.
Denique Threïcia veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, jussit tardius ire ratem.
Ignosce et fasso; memor es Minoïdos ipse:
Antiquus necdum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circumdat sidera, dixit,
Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
Illum dilecta Bacchus sibi cedere jussit
Conjuge: desertæ crimen at ille subit.
Exemploque patris perjurus dicor et ipse:
Nec quæris causas, Sithoni dura, moræ:
Nec satis ampla putas rediturî pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates
Thesei, et miseræ rettulit acta domus?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi!) causa subest.
Non fratrem Hippolytum: cecidit miserabilis ille,
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excusso reditus: licet undique fata
Accumulent causas; tempora parva peto.
Thesea, quod superest, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spatium veniamque, peto: non perfidus absum:
Nec mihi jam terra tutior ulla tua est.
Quidquid mite fuit post diruta Pergama, quidquid
Aut Scylla, aut pelagi detinuere moræ:

Sola fuit Thrace. patria quoque jactor in illa :
Auxilium ſuperes caſibus una meis.
Si modo mens eadem : nec quod ſit jam mihi dives
Regia, Cecropia non minor arce, movet :
Nec patris offendunt caſus ; nec crimina matris ;
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid ? ſi Phœbeam peterem te conjuge Trojam,
Perque annos ſequerer bella gerenda decem ?
Penelopen audis : toto laudatur in orbe
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (ſic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, et inſtantes diſtulit arte procos :
Cum properata palam revocaret ſtamina noctis,
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant ſpreti connubia Thraces,
Phylli, times : ulli nubere, dura, potes ?
Eſtque tibi pectus cujuſque accedere tædæ ?
Obſtat perfidiæ nec metus iſte tuæ ?
Ah tibi quantus erit facti rubor ! ah tibi quantus
Tum dolor, adſpicies cum mea vela procul !
Damnabiſque tuos ſero temeraria queſtus ?
Demophoon, dices, hei mihi, fidus erat !
Demophoon rediit, et ſævos forſitan Euros
Paſſus, et hibernas dum quoque currit aquas.
Ah cur neſcio quam properavimus (hei mihi !) culpam ?
Rupi, quam ruptam ſum mihi quæſta, fidem.
Sic tamen ah potius, ſic perſtes ; quam mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor !
Quos tibi (me miſeram !) laqueos, quæ fata minaris ?
Et nimis audaces gens habet iſta Deos.
Parce, precor : famamque domus mihi crimen habentis
Perfidiæ, gemina ne preme, dura, nota.
Excuſet patrem fatis in parte relicta
Gnoſis : non merui, cur ferar ipſe nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Eſt animus reditus : ſed pia cauſa tenet ;

EPISTOLA TERTIA

PARIS ŒNONÆ.

QUÆ ſatis apta tibi tam juſte, Nympha, querenti
Reſcribam, fateor quærere verba manum.
Quærit, nec ſubeunt: ſentit, ſua crimina tantum;
Solvere, quæ ſentit, non ſinit alter amor.
Si levat hoc iras, ipſo me judice damnor.
Quid refert? cauſa tu meliore cales.
Damnatumque tibi me ſub ſua jura Cupido
Retrahit: alterius ſic quoque præda ſumus.
Prima meis tu pacta toris: faſſuſque juventam
Te primum accepta eſt conjuge noſter amer.
Nondum tantus eram: quo me genitore ſuperbum
Arguis; hoc dominus tunc retinendus eram:
Non ego Deïphobum ſperabam, aut Hectora fratrem,
Cum paſtos agerem, te comitante, greges:
Reginamque Hecuben, niſi matris nomine, noram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non eſt rationis amor: te conſule, Nympha;
Læſa es: ſed læſam ſcribis amare tamen.
Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes;
Rejectæ memor es tu tamen uſque facis.
Adde, quod hic fatis amor eſt adjutus, et illum
Præſcia venturi viderat ante ſoror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi federat aure,
Nec cecinit Grajos illa vocare viros.
Omnia vera vides: ſuperant mea vulnera tantum:
Utque tuam ſupplex poſcere cogar opem.
Te penes arbitrium noſtræ vitæque neciſque:
Victuri jam nunc pectora ſume tibi.
Fleviſti; memini, tamen hac in voce canentis:
Et, Mala, dixiſti, ſint precor iſta procul.
Nec ſic fata ferant, tulerint ſic cætera quamvis,
Ut poſſim Œnone perdere læſa Parin.

Tot ſuperare metus, qui me, nec credere cogit,
(Ignoſcas) idem te quoque fallit Amor.
Imperat ille Deis: cum vult, in cornua tauri,
Cum vult, in pennas deſtruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris; (heu flammis nata puella meis!)
Si ſua non cygno mutaſſet Juppiter ora;
Fluxerat in Danaës aureus ante ſinus.
Piniferamque Iden falſus luſtraverat ales:
Inter Agenoreas conſtiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis penſa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit Amor
Dicitur et Coæ ſediſſe in veſte puellæ.
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum, Œnone, (mea crimina dico)
Fugiſſe, et noſtros præpoſuiſſe toros.
Non ego præſtabam Phœbo: ſed tela Cupido:
His in te voluit legibus ire ſua.
Conſolare tamen digna tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove eſt.
Sed quod nata Jove eſt, minimum me tangit in illa:
Quod non eſt facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus eſſem
Creditus Idæis, Pegaſi Nympha, jugis!
Non mihi junonis, nec obeſſet Pallados ira;
Laudata eſt oculis quod Cytherea meis.
Dividit hæc aliis flammas celereſque pareſque:
Ut libitum eſt, nati temperat ipſa faces.
Non tamen evaluit vitare domeſtica tela:
Quos aliis arcus et ſibi dura tulit.
Deprenſam conjux illam in Mavorte dolebat:
Teſtibus hic Divis cum Jove queſtus erat,
Jam dolet et Mavors, terras ultroque reliquit:
Prætulit Anchiſen huic habitura ſuum.
Anchiſen propter voluit formoſa videri:
Viſaque poſt latam jacuit ulta deam. *
Quid mirum eſt potuiſſe Parin ſuccumbere Amori,
Immunis ſub quo non fuit ipſa parens?

Quam læſus Menelaus amat, non læſus amavi:
Adjice, non læſo quod comes ipſa fuit.
Et magnos (video) cogit mihi rapta tumultus:
Armataeque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli ne non ſit cauſa probanda:
Eſt illi facies digna movere duces:
Si mihi nulla fides; armatos reſpice Atridas:
Quam ſibi ſic repetunt, ſic metuenda mihi eſt.
Quod ſi vertendæ ſpem mentis concipis hujus;
Cur ceſſant herbæ, carmina curve tua?
Nam te nec Phœbi ſollertior artibus ulla eſt;
Phæbeæque Hecates ſomnia vera vides.
Tecum ſideribus, tecum deducere Lunam
Nubibus, et memini ſurripuiſſe diem.
Paſcebam tauros: interque armenta leones
Obſtupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoënta vocatum
Adjiciam curſus non tenuiſſe ſuos?
Ipſe pater Cebren, natæ male tutus ab ore,
Cantatas quoties reſtitit inter aquas:
Nunc locus Œnonæ eſt, nunc illam oſtende: parabis
Sive tuos ignes pellere, ſive meos.

P. OVII NASONIS

IBIS.

TEmpus ad hoc, luſtris jam bis mihi quinque peractis,
Omne fuit Muſæ carmen inerme meæ:
Nullaque, quæ poſſit, ſcriptis tot millibus exſtat
Littera Naſonis, ſanguinolenta legi.
Nec quemquam noſtri, niſi me læſere libelli:
Artificis periit cum caput Arte ſua.
Unus (et hoc ipſum eſt injuria magna) perennem
Candoris titulum non ſinit eſſe mei.
Quiſquis is eſt, (nam nomen adhuc utcunque tacebo)
Cogit inadſuetas ſumere tela manus.
Ille relegatum gelidos Aquilonis ad ortus
Non ſinit exilio delituiſſe meo
Vulneraque immitis requiem quærentia vexat:
Jactat et in toto nomina noſtra foro:
Perpetuoque mihi ſociatam fœdere lecti
Non patitur miſeri funera flere viri.
Cumque ego quaſſa meæ complectar membra carinæ;
Naufragii tabulas pugnat habere mei.
Et qui debuerat ſubitas exſtinguere flammas;
Is prædam medio raptor ab igne petit.
Nititur ut profugæ deſint alimenta ſenectæ;
Heu quanto noſtris dignior ipſe malis!
Di melius! quorum longe mihi maximus ille eſt,
Qui noſtras inopes noluit eſſe vias.
Huic igitur meritas grates, ubicunque licebit,
Pro tam manſueto pectore ſemper agam.
Audiet hæc Pontus: faciat quoque forſitan idem,
Terra ſit ut propior teſtificanda mihi.

At tibi, calcaſti qui me, violente, jacentem,
Quamlibet et miſero debitus hoſtis ero.
Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor;
Junctaque cum Luna lumina Solis erunt;
Parſque eadem cœli Zephyros emittet et Euros;
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus;
Et nova fraterno veniet concordia fumo;
Quem vetus accenſa ſeparat ira pyra;
Et Ver Autumno, Brumæ miſcebitur Æſtas;
Atque eadem regio Veſper et Ortus erunt:
Quam mihi ſit tecum poſitis, quæ ſumpſimus, armis
Gratia, commiſſis, improbe, rupta tuis.
Pax erit hæc nobis, donec mihi vita manebit,
Cum pecore infirmo quæ ſolet eſſe lupis.
Prima quidem cœpto committam prœlia verſu:
Non ſoleant quamvis hoc pede bella geri.
Utque petit primo plenum flaventis arenæ
Nondum calfacti velitis haſta ſolum;
Sic ego te ferro nondum jaculabor acuto:
Protinus inviſum nec petet haſta caput.
Et neque nomen in hoc, nec dicam facta libello:
Teque brevi, qui ſis, diſſimulare ſinam.
Poſtmodo, ſi perges, in te mihi liber Iambus
Tincta Lycambeo ſanguine tela dabit.
Nunc, quo Battiades inimicum devovet Ibin,
Hoc ego devoveo teque tuoſque modo.
Utque ille, hiſtoriis involvam carmina cæcis:
Non ſoleam quamvis hoc genus ipſe ſequi.
Illius ambages imitatus in Ibide dicar;
Oblitus moris judiciique mei.
Et quoniam, qui ſis, nondum quærentibus edo;
Ibidis interea tu quoque nomen habe.
Utque mei verſus aliquantum noctis habebunt;
Sic vitæ ſeries tota ſit atra tuæ.
Hæc tibi natali faxo, Janique Calendis,
Non mentituro quilibet ore legat.
Di maris et terræ; quique his meliora tenetis
Inter diverſos cum Jove regna polos;

Huc precor, huc veſtras omnes advertite mentes,
Et ſinite optatis pondus ineſſe meis.
Ipſaque tu Tellus, ipſum cum fluctibus Æquor,
Ipſe meas Æther accipe ſumme preces:
Sideraque, et radiis circumdata Solis imago;
Lunaque, quæ nunquam, quo prius, ore micas;
Noxque tenebrarum ſpecie reverenda tuarum;
Quæque ratum triplici pollice netis opus;
Quique per infernas horrendo murmure valles
Imperjuratæ laberis amnis aquæ;
Quaſque ferunt torto vittatis angue capillis
Carceris obſcuras ante ſedere fores;
Vos quoque, plebs Superum, Fauni, Satyrique, Lareſque,
Fluminaque, et Nymphæ, Semideûmque genus.
Denique ab antiquo Divi vetereſque novique,
In noſtrum cuncti tempus adeſte, Chao.
Carmina dum capiti malefido dira canuntur,
Et peragunt partes ira dolorque ſuas:
Adnuite optatis omnes ex ordine noſtris;
Et pars ſit voti nulla caduca mei.
Quæque precor, fiant: ut non mea dicta, ſed illa
Paſiphaës generi verba fuiſſe putet.
Quaſque ego tranſiero pœnas, patiatur et iſtas:
Plenius ingenio ſit miſer ille meo.
Neve minus valeant fictum execrantia nomen
Vota, minus magnos commoveantve Deos;
Illum ego devoveo, quem mens intelligit, Ibin;
Qui ſe ſcit factis has meruiſſe preces.
Nulla mora eſt in me: peragam rata vota ſacerdos:
Quiſquis ades ſacris, ore favete, meis.
Quiſquis ades ſacris, lugubria dicite verba;
Et fletu madidis Ibin adite genis:
Ominibuſque malis, pedibuſque accurrite lævis:
Et nigræ veſtes corpora veſtra tegant.
Tu quoque, quid dubitas ferales ſumere vittas?
Jam ſtat, ut ipſe vides, funeris ara tui.
Pompa parata tibi eſt: votis mora triſtibus abſit:
Da jugulum cultris, hoſtia dira, meis.

Terra tibi fruges, amnis tibi deneget undas :
Deneget adflatus ventus et aura ſuos.
Nec tibi Sol clarus, nec ſit tibi lucida Phœbe :
Deſtituant oculos ſidera cuncta tuos.
Nec ſe Vulcanus, nec ſe tibi præbeat aër :
Nec tibi det tellus, nec tibi pontus iter.
Exſul, inops erres, alienaque limina luſtres :
Exiguumque petas ore tremente cibum.
Nec corpus querulo, nec mens vacet ægra dolore :
Noxque die gravior ſit tibi, nocte dies.
Siſque miſer ſemper ; nec ſis miſerabilis ulli :
Gaudeat adverſis fœmina virque tuis.
Accedat lacrymis odium, dignuſque putere,
Qui mala, cum tuleris plurima, plura feras.
Sitque, quod eſt rarum, ſolito defecta favore
Ærumnæ facies invidioſa tuæ.
Cauſaque non deſit, deſit tibi copia mortis ;
Optatam fugiat vita coacta necem.
Luctatuſque diu cruciatos ſpiritus artus
Deſerat ; et longa torqueat ante mora.
Evenient : dedit ipſe mihi modo ſigna futuri
Phœbus : et a læva mœſta volavit avis.
Certe ego, quæ voveo, Superos motura putabo :
Speque tuæ mortis, perfide, ſemper alar.
[Finiet illa dies, quæ te mihi ſubtrahet olim :
Finiet illa dies, quæ mihi tarda venit]
Et prius hanc animam, nimium tibi ſæpe petitam,
Auferet illa dies, quæ mihi ſera venit :
Quam dolor hic unquam ſpatio evaneſcere poſſit :
Leniat aut odium tempus et hora meum.
Pugnabunt jaculis dum Thraces, lăzyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Iſter erit ;
Robora dum montes, dum pabula mollia campi,
Dum Tiberis flavas Tuſcus habebit aquas ;
Bella geram tecum : nec mors mihi finiet iras ;
Sæva ſed in manes manibus arma dabit.
Tum quoque, cum vacuas fuero dilapſus in auras,
Exanimis mores oderit umbra tuos.

Tum quoque factorum veniam memor umbra tuorum:
Insequar et vultus ossea larva tuos.
Sive ego, quod nolim, longis consumptus ab annis:
Sive manu facta morte solutus ero:
Sive per immensas jactabor naufragus undas;
Nostraque longinquus viscera piscis edet:
Sive peregrinæ carpent mea membra volucres;
Sive meo tingent sanguine rostra lupi:
Sive aliquis dignatus erit supponere terræ,
Aut dare plebeio corpus inane rogo.
Quidquid ero, Stygiis erumpere nitar ab oris,
Et tendam gelidas ultor in ora manus.
Me vigilans cernes: tacitis ego noctis in umbris
Excutiam somnos, visus adesse, tuos.
Denique quidquid ages, antes os oculosque volabo;
Et querar, et nulla sede quietus eris.
Verbera torta dabunt sonitum; nexæque colubris
Conscia fumabunt semper ad ora faces.
His vivus furiis agitabere: mortuus isdem;
Et brevior pœna vita futura tua est.
Nec tibi contingent funus lacrymæque tuorum:
Indeploratum projiciere caput.
Carnificisque manu, populo plaudente, traheris;
Infixusque tuis ossibus uncus erit.
Ipsæ te fugient, quæ carpunt omnia, flammæ:
Ruspuet invisum justa cadaver humus.
Unguibus et rostro tradus trahet illia vultur:
Et scindent avidæ perfida corda canes.
Deque tuo fiet (licet hac sis laude superbus)
Insatiabilibus corpore rixa lupis.
In loca ab Elysiis diversa fugabere campis;
Quasque tenent sedes noxia turba, coles.
Sisyphus est illic saxum volvensque petensque;
Quique agitur rapidæ vinctus ab orbe rotæ:
Quæque gerunt humeris perituras Belides undas,
Exulis Ægypti, turba cruenta, nurus.
Poma pater Pelopis præsentia quærit, et idem
Semper eget, liquidis semper abundat aquis;

Jugeribuſque novem qui ſummus diſtat ab imo,
Viſceraque adſiduæ debita præbet avi.
Hìc tibi de Furiis ſcindet latus una flagello,
Ut ſceleris numeros confiteare tui:
Altera Tartareis ſectos dabit unguibus artus:
Tertia fumantes incoquet igne genas.
Noxia mille modis lacerabitur umbra; tuaſque
Æacus in pœnas ingenioſus erit.
In te tranſcribet veterum tormenta reorum:
Manibus antiquis cauſa quietis eris.
Siſyphe, cui tradas revolubile pondus, habebis:
Verſabunt celeres nunc nova membra rotæ.
Hic erit, et ramos fruſtra qui captet et undas:
Hic inconſumpto viſcere paſcet avem.
Nec mortis pœnas mors altera finiet hujus:
Horaque erit tantis ultima nulla malis.
Inde ego pauca canam; frondes ut ſi quis ab Ida,
Aut ſummam Libyco de mare carpat aquam.
Nam neque quot flores Sicula naſcantur in Hybla,
Quotve ferat, dicam, terra Ciliſſa crocos.
Nec cum triſtis hiems Aquilonis inhorruit alis,
Quam multa fiat grandine canus Athos.
Nec mala voce mea poſſint tua cuncta referri;
Ora licet tribuas multiplicata mihi.
Tot tibi væ miſero venient taleſque ruinæ,
Ut cogi in lacrymas me quoque poſſe putem,
Illæ me lacrymæ facient fine fine beatum:
Dulcior hic riſu tum mihi fletus erit.
Natus es infelix; (ita Dî voluere) nec ulla
Commoda naſcenti ſtella, leviſve, fuit.
Non Venus adfulſit, non illa Juppiter hora:
Lunave non apto Solve fuere loco.
Nec ſatis utiliter poſitos tibi præbuit ignes,
Quem peperit magno lucida Maja Jovi.
Te fera, nec quidquam placidum ſpondentia, Martis
Sidera preſſerunt, falciferique ſenis.
Lux quoque natalis (ne quid, niſi triſte, videres)
Turpis, et inductis nubibus atra fuit.

Hæc eſt, in Faſtis cui dat gravis Allia nomen;
Quæque dies Ibin, publica damna, tulit.
Qui ſimul, impura matris prolapſus ab alvo,
Cinyphiam fœdo corpore preſſit humum;
Sedit in adverſo nocturnus culmine bubo,
Funereoque graves edidit ore ſonos.
Protinus Eumenides lavere paluſtribus ulvis,
Qua cava de Stygiis fluxerat unda vadis;
Pectoraque unxerunt Erebeæ felle colubræ;
Terque cruentatas increpuere manus:
Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino:
Hic primus pueri venit in ora cibus.
Perbibit inde ſuæ rabiem nutricis alumnus;
Latrat et in toto verba canina foro.
Membraque vinxerunt tinctis ferrugine pannis,
A male deſerto quos rapuere rogo.
Et, ne non fultum nuda tellure jaceret,
Molle ſuper ſilices impoſuere caput.
Jamque receſſuræ viridi de ſtipite factas
Admôrunt oculis uſque ſub ora faces.
Flebat, ut eſt infans fumis contactus amaris;
De tribus eſt cum ſic una locuta Soror;
Tempus in immenſum lacrymas tibi vovimus iſtas,
Quæ ſemper cauſa ſufficiente cadant.
Dixerat. at Clotho juſſit promiſſa valere:
Nevit et infecta ſtamina pulla manu.
Ut ne longa ſuæ præſagia diceret horæ;
Fata canet vates qui tua, dixit, erit.
Ille ego ſum vates: ex me tua vulnera diſces:
Dî modo dent vires in mea verba ſuas.
Carminibuſque meis accedant pondera rerum,
Quæ rata per luctus experiare tuos.
Neve ſine exemplis ævi cruciere prioris;
Sint tua Trojanis non leviora malis.
Quantaque clavigeri Pæantius Herculis heres,
Tanta venenato vulnera crure geras.
Nec levius doleas, quam qui bibit ubera cervæ,
Armatuſque tulit vulnus, inermis opem.

Quique ab equo præceps in Aleïa decidit arva ;
Exitio facies cui ſua pene fuit.
Id, quod Amyntorides, videas ; trepidumque miniſtro
Prætentes baculo, luminis orbus, iter.
Nec plus adſpicias, quam quem ſua filia rexit ;
Expertus ſcelus eſt cujus uterque parens.
Qualis eras, poſtquam eſt judex de lite jocoſa
Sumptus, Apollinea clarus in arte ſenex.
Qualis et ille fuit, quo præcipiente columba
Eſt data Palladiæ prævia duxque rati.
Quique oculis caruit, per quos male viderat aurum :
Inferias nato quos dedit orba parens.
Paſtor ut Ætnæus, cui caſus ante futuros
Telemus Eurymides vaticinatus erat.
Ut duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit,
Qui dedit : ut Thamyræ, Demodocique caput.
Sic aliquis tua membra ſecet ; Saturnus ut illas
Subſecuit partes, unde creatus erat.
Nec tibi ſit melior tumidis Neptunus in undis,
Quam cui ſunt ſubitæ frater et uxor aves.
Sollertique viro, laceræ quem fracta tenentem
Membra ratis Semeles eſt miſerata ſoror.
Vel tua, ne pœnæ genus hoc cognoverit unus,
Viſcera diverſis ſciſſa ferantur equis.
Vel quæ, qui redimi Romano turpe putavit,
A duce Puniceo pertulit, ipſe feras.
Nec tibi ſubſidio ſit præſens numen : ut illi,
Cui nihil Hercei profuit ara Jovis.
Utque dedit ſaltus e ſummo Theſſalus Oſſa ;
Tu quoque ſaxoſo præcipitere jugo.
Aut velut Euryali, qui ſceptrum cepit ab illo,
Sint artus avidis anguibus eſca tui.
Vel tua maturet, ſicut Minoïa fata,
Per caput infuſæ fervidus humor aquæ :
Utque parum miti, ſed non impune, Prometheus,
Aerias volucres ſanguine fixus alas.
Ac, velut Etracides magno ter ab Hercule quintus,
Cæſus in immenſum projiciare fretum.

Aut, ut Amyntiaden, turpi dilectus amore
Oderit, et sævo vulneret ense puer.
Nec tibi fida magis misceri pocula possint,
Quam qui cornigero de Jove natus erat.
More vel intereas capti suspensus Achæi,
Qui miser aurifera teste pependit aqua.
Aut ut Achilidæ cognato nomine clarum
Opprimat hostili tegula jacta manu.
Nec tua quam Pyrrhi, felicius ossa quiescant;
Sparsa per Ambracias quæ jacuere vias.
Nataque ut Æacidæ jaculis moriaris adactis:
Non licet hoc Cereri dissimulare nefas.
Utque nepos dicti nostro modo carmine regis
Cantharidum succos dante parente bibas.
Aut pia te cæso dicatur adultera: sicut,
Qua cecidit Leucon vindice, dicta pia est.
Inque pyram tecum charissima pignora mittas;
Quam finem vitæ Sardanapalus habet.
Utque Jovis Libyci templum violare parantes,
Acta Noto vultus condat arena tuos.
Utque necatorum Darëi fraude secundi,
Sic tua subsidens devoret ora cinis.
Aut, ut olivifera quondam Sicyone fugato,
Sit frigus mortis causa fameque tuæ.
Aut, ut Atarnites, insutus pelle juvenci
Turpiter ad dominum præda ferare tuum.
Inque tuo thalamo ritu jugulere Pheræi:
Qui datus est letho conjugis ense suæ.
Quosque putas fidos, ut Lariſſæus Aleuas,
Vulnere non fidos experiare tuo.
Utque Milon, sub quo cruciata est Pisa tyranno,
Vivus in occultas præcipiteris aquas.
Quæque in Adimantum, Phliasia regna tenentem
Ab Jove venerunt, te quoque tela petant.
Aut ut Amastriacis quondam Lenæus ab oris
Nudus Achillea deſtituaris humo.
Utque vel Eurydamas ter circum busta Thrasylli
Est Lariſſæis raptus ab hoste rotis.

Vel qui quæ fuerat tutatus mœnia sæpe
Corpore luſtravit non diuturna ſuo:
Utque novum paſſa genus Hippomeneïde pœnæ,
Tractus in Actæa fertur adulter humo:
Sic, ubi vita tuos inviſa reliquerit artus,
Ultores rapiant turpe cadaver equi.
Viſcera ſic aliquis ſcopulus tua figat; ut olim
Fixa ſub Euboïco Graja fuere ſinu.
Utque ferox periit et fulmine et æquore raptor;
Sic te merſuras adjuvet ignis aquas.
Mens quoque ſic Furiis vecors agitetur, ut illi
Unum cui toto corpore vulnus erat.
Utque Dryantidæ Rhodopeïa regna tenenti,
In gemino diſpar cui pede cultus erat.
Ut fuit Œtæo quondam, generoque draconum,
Tiſamenique patri, Callirhoëſque viro.
Nec tibi contingat matrona pudicior illa,
Qua potuit Tydeus erubuiſſe nuru.
Quæque ſui Venerem junxit cum fratre mariti,
Locris in ancillæ diſſimulata necem.
Dî quoque tam faciant poſſis gaudere fideli
Conjuge, quam Talai, Tyndareique gener.
Quæque, parare ſuis lethum patruelibus auſæ,
Belides, adſidua colla premuntur aqua.
Byblidos et Canaces, ſicut facis, ardeat igne:
Nec, niſi per crimen, ſit tibi nota ſoror.
Filia ſi fuerit; ſit quod Pelopea Thyeſtæ;
Myrrha ſuo patri, Nyctineneque ſuo.
Neve magis pia ſit, capitique parentis amica,
Quam tibi vel, Pterela, vel tibi, Niſe, fuit.
Infamemque locum ſceleris quæ nomine fecit,
Preſſit et inductis membra paterna rotis.
Ut juvenes pereas, quorum faſtigia vultus
Olim Piſeæ ſuſtinuere foris.
Ut qui perfuſam miſerorum ſæpe procorum
Ipſe ſuo melius ſanguine tinxit humum.
Proditor ut ſævi periit auriga tyranni,
Qui nova Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Ut qui velocem fruſtra petiere puellam;
Dum capta eſt pomis tardior illa tribus.
Ut qui tecta novi formam celantia monſtri
Intrarunt cæcæ non redeunda domus.
Ut quorum Æacides miſit violentus in altos
Corpora cum ſenis altera ſena rogos.
Ut quos, obſcuri luſos ambagibus oris,
Legimus infandæ Sphinga dediſſe neci.
Ut qui Biſtoniæ templo cecidere Minervæ:
Propter quod facies nunc quoque tecta Deæ eſt.
Ut qui Threïcii quondam præſepia regis
Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis.
Therodamanteos ut qui pavere leones
Quique Thoanteæ Taurica ſacra deæ.
Ut quos Scylla vorax, Scyllæque adverſa Charybdis,
Dulichiæ pavidos eripuere rati:
Ut quos demiſit vaſtam Polyphemus in alvum:
Ut Læſtrygonias qui ſubiere domos.
Ut quos dux Pœnus merſit putealibus undis,
Et jacto canas pulvere fecit aquas.
Sex bis ut Icaridos famulæ periere procique,
Inque caput domini qui dabat arma procis.
Ut jacet Aönio luctator ab hoſpite fuſus,
Qui (mirum) victor, cum cecidiſſet, erat.
Ut quos Antæi fortes preſſere lacerti;
Quoſque feræ morti Lemnia turba dedit.
Ut qui poſt longum ſacri monſtrator iniqui
Elicuit pluvias victima cæſus aquas.
Frater ut Antæi, quo ſanguine debuit, aras.
Tinxit; et exemplis occidit ipſe ſuis.
Ut qui terribiles pro gramen habentibus herbis
Impius humano viſcere pavit equos.
Ut duo diverſis ſub eodem vindice cæſi
Temporibus Neſſus, Dexamenique gener.
Ut pronepos, Saturne, tuus: quem reddere vitam
Urbe Coronides vidit ab ipſe ſua.
Ut Sinis, et Sciron, et de Polypemone natus,
Quique homo parte ſui, parte juvencus erat.

Quique trabes preſſas ab humo mittebat in auras,
Æquoris adſpiciens hujus et hujus aquas.
Quæque Ceres vidit lætho pereuntia vultu
Corpora Theſea Cercyonea manu.
Hæc tibi, quem meritis precibus mea devovet ira,
Eveniant, aut his non leviora malis.
Qualis Achæmenides Sicula deſertus in Ætna,
Troïca cum vidit vela venire, fuit.
Qualis erat nec non fortuna binominis Iri,
Quique tenent pontem, quæ tibi pejor erit.
Filius et Cereris fruſtra tibi ſemper ametur;
Deſtituatque tuas uſque petitus opes.
Utque per alternos unda labente recurſus
Subtrahitur preſſo mollis arena pedi;
Sic tua neſcio quo ſemper fortuna liqueſcat:
Lapſaque per medias effluat uſque manus.
Utque pater ſolitæ varias mutare figuras
Plenus inexſtincta deficiare fame.
Nec dapis humanæ ſubeant faſtidia: quaque
Parte potes, Tydeus temporis hujus eris.
Atque aliquid facias, a veſpere rurſus ad ortus
Cur exſternati Solis agantur equi.
Fœda Lycaoniæ repetes convivia menſæ,
Tentabiſque cibi fallere fraude Jovem.
Teque aliquis poſito tentet vim numinis opto:
Tantalides tu fis, Tereïdeſque puer.
Et tua ſic latos ſpargantur membra per agros;
Tanquam quæ patrias detinuere vias.
Ære Perilleo veros imitere juvencos,
Ad formam tauri conveniente ſono.
Utve ferox Phalaris, lingua prius enſe reſecta,
More bovis, Paphio clauius in ære gemas.
Dumque redire voles ævi melioris in annos,
Ut vetus Admeti decipiare ſocer.
Atque eques in medii mergare voragine cœni,
Dummodo ſint fati nomina nulla tui.
Atque utinam pereas, velut, de dentibus orti
Sidonia jactis Graja per arva manu,

Et quæ Penthides fecit, fraterque Meduſæ,
Eveniant capiti vota ſiniſtra tuo.
Et quibus exiguo volucris devota libello eſt,
Corpora projecta quæ ſua purgat aqua.
Vulnera totque feras, quot dicitur ille tuliſſe,
Cujus ab inferiis culter abeſſe ſolet.
Attonituſque feces, ut quos Cybeleïa mater
Incitat, ad Phrygios vilia membra modos.
Deque viro fias nec fœmina, nec vir, ut Attys;
Et quatias molli tympana rauca manu.
Inque pecus ſubito Magnæ vertare Parentis:
Victor ut eſt celeri victaque verſa pede.
Solaque Limone pœnam ne ſenſerit illam,
Et tua dente fero viſcera carpat equus.
Aut, ut Caſſandreus, domino non mitior illo,
Saucius ingeſta contumuleris humo
Aut, ut Abantiades, aut ut Cygneïus heros,
Clauſus in æquoreas præcipiteris aquas.
Victima vel Phœbo ſacras macteris ad aras:
Quam tulit a ſævo Theudotus hoſte necem.
Aut te devoveat certis Abdera diebus,
Saxaque devotum grandine plura petant.
Aut Jovis infeſti telo feriare triſulco:
Ut ſatus Hipponöo, Doſithoëſque pater.
Ut ſoror Autonoës, ut cui matertera Maja eſt:
Ut temere optatos qui male rexit equos.
Ut ferus Æolides, ut ſanguine cretus eodem,
Quo genita eſt, liquidis quæ caret Arctos aquis.
Ut Macedo rapidis icta eſt cum conjuge flammis;
Sic, precor, ætherei vindicis igne cadas.
Prædave ſis illis, quibus eſt Latonia Delos
Ante diem rapto non adeunda Thaſo.
Quique verecundæ ſpeculantem labra Dianæ.
Quique Crotopiaden diripuere Linon.
Neve venenato levius feriaris ab angue,
Quam ſenis Œagri Calliopeſque nurus;
Quam puer Hypſipyles: quam qui cava primus acuta
Cuſpide ſuſpecti robora fixit equi.

Neve gradus adeas Elpenore cautius altos :
Vimque feras vini, quo tulit ille modo.
Tamque cadas domitus, quam quiſquis ad arma vocantem
Juvit inhumanum Thiodamanta Dryops.
Quam ferus ipſe ſuo periit mactatus in antro
Proditus incluſæ Cacus ab ore bovis.
Quam qui dona tulit Lernæo tincta veneno,
Euboïcaſque ſuo ſanguine tinxit aquas.
Vel de præcipiti venias in Tartara ſaxo,
Ut qui Socraticum de nece legit opus.
Ut qui Theſeæ fallacia vela carinæ
Vidit : ut Iliaca miſſus ab arce puer.
Ut teneri nutrix, eadem matertera, Bacchi :
Ut cui cauſa necis ſerra reperta fuit.
Lydia ſe ſcopulis ut virgo miſit ab altis,
Dixerat invito quæ mala verba Deo.
Fœta tibi occurrat patrio popularis in arvo,
Sitque Phayllacæ cauſa leæna necis.
Quique Lycurgiden lethavit et arbore natum,
Idmonaque audacem, te quoque rumpat aper.
Iſque vel exanimis faciat tibi vulnus : ut illi,
Ora ſuperfixi quem cecidere ſuis.
Sive idem ſimili pinus quem morte peregit :
Phryx et venator ſis Barecyntiades.
Si tua contigerit Minoas puppis arenas ;
Te Corcyræum Creſſia turba putet.
Lapſuramque domum ſubeas ; ut ſanguis Alcyæ :
Stella Leoprepidæ cum fuit æqua viro.
Utque vel Evenus torrenti flumine merſus
Nomina des rapidæ, vel Tiberinus, aquæ.
Aſtacidæque modo deciſa cadavere trunco,
Digna feris, homini ſit caput eſca tuum.
Quodque ferunt Bretean feciſſe cupidine mortis,
Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.
Incluſuſque necem cavea patiaris, ut ille
Non profecturæ conditor hiſtoriæ.
Utque repertori nocuit pugnacis Iambi,
Sic ſit in exitium lingua proterva tuum.

Utque parum ſtabili qui carmine læſit Athenas,
Inviſus pereas, deficiente cibo.
Utve lyræ vates fertur periiſſe ſeveræ;
Cauſa ſit exitii dextera læſa tui.
Utque Agamemnonio vulnus dedit anguis Oreſtæ;
Tu quoque de morſu virus habente cadas.
Sit tibi conjugii nox prima noviſſima vitæ,
Eupolis hoc periit, et nova nupta, modo.
Utque cothurnatum cecidiſſe Lycophrona narrant;
Hæreat In fibris fixa ſagitta tuis.
Aut lacer in ſilvis manibus ſpargare tuorum:
Sparſus ut eſt Thebis angue creatus avo.
Perque feros montes tauro rapiente traharis:
Ut tracta eſt conjux imperioſa Lyci.
Quodque ſuæ paſſa eſt pellex invita ſorori,
Excidat ante pedes lingua reſecta tuos.
Conditor ut tardæ, blæſus cognomine, Cyrrhæ,
Orbis in innumeris inveniare locis.
Inque tuis opifex, vati quod fecit Achæo,
Noxia luminibus ſpicula condat apis.
Fixus et in duris carparis viſcera ſaxis:
Ut cui Pyrrha ſui filia fratris erat.
Ut puer Harpagides referas exempla Thyeſtæ;
Inque tui cæſus viſcera patris eas.
Trunca geras ſævo mutilatis partibus enſe,
Qualia Mimnerni membra fuiſſe ferunt.
Utve Syracoſio præſtricta fauce poëtæ,
Sic animæ laqueo ſit via clauſa tuæ.
Nudave derepta pateant tua viſcera pelle;
Ut Phrygium cujus nomina flumen habet.
Saxificæ videas infelix ora Meduſæ,
Cephenum multos quæ dedit una neci.
Potniadum morſus ſubeas, ut Glaucus, equarum:
Inque maris ſalias, Glaucus ut alter, aquas.
Utque duobus idem dictis modo nomen habenti,
Præfocent animæ Gnoſia mella viam.
Sollicitoque bibas, Anyti doctiſſimus olim
Imperturbato quod bibit ore reus.

Nec tibi, ſiquid amas, felicius Hæmone cedat :
Utque ſua Macareus, ſic potiare tua.
Vel videas, quod jam, cum flammæ cuncta tenerent,
Hectoreus patria vidit ab arce puer.
Sanguine probra luas, ut avo genitore creatus;
Per facinus ſoror eſt cui ſua facta parens.
Oſſibus inque tuis teli genus hæreat illud,
Traditur Icarii quo cecidiſſe gener.
Utque loquax in equo eſt eliſus guttur acerno,
Sic tibi claudatur pollice vocis iter.
Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta,
Ictaque pro ſolidis frugibus oſſa ſonent.
Utque patrem Pſamathes, condat te Phœbus in ima
Tartara; quod natæ fecerat ille ſuæ.
Inque tuos ea peſtis eat, quam dextra Chorœbi
Vicit, opem miſeris Argoliciſque tulit.
Utque nepos Æthræ, Veneris periturus ob iram,
Exul ab attonitis excutiaris equis.
Propter opes magnas ut perdidit hoſpes alumnum;
Perdat ob exiguas te tuus hoſpes opes.
Utve ferunt fratres ſex cum Damaſichthone cæſos;
Intereat tecum ſic genus omne tuum.
Addidit ut fidicen miſeris ſua funera natis,
Sic tibi ſint vitæ tædia juſta tuæ.
Utve ſoror Pelopis, ſaxo durerus oborto,
Et læſus lingua Battus ab ipſe ſua.
Aëra ſi miſſo vacuum jaculabere diſco;
Quo puer Œbalides, ictus ab orbe cadas.
Si qua per alternos pulſabitur unda lacertos,
Omnis Abydena ſit tibi pejor aqua.
Comicus ut liquidis periit, dum nabat, in undis;
Et tua ſic Stygius ſtrangulet ora liquor.
Aut ubi ventoſum ſuperaris naufragus æquor,
Contacta pereas, ut Palinurus, humo.
Utque cothurnatum vatem, tutela Dianæ,
Dilanient vigilum te quoque turba canum.
Aut ut Trinacrius ſalias ſuper ora gigantis,
Plurima qua flammis Sicanis Ætna vomit.

Diripiantque tuos insanis unguibus artus
Strymoniæ matres; Orpheos esse ratæ.
Natus ut Althææ flammis absentibus arsit,
Sic tuus ardescat stipitis igne rogus.
Ut nova Phasiaca compressa est nupta corona,
Utque pater nuptæ, cumque parente domus.
Ut cruor Herculeos abiit diffusus in artus;
Corpora pestiferum sic tua virus edat.
Qua sua Penthiden proles est ulta Lycurgum,
Hæc maneat teli te quoque plaga novi.
Utque Milon, robur diducere fissile tentes;
Nec possis captas inde referre manus.
Muneribusque tuis lædaris, ut Icarus; in quem
Intulit armatas ebria turba manus.
Quodque dolore necis patriæ pia filia fecit,
Vincula per laquei fac tibi guttur eant.
Obstructoque famem patiaris limine tecti,
Ut legem pœnæ cui dedit ipsa parens.
Illius exemplo violes simulacra Dianæ,
Aulidis a portu qui leve vertit iter.
Naupliadæve modo ficto pro crimine pœnas
Morte luas; nec te non meruisse juvet.
Æthalion vita spoliavit ut Isidis hospes,
Quem memor a sacris nunc quoque pellit Iön.
Utque Melanthea tenebris a cæde latentem
Prodidit officio luminis orba parens;
Sic tua conjectis fodiantur pectora telis;
Sic, precor, auxiliis impediare tuis.
Qualis equos pacto, quos fortis agebat Achilles;
Acta Phrygi timido; nox tibi talis eat.
Nec tu, quam Rhesus, somno meliore fruaris;
Quam comites Rheso tum necis, ante viæ:
Ut quos cum Rutulo morti Rhamnete dederunt
Impiger Hyrtacides, Hyrtacidæque comes.
Clinadæve modo circumdatus ignibus atris
Membra feras Stygiæ semicremata rati.
Utve Remo muros auso transire recentes,
Noxia sint capiti rustica tela tuo.

Denique, Sarmaticas inter Geticasque sagittas,
His, precor, ut vivas et moriare locis.
Hæc tibi tantisper subito sint missa libello;
Immemores ne nos esse querare tui.
Pauca quidem, fateor; sed Dî dent plura rogatis,
Multiplicentque suo vota favore mea.
Postmodo plura leges; et nomen habentia verum:
Et pede quo debent acria bella geri.

P. OVIDII NASONIS

CONSOLATIO

AD

LIVIAM AUGUSTAM,

DE

MORTE DRUSI CÆSARIS.

VISA diu felix, mater modo dicta Neronum,
Jam tibi dimidium nominis hujus abeſt.
Jam legis in Druſum miſerabile, Livia, carmen:
Unum, qui dicat jam tibi, Mater, habes,
Nec tua te pietas diſtendit amore duorum:
Nec poſito fili nomine, dicis; Uter?
Et quiſquam leges audet tibi dicere fiendi?
Et quiſquam lacrymas temperat ore tuas?
Hei mihi, quam facile eſt (quamvis hic contigit omnes)
Alterius luctu fortia verba loqui!
Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu;
Fortior ut poſſis cladibus eſſe tuis.
Occidit exemplum juvenis venerabile morum:
Maximus ille armis, maximus ille toga.
Ille modo eripuit latebroſas hoſtibus Alpes,
Et titulum belli dux, duce fratre, tulit.
Ille genus Suevos acre, indomitoſque Sicambros
Contudit, inque fugam barbara terga dedit:

Ignotumque tibi meruit, Romane, triumphum ;
Protulit in terras imperiumque novas.
Solvere vota Jovi, fatorum ignara tuorum
Mater, et armiferæ solvere vota Deæ,
Gradivumque patrem donis implere parabas ;
Et quoscumque coli jusque piumque Deos.
Maternaque sacros agitabas mente triumphos :
Forsitan et curæ jam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Jovis arce manet.
Fingebas reducem ; præceptàque mente fovebas
Gaudia ; et ante oculos jam tibi victor erat.
Jam veniet : jam me gratantem turba videbit :
Jam mihi pro Druso dona ferenda meo.
Obvia progrediar, felixque per oppida dicar ;
Collaque et hoc oculos illius ore premam.
Talis erit : sic occurret : sic oscula junget :
Hoc mihi narrabit : sic prior ipsa loquar.
Gaudia vana foves : spem pone, miserrima, falsam :
Define de Druso læta referre tuo.
Cæsaris illud opus, voti pars altera vestri,
Occidit : indignas, Livia, solve comas.
Quid tibi nunc mores prosunt, actumque pudice
Omne ævum, et tanto tam placuisse viro ?
Quidque pudicitia tantum meruisse bonorum,
Ultima sit laudes inter ut illa tuas ?
Quid tenuisse animum contra sua sæcula rectum ;
Altius et vitiis exseruisse caput ?
Nec nocuisse ulli, et fortunam habuisse nocendi ?
Nec quemquam nervos extimuisse tuos ?
Nec vires erasse tuas Campoque Foroque ;
Quamque libet citra constituisse domum ?
Nempe per hos etiam Fortunæ injuria mores
Regnat ; et incerta est hic quoque nixa rota.
Hic quoque sentitur. ne quid non improba carpat,
Sævit ; et injustum jus sibi ubique facit.
Scilicet immunis si luctus una fuisset
Livia ; Fortunæ regna minora forent ?

Quid si non habitu sic se gessisset in omni,
Ut sua non essent invidiosa bona?
Cæsaris adde domum; quæ certe, funeris expers,
Debuit humanis altior esse malis
Ille vigil, summa sacer ille locatus in arce,
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipse suis, nec quemquam flere suorum;
Nec, quæ nos patimur vulgus, et ipse pati.
Vidimus erepta morientem stirpe Sororis:
Luctus, ut in Druso, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, sepulchro:
Et cepit generos jam locus ille duos.
Vix posito Agrippa tumuli bene janua clausa est:
Perficit officium funeris, ecce, soror.
Ecce, ter ante datis, jactura novissima Drusus
A magno lacrymas Cæsare quartus habet.
Claudite jam, Parcæ, nimium reserata sepulchra;
Claudite: plus justo jam domus ista patet.
Cedis; et incassum tua nomina, Druse, levantur,
Ultima sit fati hæc summa querela tui.
Iste potest implere dolor vel sæcula tota,
Et magni luctus obtinuisse locum.
Multi in te amissi; nec, cui tot turba bonorum,
Omnis cui virtus contigit, unus eras.
Nec genetrice tua fecundior ulla parentum:
Tot bona per partus quæ dedit una duos.
Heu! par illud ubi est, totidem virtutibus æquum?
Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus, attonitum fraterna morte, Neronem
Squallida promissa fiere per ora coma,
Dissimilemque sui vultu profitente dolorem:
Hei mihi, quam toto luctus in ore fuit?
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidisti: lacrymas vidit at ille tuas.
Adfigique suis moriens tua pectora sensit,
Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
Lumina, cærulea jam jamque natantia morte,
Lumina, fraternas jam subitura manus.

~~Ignotumque tibi meruit, Romane, triumphum ;~~
Protulit in terras imperiumque novas.
Solvere vota Jovi, fatorum ignara tuorum
Mater, et armiferæ ſolvere vota Deæ,
Gradivumque patrem donis implere parabas ;
Et quoſcumque coli juſque piumque Deos.
Maternaque ſacros agitabas mente triumphos :
Forſitan et curæ jam tibi currus erat.
Funera pro ſacris tibi ſunt ducenda triumphis,
Et tumulus Druſum pro Jovis arce manet.
Fingebas reducem ; præceptàque mente fovebas
Gaudia ; et ante oculos jam tibi victor erat.
Jam veniet : jam me gratantem turba videbit :
Jam mihi pro Druſo dona ferenda meo.
Obvia progrediar, felixque per oppida dicar ;
Collaque et hoc oculos illius ore premam.
Talis erit : ſic occurret : ſic oſcula junget :
Hoc mihi narrabit : ſic prior ipſa loquar.
Gaudia vana foves : ſpem pone, miſerrima, falſam :
Deſine de Druſo læta referre tuo.
Cæſaris illud opus, voti pars altera veſtri,
Occidit : indignas, Livia, ſolve comas.
Quid tibi nunc mores proſunt, actumque pudice
Omne ævum, et tanto tam placuiſſe viro ?
Quidque pudicitia tantum meruiſſe bonorum,
Ultima ſit laudes inter ut illa tuas ?
Quid tenuiſſe animum contra ſua ſæcula rectum ;
Altius et vitiis exſeruiſſe caput ?
Nec nocuiſſe ulli, et fortunam habuiſſe nocendi ?
Nec quemquam nervos extimuiſſe tuos ?
Nec vires erraſſe tuas Campoque Foroque ;
Quamque libet citra conſtituiſſe domum ?
Nempe per hos etiam Fortunæ injuria mores
Regnat ; et incerta eſt hic quoque nixa rota.
Hic quoque ſentitur. ne quid non improba carpat,
Sævit ; et injuſtum jus ſibi ubique facit.
Scilicet immunis ſi luctus una fuiſſet
Livia ; Fortunæ regna minora forent ?

Quid ſi non habitu ſic ſe geſſiſſet in omni,
Ut ſua non eſſent invidioſa bona?
Cæſaris adde domum; quæ certe, funeris expers,
Debuit humanis altior eſſe malis
Ille vigil, ſumma ſacer ille locatus in arce,
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fieri ipſe ſuis, nec quemquam flere ſuorum;
Nec, quæ nos patimur vulgus, et ipſe pati.
Vidimus erepta morientem ſtirpe Sororis:
Luctus, ut in Druſo, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, ſepulchro:
Et cepit generos jam locus ille duos.
Vix poſito Agrippa tumuli bene janua clauſa eſt:
Perficit officium funeris, ecce, ſoror.
Ecce, ter ante datis, jactura noviſſima Druſus
A magno lacrymas Cæſare quartus habet.
Claudite jam, Parcæ, nimium reſerata ſepulchra;
Claudite: plus juſto jam domus iſta patet.
Cedis; et incaſſum tua nomina, Druſe, levantur,
Ultima ſit fati hæc ſumma querela tui.
Iſte poteſt implere dolor vel ſæcula tota,
Et magni luctus obtinuiſſe locum.
Multi in te amiſſi: nec, cui tot turba bonorum,
Omnis cui virtus contigit, unus eras.
Nec genetrice tua fœcundior ulla parentum:
Tot bona per partus quæ dedit una duos.
Heu! par illud ubi eſt, totidem virtutibus æquum?
Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus, attonitum fraterna morte, Neronem
Squallida promiſſa flere per ora coma,
Diſſimilemque ſui vultu profitente dolorem:
Hei mihi, quam toto luctus in ore fuit?
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidiſti: lacrymas vidit at ille tuas.
Adfigique ſuis moriens tua pectora ſenſit,
Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
Lumina, cærulea jam jamque natantia morte,
Lumina, fraternas jam ſubitura manus.

At miſeranda parens ſuprema neque oſcula fixit,
Frigida nec fovit membra tremente ſinu.
Non animam adpoſito fugientem excepit hiatu;
Nec traxit cæſas per tua membra comas.
Raptus es abſenti, dum te fera bella morantur,
Utilior patriæ, quam tibi, Druſe, tuæ.
Liquitur: ut quondam, Zephyris et ſolibus ictæ
Solvuntur teneræ, vere tepente, nives.
Te queritur, caſuſque malos, irriſaque tales,*
Accuſatque annos, ut diuturna, ſuos.
Talis in umbroſis, mitis nunc denique, ſilvis
Deflet Threïcium Daulias ales Ityn:
Halcionum tales ventoſa per æquora queſtus
Ad ſurdas tenui voce ſonantur aquas.
Sic plumoſa novis plangentes pectora pennis
Œniden ſubitæ concinuiſtis aves.
Sic flevit Clymene: ſic et Clymeneïdes, alte
Cum juvenis patriis excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrymas, duratque, tenetque,
Suſpenſaſque oculus fortior intus agit.
Erumpunt, iterumque gravant gremiumque ſinuſque,
Effulæ gravidis uberibuſque genis.
In vires abiit flendi mora. plenior unda
Defluit, exigua ſi qua retenta mora.
Tandem ubi per lacrymas licuit, ſic flebilis orſa eſt,
Singultu medios impediente ſonos.
Nate, brevis fructus, duplicis ſors altera partus,
Gloria confectæ, nate, parentis, ubi es?
Sed neque jam duplicis, neque jam ſors altera, partus,
Gloria confectæ nunc quoque matris, ubi es?
Heu! modo tantus, ubi es? tumulo portaris et igni:
Hæc ſunt in reditus dona paranda tuos?
Liccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna videre fui?
Cæſaris Uxori ſi talia dicere fas eſt;
Jam dubito, magnos an rear eſſe Deos.
Nam quid ego admiſi? quæ non ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruiſſe Deos?

Hic pietatis honos? artus amplector inanes.
Et vorat hos ipsos flamma roguſque ſinus.
Tene ego ſuſtineo poſitum ſcelerata videre?
Tene meæ poterunt ungere, nate, manus?
Nunc ego te infelix ſummum teneoque tuorque?
Effingoque manus? oraque ad ora fero?
Nunc primum adſpiceris conſul victorque parenti;
Sic mihi, ſic miſeræ nomina tanta refers?
Quos primum vidi faſces, in funere vidi:
Et vidi everſos, indiciumque mali.
Quis credat? matri lux hæc mœſtiſſima venit:
Qua natum in ſummo vidit honore ſuum.
Jamne ego non felix? jam pars mihi rapta Neronum,
Materni celeber nomine Druſus avi?
Jamne meus non eſt, nec me facit ille parentem?
Jamne fui Druſi mater? et ipſe fuit?
Nec cum victorem referetur adeſſe Neronem:
Dicere jam potero, Major, an alter, adeſt?
Ultima contigimus. jus matris habemus ab uno:
Unius eſt munus, quod tamen orba negor.
Me miſeram! extimui, friguſque per oſſa cucurrit.
Nil ego jam poſſum certa vocare meum.
Hic meus ecce fuit: jubet hic de fratre vereri;
Omnia jam metuo: fortior ante fui.
Soſpite te ſaltem moriar, Nero! tu mea condas
Lumina, et excipias hanc animam ore pio
Atque utinam Druſi manus altera, et altera fratris,
Formarent oculos, comprimerentque, meos!
Quod licet, hoc certe tumulo ponemur in uno,
Druſe: neque ad veteres conditus ibis avos.
Miſcebor cineri que cinis, atque oſſibus oſſa.
Hanc lucem celeri turbine Parca neat!
Hæc et plura refert: lacrymæ ſua verba ſequuntur,
Oraque nequicquam per modo queſta fluunt.
Quin etiam corpus, matri vix vixque remiſſum,
Exſequiis caruit, Livia, pene ſuis.
Quippe ducem arſuris exercitus omnis in armis,
Inter quæ periit, ponere certus erat.

Abſtulit invitis corpus venerabile Frater;
Et Druſum patriæ, quod licuitque, dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Druſi;
(Heu facinus!) per quæ victor iturus erat.
Per quæ deletis Rhætorum venerat armis.
Hei mihi, quam diſpar huic fuit illud iter!
Conſul init fractis mœrentem faſcibus Urbem.
Quid faceret victus, ſic ubi victor init?
Mœſta domus plangore ſonat, cui figere lætus
Parta ſua dominus voverat arma manu.
Urbs gemit, et vultum miſerabilis induit unum:
Gentibus adverſis forma ſit illa; precor!
Incerti clauduntque domos, ſtrepitantque per urbem;
Hic illic pavidi clamque palamque dolent.
Jura ſilent, mutæque tacent ſine vindice leges:
Adſpicitur toto purpura nulla foro.
Dique latent templis: neque iniqua ad funera vultus
Præbent: nec poſcunt thura ferenda rogo.
Obſcuros delubra tenent: pudet ora colentum
Adſpicere, invidiæ, quam meruere, metu.
Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
Suſtulerat timidas ſidera ad alta manus:
Jamque precaturus, Quid ego autem credulus, inquit,
Suſcipiam in nullos irrita vota Deos?
Livia, non illos pro Druſo Livia movit:
Nos erimus magno maxima cura Jovi?
Dixit: et iratus vota inſuſcepta reliquit;
Duravitque animum, deſtituitque preces.
Obvia turba ruit: lacrymiſque rigantibus ora
Conſulis erepti publica damna refert.
Omnibus idem oculi; par eſt concordia flendi:
Funeris exſequiis adſumus omnis Eques.
Omnis adeſt ætas: mœrent juvenesque ſeneſque:
Auſoniæ matres, Auſoniæque nurus.
Auctoriſque ſui præfertur imagine mœſta,
Quæ victrix templis debita laurus erat.
Certat onus lecti generoſa ſubire juventus:
Et ſtudet officio ſedula colla dare.

Et voce et lacrymis laudaſti, Cæſar, alumnum;
Triſtia cum medius rumperet oſſa dolor.
Tu lethum optaſti, Dis averſantibus omen,
Par tibi: ſi ſinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cœlum: te fulmine pollens,
Accipiet cupidi regia magna Jovis.
Quod petiit, tulit ille; tibi ut ſua facta placerent:
Magnaque laudatus præmia mortis habet.
Armataeque rogum celebrant de more cohortes:
Et pedes exſequias reddit equeſque duci.
Te clamore vocant iterumque iterumque ſupremo:
At vox adverſis collibus icta redit.
Ipſe pater flavis Tiberinus inhorruit undis:
Suſtulit et medio nubilus amne caput.
Tum ſalice implexum, muſcoque et arundine, crinem
Cæruleo magna legit ab ore manu:
Uberibuſque oculis lacrymarum flumina miſit:
Vix capit adjectas alveus altus aquas.
Jamque rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus et intactum tollere, certus erat.
Suſtentabat aquas, curſuſque inhibebat equorum,
Ut poſſet toto proluere amne rogum.
Sed Mavors templo vicinus, et accola Campi
Tot dixit ſiccis verba nec ipſe genis.
Quanquam amnes decet ita; tamen, Tiberine, quieſcas:
Non tibi; non ullis vincere fata datur.
Iſte meus periit: periitque arma inter et enſes:
Et dux pro patria. funere cauſa latet
Quod potui tribuiſſe, dedi: victoria parta eſt:
Auctor abeſt operis, ſed tamen exſtat opus.
Quondam ego tentavi Clothoque, duaſque ſorores,
Pollice quæ certo penſa ſevera trahunt,
Ut Remus Iliades, et frater conditor Urbis
Effugerent aliqua ſtagna profunda via.
De tribus una mihi, Partem accipe, quæ datur, inquit,
Muneris: ex iſtis, quod petis, alter erit.
Hic tibi; mox Veneri Cæſar promiſſus uterque.
Hos debet ſolos Martia Roma Deos.

Sic cecinere Deæ: nec tu, Tiberine, repugna,
Irrite; nec flammas amne morare tuo.
Nec juvenis poſiti ſupremos deſtrue honores:
Vade age, et admiſſis labere pronus aquis.
Paret: et in longum ſpatioſas explicat undas;
Structaque pendenti pumice tecta ſubit.
Flamma diu cunctata caput contingere ſanctum,
Erravit poſito lenta ſub uſque toro.
Tandem ubi complexa eſt ſilvas, alimentaque ſumpſit
Æthera ſubjectis lambit et aſtra comis.
Qualis in Herculeæ colluxit collibus Œtæ,
Cum ſunt impoſito membra cremata Deo.
Uritur heu decor ille viri, generoſaque forma,
Et faciles vultus; uritur ille vigor!
Victriceſque manus, facundaque principis ora,
Pectoraque, ingenii magna capaxque domus!
Spes quoque multorum flammis uruntur in iſdem:
Iſte roga miſeræ viſcera matris habet.
Facta ducis vivent, operoſaque gloria rerum:
Hæc manet: hæc avidos effugit una rogos.
Pars erit hiſtoriæ, totoque legetur in ævo:
Seque opus ingeniis carminibuſque dabit.
Stabis et in roſtris tituli ſpecioſus honore;
Cauſaque dicemur nos tibi, Druſe, necis.
At tibi jus veniæ ſupereſt; Germania, nullum:
Poſtmodo tu pœnas, barbare, morte dabis.
Adſpiciam Regum liventia colla catenis;
Duraque per ſævas vincula nexa manus:
Et tandem trepidos vultus: inque illa ferocum
Invitis lacrymas decidere ora genis.
Spiritus ille minax, et Druſi morte ſuperbus,
Carnifici in mœſto carcere dandus erit.
Conſiſtam, lætiſque oculis, lentuſque videbo
Strata per obſcænas corpora nuda vias.
Hunc Aurora diem, ſpectacula tanta ferentem,
Quam primum croceis roſcida portet equis.
Adjice Ledæos, concordia ſidera, fratres;
Templaque Romano conſpicienda foro.

Quum parvo numeros implevit principis ævo,
In patriam meritis occubuitque ſenex!
Nec ſua conſpiciet (miſerum me!) munera Druſus,
Nec ſua pro templi nomina fronte leget.
Sæpe Nero, illacrymans, ſubmiſſa voce loquetur,
Cur adeo fratres, heu ſine fratre, Deos?
Certus eras nunquam, niſi victor, Druſe, reverti:
Hæc te debuerant tempora: victor eras.
Conſule nos, duce nos, duce jam victore, caremus:
Invenit en tota mœror in urbe locum.
Ad comitum ſqualleut immiſſis ora capillis,
Infelix, Druſo ſed pia turba ſuo.
Quorum aliquis, tendens in te ſua brachia, dixit,
Cur ſine me, cur ſic incomitatus abis?
Quid referam de te, digniſſima conjuge Druſo,
Atque eadem Druſi digna parente nurus?
Par bene compoſitum; juvenum fortiſſimus alter,
Altera tam forti mutua cura viro.
Fœmina tu princeps; tu filia Cæſaris: illi
Nec minor es magni conjuge viſa Jovis.
Tu conceſſus amor, tu ſolus et ultimus illi,
Tu requies feſſo grata laboris eras.
Te moriens, per verba noviſſima, queſtus abeſſe:
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis non quem promiſerat ipſe:
Nec qui miſſus erat: nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sicambros,
Enſibus et Suevos terga dediſſe ſuis.
Fluminaque, et montes, et nomina magna locorum:
Et ſi quid miri vidit in orbe novo.
Frigidus ille tibi, corpuſque refertur inane:
Quemque premat ſine te, ſterniter ecce torus.
Quo raperis, laniata comas, ſimiliſque furenti?
Quo ruis? attonita quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cum vir religatus ad axem
Terruit admiſſos ſanguinolentus equos.
Hoc fuit Evadne, tunc cum ferienda coruſcis
Fulminibus Capeneus impavida ora dedit.

Quid mortem tibi mœsta rogas? amplexaque natos
Pignora de Druso sola relicta tenes?
Et modo per somnos agitaris imagine falsa,
Teque tuo Drusum credis habere sinu?
Et subito tentasque manu, sperasque receptum;
Quæris et in vacui parte priore tori?
Ille pio (si non temere hæc creduntur) in arvo
Inter honoratos excipietur avos.
Magnaque maternis majoribus, æqua paternis
Gloria, quadrijugis aureus ibit equis:
Regalique habitu, curruque superbus eburno,
Fronde triumphali tempora vinctus erit.
Accipient juvenem Germanica signa ferentem
Consulis imperio, conspicuumque decus.
Gaudebuntque suæ merito cognomine gentis;
Quod solus domito victor ab hoste tulit.
Vix credent tantum rerum cepisse tot annos:
Magna viri latum quærere facta locum.
Hæc ipsum sublime ferent: hæc, optima mater,
Debuerant luctus attenuare tuos.
Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas,
Principibus natis, principe digna viro.
Quid deceat Drusi matrem, matremque Neronis,
Adspice: quo surgas, adspice, mane toro.
Non eadem vulgusque decent, et lumina rerum.
Est quod præcipuum debeat ista domus.
Imposuit te alto Fortuna, locumque tueri
Jussit honoratum, Livia: perfer onus.
Ad te oculos, aureisque trahis: tua facta notamus.
Nec vox missa potest principis ore tegi.
Alta mane; supraque tuos exsurge dolores:
Infragilemque animum, quod potes, usque tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quam si Romanæ principis edis opus?
Fata manent omnes: omnes exspectat avarus
Portitor: et turbæ vix satis una ratis.
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam.
Omnia sub leges mors vocat atra suas.

~~Ecce necem intentam cœlo, terræque, fretoque,~~
Caſurumque triplex vaticinatur opus.
I nunc, et, rebus tanta impendente ruina,
In te ſolam oculos et tua damna refer.
Maximus ille quidem juvenum, ſpes publica vixit;
Et, qua natus erat, gloria ſumma domus.
Sed mortalis erat: nec tu ſecura fuiſti,
Fortia progenie bella gerente tua.
Vita data eſt utenda: data eſt ſine fœnore nobis
Mutua, nec certa perſoluënda die.
Fortuna arbitriis tempus diſpenſat iniquis:
Illa rapit juvenes: ſuſtinet illa ſenes.
Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulminat, et cæcis cæca triumphat equis.
Regna Deæ immitis parce irritare querendo:
Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc uno triſtis tibi tempore venit,
Sæpe eadem rebus favit amica tuis.
Nata quod en alte es, quod fœtibus aucta duobus;
Quodque etiam magno conſociata Jovi:
Quod ſemper domito rediit tibi Cæſar ab orbe,
Geſſit et invicta proſpera bella manu:
Quod ſpes implerunt maternaque vota Nerones;
Quod pulſus toties hoſtis utroque duce.
Rhenus, et Alpinæ valles, et ſanguine nigro
Decolor infecta teſtis Itargus aqua,
Danubiuſque rapax, et Dacius orbe remoto
* Apulus huic hoſti per breve Pontus iter:
Armeniuſque fugax, et tandem Dalmata ſupplex,
Summaque diſperſi per juga Pannonii:
Et modo Germanus Romanis cognitus orbis:
Adſpice quot meritis culpa ſit una minor.
Adde quod eſt abſens functus: nec cernere nati
Semineces oculos ſuſtinuere tui.
Quique dolor menti leniſſimus influit ægræ,
Accipere es luctus aure coacta tuos.
Prævertitque metus per longa pericula luctum;
Tu quibus auditis anxia mentis eras.

Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
Sed per mollitos ante timore gradus.
Juppiter ante dedit fati mala signa cruenti,
Flammifera petiit cum tria templa manu:
[Junonisque gravi nocte impavidæque Minervæ,
Sanctaque et immensi Cæsaris icta domus.]
Sidera quin etiam cœlo fugisse feruntur;
Lucifer et solitas destituisse vias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
Et venit stella non præeunte dies.
Sideris hoc obitus terris instare monebat:
Et mergi Stygia nobile lumen aqua.
At tu, qui superes mœstæ solatia matri,
Comprecor illi ipsi conspiciare senex.
Perque annos diuturnus eas fratrisque tuosque,
Et vivat nato cum sene mater anus.
Eventura precor. Deus excusare priora
Dum volet; a Druso cætera læta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori:
Longius ut nolis, heu male fortis, abi.*
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
Obtulit invitæ cum tibi Cæsar opem:
Admovitque preces, et jus immiscuit illis:
Aridaque adfusa guttura tinxit aqua.
Nec minor est nato servandæ cura parentis:
Hic adhibet blandas, nec sine jure, preces.
Conjugis et nati meritum pervenit ad omnes:
Conjugis et nati, Livia, sospes ope es.
Supprime jam lacrymas. non est revocabilis istis,
Quem semel umbrifera navita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot deflevere sorores;
Et pater, et conjux, Astyanaxque puer,
Et longæva parens: tamen ille redemptus ad ignes;
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi: populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arva premit.
Illi cæruleum Panope matertera crinem
Solvit, et immensas fletibus auxit aquas.

Conſorteſque Deæ centum, longævaque magni
Oceani conjux, Oceanuſque pater ;
Et Thetis ante omnes : ſed nec Thetis ipſa, neque omnes
Mutarunt avidi triſtia jura Dei.
Priſca quid huc repeto ? Marcellum Octavia flevit,
Et flevit populo Cæſar utrumque palam.
Sed rigidum jus eſt et inevitabile mortis :
Stant rata, non ulla fila renenda manu.
Ipſe tibi emiſſus nebuloſi littore Averni,
Si liceat, forti verba tot ore ſonet.
Quid numeras annos ? vixi maturior annis ;
Acta ſenem faciunt : hæc numeranda tibi.
His ævum fuit implendum, non ſegnibus annis :
Hoſtibus eveniat longa ſenecta meis.
Hoc atavi monuere mei, proavique Nerones :
Fregerunt Ambo Punica bella duces.
Hoc domus iſta docet, per te mea, Cæſaris alti.
Exitus hic, mater, debuit eſſe meus.
Nec meritis (quanquam illa juvant magis) abfuit illis ;
Mater, honos titulis nomina plena vides.
Conſul, et ignoti victor Germanicus orbis,
(Cui fuit heu ! mortis publica cauſa) legor.
Cingor Apollinea victricia tempora lauro,
Et ſenſi exequias funeris ipſe mei.
Decurſuſque virum notos mihi, donaque Regum,
Cunctaque per titulos oppida lecta ſuos.
Et quo me officio portaverit illa juventus,
Quæ fuit ante meum tam generoſa torum.
Denique laudari ſacrato Cæſaris ore
Emerui, lacrymas elicuique Deo.
Et cuiquam miſerandus ero ? jam comprime fletus :
Hoc ego, qui fiendi ſum tibi cauſa rogo.
Hæc ſentit Druſus, ſi quid modo ſentit in umbra.
Nec tu de tanto crede minora viro.
Eſt tibi, ſitque precor, multorum filius inſtar :
Pariſque tui partus ſit tibi ſalva prior.
Eſt conjux, tutela hominum : quo ſoſpite veſtram,
Livia, funeſtam dedecet eſſe domum.

NUX,

ELEGIA.

NUX ego juncta viæ, cum ſim ſine crimine vitæ,
A populo ſaxis prætereunte petor.
Obruere iſta ſolet manifeſtos pœna nocentes,
Publica cum lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: niſi ſi peccaſſe vocetur,
Annua cultori poma referre ſuo.
At prius arboribus, tum cum meliora fuere
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Cum domini memores ſertis ornare ſolebant
Agricolas, fructu proveniente, Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber miratus es uvas,
Mirata eſt oleas ſæpe Minerva ſuas.
Pomaque læſiſſent matrem; ni ſubdita ramo
Longa laboranti furca tuliſſet opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina noſtro;
Nullaque non illo tempore mater erat.
At poſtquam platanis, ſterilem præbentibus umbram,
Uberior quavis arbore venit honos;
Nos quoque frugiferæ (ſi nux modo ponar in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos naſcuntur poma per annos:
Uvaque læſa domum, læſaque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formoſa videri:
Raraque in hoc ævo eſt, quæ velit eſſe parens.
Certe ego, ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytemneſtra digna querela fuit.
Si ſciat hoc vitis, naſcentes ſupprimet uvas:
Orbaque, ſi ſciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque;
Deſtituent ſilvas utraque poma ſuas.

Quæque ſibi vario diſtinguit poma colore,
Audiat hoc ceraſus; ſtipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquid tamen ulla feritur,
Quæ ſterilis ſola conſpicienda coma eſt?
Cernite ſinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modo nil, quare percutiantur, habent.
At mihi ſæva nocent mutilatis vulnera ramis;
Nudaque dejecto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, ſed ſpes indulta rapinæ:
Suſtineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille fere eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent.
Sic timet inſidias, qui ſcit ſe ferre viator.
Cui timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego ſola petor; ſoli quia cauſa petendi eſt:
Frondibus intactis cætera turba virent.
Nam quod habent frutices alii quoque proxima nobis
Fragmina, quæ læſo vimine multa jacent;
Non iſtis ſua facta nocent: vicinia damno eſt.
Excipiunt ictu ſaxa repulſa meo.
Idque fide careat; ſi non, quæ longius abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, ſi ſapiant, et mentem verba ſequantur;
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quam miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris;
Meque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed, puto, magna mei eſt operoſo cura colono:
Invenias, qui det nil mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contempto naſcor in agro:
Parſque loci, qua ſto, publica pene via eſt.
Me, fata ne lædam, (quoniam fata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:
Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licet ſiccaque ſiti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi ſulcus aquæ.
At cum maturas fiſſo nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica ſæva venit.

Pertica dat plenis immitia vulnera ramis;
Ne poſſim lapidum verbera ſola queri.
Poma cadunt, menſis non interdicta ſecundis;
Et condis lectas, parca colona, nuces.
Has puer aut rectus certo dilaminat ictu;
Aut pronus digito biſve ſemelve petit.
Quattuor in nucibus, non amplius, alea tota eſt;
Cum ſibi ſuppoſitis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter; et optat,
Tangat ut e multis quamlibet una ſuam.
Eſt etiam, par ſit numerus qui dicat; an impar:
Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque de creta, qualem cœleſte figuram
Sidus, et in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi diſtincta eſt gradibus; quæ conſtitit intus,
Quot tetigit virgas, tot rapit inde nuces.
Vas quoque ſæpe cavum, ſpatio diſtante, locatur;
In quod miſſa levi nux cadat una manu.
Felix, ſecreto quæ nata eſt arbor in arvo;
Et ſoli domino ferre tributa poteſt!
Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum:
Non a vicina pulverulenta via eſt.
Illa ſuo, quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus adnumerare poteſt.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus;
Ante diemque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intro eſt;
Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono:
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, et ictu
Præfeſtinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat menſura relicti,
Majorem domini parte, viator, habes.
Sæpe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
Eſſe putat Boreæ triſte furentis opus.
Æſtibus hic, hic me ſpoliatam frigore credit:
Eſt quoque, qui crimen grandinis eſſe putet.
At mihi nec grando, duris inviſa colonis,
Nec ventus fraudi, ſolve, geluve fuit.

Fructus obeſt: peperiſſe nocet: nocet eſſe feracem.
Quæque fuit multis: et mihi præda malo eſt.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
Conjugis Aönium miſit in arma virum.
Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
Una ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus, et ſentes tantummodo lædere natæ,
Spinaque vindicta cætera tuta ſua eſt.
Me, quia nec noceo, nec obuncis vindicor hamis;
Miſſa petunt avida ſaxa proterva manu.
Quid, ſi non aptas ſolem fugientibus umbras,
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid, niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem;
Non exſpectata cum venit imber aqua?
Omnia cum faciam, cum præſtem ſedula cunctis
Officium, ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt.
Cauſa habeor, quare ſit lapidoſus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque ſaxa remittit;
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
Illo me tutam tempore præſtat hiems.
Nuda quidem tunc ſum; nudam tamen expedit eſſe:
Nec ſpolium de me, quod petat, hoſtis habet:
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hic aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.
Si licet hoc; oleas diſtringite: cædite meſſes.
Improbe, vicinum carpe, viator, olus.
Intret et urbanas eadem petulantia portas;
Sitque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum primæ de fronte tabernæ
Tollat: et ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
Et quaſcunque poteſt tollere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
Incolumis, tanto præſide, raptor erit.

At non ille Deus pacem intra mœnia finit:
Auxilium toto ſpargit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, media ſi luce palamque
Verberor, et tutæ non licet eſſe mihi?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in noſtris ſtare videtis avem.
At lapis, in ramo ſedit quicunque bifurco,
Hæret, et ut capta victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuere admiſſa negari,
Et crimen mox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profectura dextra lavatur aqua.
O ego, cum longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ:
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.
Sic, ubi detracta eſt a te tibi cauſa pericli,
Quod ſupereſt, tutum, Pontice caſtor, habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cum ſumit tela viator;
Atque oculis plagæ deſtinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
Quem ſub humo radix vinclaque firma tenent.
Corpora præbemus plagis: ut ſæpe ſagittis,
Cum populus manicas depoſuiſſe vetat:
Utve gravem candens ubi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas vento frondes tremuiſſe putaſtis:
Sed motus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens; imponite flammæ,
Noſtraque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens; excidite ferro:
Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Si nec cur urar, nec cur excidar, habetis;
Parcite, ſic cœptum perficiatis iter.

FINIS.